

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

966

Հոյս տեղը յե՛ն աղծուկ

82

Ե-53

1888

2003

32-2
-53

ՎԻԼԻԱՄ ՇԵԳՍՊԻՐ

ԶՈՒՐ ՏԵՂԸ ՄԵՇ ԱՂՄՈՒԿ

Կառավարություն հինգ զորհուրդի համար

Գերաներկնից հայերէն թարգմանեց

ՅՈՂԱՆՆԷՍ ԼԱԼԱՅԵԱՆ.

ԹԻՖԼԻՍ

ՅՈՂԱՆՆԷՍ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆՅԻ ՏՊԱՐԱՆ

ՍՐԲԵԼԵԱՆ ՓՈՂՈՑ Տ. 1. 2

1888

Հայկ. Գր. Կոմ. Գրադարան
Թանգարան

ՎԻԼԻԱՄ ՇԵԲՍՊԻՐ

17/11 1891. ՄԹՅԻ

82

Շ-53Ա

ԶՈՒՐ ՏԵՂԸ ՄԵԾ ԱՂՄՈՒԿ

Աստակերպութիւն հինգ գործողութեամբ

Գերմաներէնից հայերէն թարգմանեց

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԼԱԼԱՅԵԱՆ.

ԹԻՖԼԻՍ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆՅԻ ՏՊԱՐԱՆ

ՅՐԵՆԵԱՆ ՓՈՂՈՑ Տ. 1, 2

1888

Дозволено пензурою. Тифлисъ, 6 Октября 1888 года.

Типог. И. Мартиросіанца, на Орб. ул., д. № 1/2.

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ ԹԱՐԳՄԱՆԻ

Հանրաժանութ Ձէքսպիլի հանձարի ստեղծագործութեանց առաւելութիւնները թուելու հարկ չը կա, քանի որ աշխարհ ամենայն դիտէ, թէ մարդկային և ընկերական կեանքի զաղտնաձաճուկ հանգուցները թափանցող աչդ դօրեղ աչքը, մարդկային սրտի զաղտնիքները թել առ թել երևան հանելու գերբնական ուժով օժտուած աչդ հոգեբան հսկան, մեծ է ամեն բանում—ընկերական կեանքի ծանր զրամաների արտայայտելու մէջ նոյնքան մեծ, որքան մեծ է նա նոյն աչդ կեանքի առօրեայ, պարզ, երբեմն գաւազտական երևոյթների նկարների մէջ:

Հանձարի համար փոքրիկ բան չը կա. նա ընդունակ է ամենափոքրիկը, ամենաաննշանը վսեմացնել, որպէս անդրիագործը կաւէ կոչտից Վենուսի կամ Ապօլլօնի չքնաղ տիպարն է յօրինում:

Քայով ներկայ կատակերգութեան, Ձէքսպիլը իւր գրոյցը (Fabula) առել է Խտալական ժողովրդի մէջ վաղուց ի վեր աւանդաբար պահուած պատմութիւններից, որոց մի շարք 16-րդ դարում վիպագրել է Բանդելլօ Խտալացի վիպասանը:

Բանդելլօ հետեւեալը գրուցած է:

Մեսինացի հարուստ Լէօնատօի դուստրը, Ֆենեցիա նշանուած է Տիմբրէօ-դի-Վօրդօնէ ազնուականի հետ: Զիրօնդօ ոմն, ազնուական, սաստիկ սիրահարած լինելով Ֆենեցիայի և իւր յոյսերի մէջ խաբուած, նախանձով սողորում, ուզում է խարդախութեամբ խափանել վերը չիշած ամուսնութիւնը և դիմում է մի դժոխային մեքենայութեան: Իւր հացկատակներից մէկը կաշառելով, գիշերը, քաղտագողի ուղարկում է Լէօնատօի տունը, սրահի

պատն ի վեր, որպէս զի հետեւեալ օրը օրիորդը իբրեւ անառակ կին զրպարտէ: Այդ զրպարտութեանը չը հանդուրժելով, աղջիկը ուշաթափ է լինում և աղջկան հայրը յայտարարում է նրան մեռած: Կատարվում է հանդիսաւոր թաղման ճէս: Քիրօնդօն, զղջալով, խղճահար խոստովանում է Տիմբրէօին իւր արարմունքը: Այժմատօն, իբրեւ ապաշխարանք, առաջարկում է սրան ի կնութիւն մի օրիորդ, որի երեսը փեսան պիտի տեսնէ հարսանեաց վերջը: Համաձայնութիւնը կապանում է և Տիմբրէօ պսակվում է նոյն Փենեցիայի հետ:

Չէքսպիրի սրախօս գրիչը վերին աստիճանի գրաւիչ մի կատակերգութեան է փոխադրել այս, ինքն ըստ ինքեան գեղեցիկ, բաց պարզ գրույցը: Սակայն այդ կատակերգութեան մէջ երկու ալ անձինք է ներմուծել Չէքսպիր, Բենեդիկտ և Բէատրիչէ, որոց ինքնուրոյն, ըստ երևութին հակասող, բաց իրօք իրարու համակրող բնաւորութիւնները ու կրակ թափող սրախօսութիւններն ու կատակները լիովին դիւթումեն ընթերցողին:

Կատակերգութեան մէջ երկու պարզամիտ ոստիկանների (Ջկեռ և Զօղալ) խօսակցութեան լեզուն ուշադրութեան արժանի է: Այդ երկուքը այն անկիրթ, պարզամիտ մարդկանց տիպերիցն են, որք անբաղար հետամուտ են իւրեանց խօսակցութիւնը տեղի կամ անտեղի, շատ անգամ բոլորովին անիմաստ, գիտնական կամ ուսումնական բառերով համեմելու: Բնագրի և ալ եւրոպական թարգմանութեանց մէջ նրանց բերանը դրած են լատինական բառեր, մինչդեռ այդ դարերում լատին լեզուն բարեկիրթ դասակարգի լեզուն էր: Մեզ նպատակաշարմար թուեցաւ, փոխանակ լատինականի, գրաբառ բառեր դնել, քանի որ մեր մէջ—ամենքիս քաջ յայտնի է—այդ տեսակի մարդիք խօսակցութեան մէջ ուզելով որ և է գրաբառ խօսք խառնել, ասումեն, յանկարծ, մի բառ, որի արտասանութիւնը

մօտ է իւրեանց ուզածին, որի խմաստը, սակայն, բոլորովին հեռու լինելով, զաւշտական ու ծիծաղալի է դուրս գալիս: Մենք կարծում ենք, որ նպատակից հեռացած չենք:

Թարգմանութեանս գլխաւոր աղբիւրը եղել է գերմանական Չլէգելի և Տիկի թարգմանութիւնը. սակայն զանց չեմ արել նաև համեմատել ֆրանսիական և ռուսական թարգմանութեանց հետ:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԼԱՆՅԵԱՆ:

Ա Ն Զ Ի Ն Ք

ԴՅՈՒ ՊԵՐԻՍ Առաքօնիացի իշխան.

ԼԷՍՆԱՏՈ Մեսսինացի կուսակալ.

ԴՅՈՒ ԺՈՒԱՆ ԴՅՈՒ ՊԵՐԻՍ խորթեղբայր.

ԿԼԱԻԴԻՍ Փլորէնցիացի կոմս.

ԲԵՆԵԴԻԿՏ Պաղուացի ազնուական.

ԱՆՏՈՆԻՍ Լէօնատօի եղբայր.

ԲԱԼԹԱԶԱՐ ԴՅՈՒ ՊԵՐԻՍ ծառայ.

ԲՕՐԱՔԻՍ } ԴՅՈՒ ԺՈՒԱՆԻ Համախոհներ.

ԿՕՆՐԱԴ

ԶԿԵՌ } պարզամիտ ոստիկաններ.

ԶՈՂԱԼ

ԳՐԱԳԻՐ.

ՀԵՐՍ Լէօնատօի աղջիկը.

ԲԷԱՏՐԻԶԷ Լէօնատօի եղբորաղջիկը.

ՄԱՐԳԱՐԻՏ } Հերօի նաժիշտներ.

ՈՒՐՍՈՒԼԱ

ՀԱՅՐ ԿՂԵՄԷՍ Աբեղայ.

Մանկկաւիկ, լրաբերք, պահապանք, բազմութիւն:

Գործողութեան տեղին է Մեսսինա:

Ա. ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ.

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԱՐԱՆ.

(ԼԵՕՆԱՏՕ, ՀԵՐՕ, ԲԷՍՏՐԻԶԷ, և ԼՐԱԲԵՐ ԳԱԼԻՍ ԵՆ).

ԼԵՕՆԱՏՕ. Այս նամակից տեսնումեմ, որ Առաքօնիացի իշխան Դօն Պեդրօ այս երեկոյ Մեսսինա պիտի հասնի. ԼՐԱԲԵՐ: Երևի շատ հեռի չէ արդէն. քաղաքից հազիւ երեք մղոնաչափ անդին մեկնեցաչ նորանից:

ԼԵՕՆԱՏՕ. Ո՞րքան ազնուականք կորցրիք այդ կռուի մէջ: ԼՐԱԲԵՐ. Սպաներ ընդհանրապէս շատ քիչ և աչն ոչ հրդակաւոր անձինք:

ԼԵՕՆԱՏՕ. Յաղթանակը կրկին է, երբ զօրապետը իւր զօրքը անվնաս յետ է բերօւմ: Ինչպէս տեսնումեմ, Դօն Պեդրօն Կլաւդիօ անուն Փլօրենցիացի երիտասարդը մեծ պատուի է արժանացրել:

ԼՐԱԲԵՐ. Պատիւ, որին նոյն երիտասարդը, իւր կողմից, լիովին արժանի է. իսկ Դօն Պեդրօ լաւ գիտէ ըստ արժանւոյն վարձադրել. երիտասարդը սպասածէն աւելի գործեց, գառնուկի կազմուածքով առիւծի չափ կռուեցաւ. իրաւ, նա իւր պարտականութիւնքը աւելի գերազանց կատարեց, քան զուրկ կարող էք իմ պատմածից սպասել:

ԼԵՕՆԱՏՕ. Նա մի քեռի ունի Մեսսինայում, որին այդ լուրը շատ հաճելի պիտի լինի:

ԼՐԱՅԵՐ. Նորան նամակներ տարած եմ արդէն և երևի մեծ էր նորա ուրախութիւնը. այնքան մեծ, որ որքան և քօղարկուել ուզէնար, բաց և այնպէս, չը կարողացաւ առանց տրտմութեան նշանի արտայայտուել:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Արտասուքով լցուեցաւ:

ԼՐԱՅԵՐ. Առնտ, առնտ:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Քնքոյշ սիրոյ քնքոյշ հոսանք. այդ կերպ լուացող երէսն է միայն ճշմարիտ երէս. որքան քաղցր է ուրախութիւնից լալ, քան լացով մխիթարուել:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ասէք խնդրեմ, պարոն սպառազէնը վերադարձաւ թէ ոչ:

ԼՐԱՅԵՐ. Այդ անունը ինձ անծանօթ է, օգիորդ. սպանելից ոչ ոք այդ անունը չունի:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Որի մասին էք հարցնում, եղբօրորդիս:

ՀԵՐՕ. Քեռաղջիկս Պաղուացի պարոն Բենեդիկտի հետ է:

ԼՐԱՅԵՐ. Փահ, նա վերադարձաւ նոյնպէս ուրախ, ինչպէս միշտ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Նա այնտեղ, Մեսսինայում, հրաւէր կախեց պատից Աուպիդօնը մենամարտ կանչելու. հօրեղբօրս ծաղրածուն հրաւէրը կարգաւոց յետոյ Աուպիդօնի անուամբ ստորագրեց, հրաւիրելով նրան իւր կողմից մականակուիլ: Ասէք խնդրեմ, քանի մարդ սպանեց նա այդ կռուի մէջ ու կերաւ, կամ, այսպէս ասել, քանիսը սպանեց, որովհետեւ ես խոստացայ իւր բոլոր սպանածները ուտել:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ուղիղն ասած, դատրիկ, դուք տաստիկ անողորմ էք դէպի Սինիօր Բենեդիկտը, բաց հաւատացէք, դուք նորա մէջ ձեր հաւանած մարդը պիտի գտնէք:

ԼՐԱՅԵՐ. Այս պատերազմում նա մեծ ծառայութիւն ցոյց տուաւ, օրիորդ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Այո, դուք փտած պաշար ունէիք, նա ձեզ օգնեց ուտելու վերջացնելու, այնպէս չէ. նա կերակրի ամսէների վերայ շատ քաջ հերոս է և աննրման անորժակ ունի:

ԼՐԱՅԵՐ. Բաց և լաւ զինուոր է նա, օրիորդ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Օրիորդների առաջ, անշուշտ. բաց ի՞նչ է նա քաջի դէմ:

ԼՐԱՅԵՐ. Քաջի դէմ քաջ, մարդոց դէմ մարդ: Նա ամեն ազնիւ չատկութիւններով օժտուած է:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Օժտուած, այո. օժիտն էլ իրեն կեօրա է: Ի՛նչ, ինչ և իցէ, մենք ամենքս սխալական ենք:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Սիրելի պարոն, եղբօրորդուս խօսքերը դուք չը պիտի թիւր ըմբռնէք: Մի տեսակ կատակի մրցումն կայ սորա և Սինիօր Բենեդիկտի մէջ. ամեն անգամ, երբ սօքա իրար հտնդիպին, սրախօսութեանց մի հրձիգ անպակաս է:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Յաւալին այն է, որ նա երբէք չաջողութիւն չունի. մեր վերջին ճակատամարտում նորա հինգ զգալարանքներից չորսը ջարդուփշուր եղան և նորա ամբողջ անձը աչտուհետեւ միայն մէկով պիտի բաւականանայ: Եթէ նա տակաւին այնքան խելք ու սրամտութիւն ունի, որ կարողանայ իւր մարմինը տաք պահել, այդ մի նշան է, որով կարելի է նրան իւր ձիուց զանազանել, վասն զի այժմ նորա բոլոր ունեցած չունեցածը կը բաւէ այնքան, որ մարդիք նորան մարդու տեղ դնեն: Ո՞վ է այժմ նորա անբաժան սրտակիցը, որովհետեւ ամիսը մի անգամ նա մի նոր մտերիմ բարեկամ է գտնում:

ԼՐԱՅԵՐ. Ի՞նչ էք ասում, կարելի բան է այդ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ամենայն դիւրութեամբ, վասն զի նա հաւատարմութեան հետ ճիշտ այնպէս է վարվում, ինչպէս իւր գտակի հետ, որ ամեն նոր տարազին փոխվում է:

ԼՐԱՅԵՐ. Ինչպէս տեսնումեմ, օրիորդ, աչգ ասպետը առանձին վայելուչ տեղ չէ բռնում ձեր ցուցակում:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ո՛չ, աչքապէս ես բոլոր ցուցակներս կաշէի: Բաց խնդրեմ ասէք, ով է այժմ նորա ընկերը, միթէ չը կաչ այնպէս մի երիտասարդ ըմբիշ, որ նորա հետ ի միասին դժոխք երթալու ցանկութիւն ունենար:

ԼՐԱՅԵՐ. Նա շատ անգամ աղնուական Ալազդիօի հետ է Է շրջում:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Աստուած իմ. ժանդախտի նման պիտի կաշի դորան. նա ժանդախտից աւելի դիւրութեամբ է վարակում և ով որ վարակուեցաւ իսկոյն կը խենդենայ. Աստուած օգնէ ազնիւ Ալազդիօին, եթէ Բենէզդիկտը թափանցել է նորա մարմինը, հազար ոսկուց պակաս չի ազատուի:

ԼՐԱՅԵՐ. Ես կը ցանկայի Ձեզ հետ բարեկամ լինել, օրիորդ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Զատ լաւ կանէք, բարեկամ:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Դուք երբէք չէի խենդենայ, եղբօրորդիս:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ո՛չ, քանի որ Յունուարին տօթ չի լինի:

ԼՐԱՅԵՐ. Ահա մօտենում է Դօն Պեդրօ:

(Դօն Պեդրօ, Բալազար, Դօն Ժոան, Ալազդիօ, և Բենէզդիկտ Էմբիշ):

ԴՕՆ ՊԵԴՐՕ. Թանկագին Սինիօր Լէօնատօ, Ձեզ անհանգրստութիւն է սպասում. մարդիք սովորութիւն են արել ծանր ծախքերից փախչել, իսկ դուք փրնտումէք:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Անհանգստութիւնը երբէք Ձեր անձին հետ մտած չէ իմ տունը, ողորմած իշխան: Սովորաբար երբ անհանգստութիւնից ազատվումեմք, ուրախանումեմք, իսկ երբ Դուք հեռանաք, տրտմութիւնը կը տիրէ և բաղդը ինձ մնաս բարեաւ կ'ասի:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՕ. Դուք Ձեր բեռը չօժարութեամբ էք լանձնաւում: Այդ ձեր դուստրն է կարծեմք:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Նորա մաջը շատ անգամ կրկնած է ինձ աչգ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Միթէ կասկածում էիք, Սինիօր, որ հարցնումէիք:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ո՛չ, Սինիօր Բենեդիկտ, որովհետեւ այն ժամանակ Դուք դեռ երեխայ էիք:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՕ. Ահա Ձեզ, Բենեդիկտ. իսկոյն երևումէ, թէ Դուք աջրական հասակում ինչ էք: Իրաւ, օրիորդը հօրը ճիշտ պատկերն է: Բարեմաղթումեմ Ձեզ, օրիորդ, պատուարժան հաջր մի է, որին դուք նմանումէք:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Թէև Սինիօր Լէօնատօ նորա հաջրն է, սակայն ամբողջ Մեսսինան իրեն տալիք, չէր ցանկանայ նորա զուլը իւր ուսերի վերայ կրել, որքան և նման է նորան:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ես զարմանումեմ, Դուք միշտ մի բան ուզում էք ասել, Սինիօր Բենեդիկտ, ոչ ոք ուշադրութիւն չէ դարձնում Ձեզ վերայ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ա՛հ, սիրելի օրիորդ ծաղր, Դուք դեռ ապրումէք:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ծաղրը կը մեռնի քանի որ Ձեզ նման կերակուր կաչ առջևը: Քաղաքավարութիւնն անգամ, Ձեզ տեսնելուն պէս, ծաղրի է փոխվում:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Աչքապէս է նէ քաղաքավարութիւնը հաւատափոխի մէկն է: Սակայն այս էլ կաչ, որ բոլոր կանայք ինձ սիրահարած են, ի բաց առեալ Դուք միայն, կուզէի, որ սիրտս ինձ ասէր, թէ ես աչգափ բարասիրտ չեմ, վասն զի, իրաւ, ես ոչ ոքին չեմ սիրում:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Կատարեալ երջանկութիւն կանանց համար. Դուք նոցա համար վտանգաւոր փեսայացու կը լինէիք: Դո՛հ եմ Աստուծուց և իմ սրտի սառնութիւնից, որ ես Ձեզ հետ աչգ կէտում համաձայն եմ: Աւելի չօժարութեամբ կը լսէի շանս ունալուն, քան մի մարդոյ երդմանը՝ թէ քեզ սիրումեմ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Աստուած Ձեզ հաստատ պահէ աչգ կարծեաց

մէջ, սիրելի օրիորդ: Այդպիսով գոնէ այս կամ այն պատուաւոր մարդոց երէսը ճանկոտելուց ազատ. կը մնայ: **ԲԷՍՏՐԻՉԷ.** Ճանկոտցից վնաս չի կայ Ձեր երէսի նման երէսին:

ԲԵՆՆԴԻԿՏ. Կեցցէք, Դուք հիանալի թուրակներ կարող էք վարժել:

ԲԷՍՏՐԻՉԷ. Իմ լեզուով մի թուշուն աւելի լաւ է, քան Ձեր լեզուով մի չորքոտանի:

ԲԵՆՆԴԻԿՏ. Չառ կուգէի, որ իմ ձին Ձեր լեզուի պէս արագ լինէր ու շարունակ գնար: Բայց այժմ շարունակեցէք, Տէր ընդ Ձեզ, ես վերջացրի ասելիքս:

ԲԷՍՏՐԻՉԷ. Դուք Ձեր խօսակցութիւնը միշտ կաղ ձիերի առակներով պիտի վերջացնէք. ես Ձեզ վաղուց եմ ճանաչում:

ԴՕՆ ՊԵՂԻՍ. Լաւ ուրեմն, չ'երկարացնենք, Լէօնատօ: Դուք, Սինիօր Կլաւդիօ և Սինիօր Բենեդիկտ, իմ բարեկամ Լէօնատօն Ձեզ ամենքիդ հրաւիրումէ: Ես նորան ասումեմ, որ մենք գոնէ մի ամիս կը մնանք, իսկ նա խնդրումէ երկնքից որ մի որ և է արկածք մեզ աւելի երկար պահէ այստեղ: Ես պատրաստեմ երգուել, որ նա կեղծաւոր մարդ չէ և նորա այդ մաղթանքը սրտի խորքից է բղխում:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ձեր երգումը սուտ չէր լինի, ողորմած Տէր: Թող տուեցէք ողջունել Ձեզ, իշխան Ժուան. մինչդեռ Դուք իշխանի, այսինքն Ձեր եղբօրը հետ հաշտուեցաք, ամեն կերպ ճառացելու պատրաստ եմ Ձեզ:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Չնորհակալ եմ. շատ խօսքեր շռայլով չեմ, բայց շնորհակալ եմ:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Կը բարեհաճիք, ողորմած Տէր, յառաջ քայլել: **ԴՕՆ ՊԵՂԻՍ.** Տուէք Ձեր ձեռք, Լէօնատօ, միասին երթանք:

(Լէօնատօ, ԴՕՆ ՊԵՂԻՍ, ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ, ԲԷՄՊՐԷՆ և ՀԷՐՕ ՔԻՆՈՒՄ ԵՆ):

ԿԼԱԻԴԻՍ. Բենեդիկտ, Լէօնատօի ազգական լաւ աչքի անցրի՞ր: **ԲԵՆՆԴԻԿՏ.** Լաւ չը գննեցի, բայց նայեցայ վրան:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Ի՞նչ ես կարծում, ամօթխած ու լաւ աղջիկ չէ: **ԲԵՆՆԴԻԿՏ.** Ուզումէք իմ կարծիքը իբրեւ մի պատուաւոր մարդոց համեստ, բայց ճշմարիտ կարծիքը իմանալ, թէ ըստ իմ սովորութեան, պիտի պատասխանեմ Ձեզ իբրեւ բացարձակ թշնամի այդ սեռի:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Ո՛չ, խնդրեմ լրջմտօրէն և սառն կերպով դատէք: **ԲԵՆՆԴԻԿՏ.** Լաւ ուրեմն, պատիւս վկայ ճշմարիտն եմ ասում. ինձ թւում է թէ բարձր գովեստի համար նա շատ կարճ է, փայլուն գովեստի համար նա շատ թուլ է, մեծ գովեստի համար նա շատ փոքր է. եթէ կարող եմ մի բան ասել նորա օգտին, այսքանս կասեմ՝ եթէ նա այնպէս չը լինէր, ինչպէս է, սիրուն չէր լինի և որովհետեւ նա այնպէս է ինչպէս որ կայ, ինձ չէ դուր գալի:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Կարծումես հանաք եմ անում. չէ, ուղիղն ասա, ի՞նչպէս ես հաւանում:

ԲԵՆՆԴԻԿՏ. Ուզումէք գնել, ի՞նչ է, որ այդպէս մանրամասն հարցնումէք:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Միթէ ամբողջ աշխարհը կարող է այդպիսի մի գոհար գնել:

ԲԵՆՆԴԻԿՏ. Անշուշտ, մինչև անգամ իրեն տուփով ի միասին: Բայց դուք լրջմտօրէն էք խօսում, թէ կատակներով ուզումէք պատմել թէ Ամօրը վարժ նետաձիգ է, կամ Վուկանը հիանալի լարախաղաց: Ասէք խնդրեմ, որ բանալիով կարելի է գտնել ձեր երգի ճիշտ եղանակը:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Իմ աչքով նայես, նա իմ տեսած օրիորդներից ամենաշնորհալին է:

ԲԵՆՆԴԻԿՏ. Ես դեռ առանց ականցի կարողանումեմ տեսնել և ես այդ բոլորից ոչինչ չեմ տեսնում: Այլ բան է նորա

քեռաղջիկը. եթէ նա այնպէս դիւահար չը լինէր, գեղեցկութեամբ հերօին այնքան կը գերազանցէր, որքան մայիսի մէկը գեկտեմբերի 31-ին: Բայց յոյս ունիմ, որ Դուք չէք մտածում փեսայանալ. թէ այդպիսի միտք ունիք:

ԿԼԱԻԴԻՅՈՒ. Դորա հակառակը երդուած անգամ լինէի, ես իմ երդմանս չէի հաւատաց, եթէ հերօն ցանկանար ամուսինս լինել:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Հա, իրաւ այդտեղն էք հասել: Միթէ աշխարհս մի հատ մարդ չունի, որ իւր թասակը հանգիստ և անվրդով հազնէ ու անկողին մտնի: Միթէ մէկ հատիկ վաթսուն տարեկան ամուրի չը պիտի տեսնեմ: Ե՛հ, հացտէ ուրեմն, եթէ անպատճառ ու գումես շլինքդ լծի տակ դնել, կրկի նորա ծանրութիւնը, այնուհետեւ ճալապատիկ նստիր ու յօրանջէ: Տես, Դուն Պեդրօն գալիս է ու քեզ է փնտռում:

(Դոն Պեդրօ փնտռանքէ):

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈՒ. Ի՛նչ գաղտնիք արդելեց ձեզ, մեզ հետ ի միասին Լէօնատօի տունը երթալու:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Կը ցանկացի որ Ձերդ մեծութիւնը ստիպել ինձ դորա պատճառը ասել:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈՒ. Հրամայումեմ քեզ, յանուն հպատակութեանդ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Լսումէք, կոմս Կլաւդիօ. ես կարող եմ լռել որպէս համր, հաւատացէք. բայց յանուն հպատակութեանս, լաւ լսեցէք, յանուն հպատակութեանս. . . սա սիրահարած է: Ո՛ւմ (հարցնումէ Ձերդ Մեծութիւնը) և ահա տեսէք, թէ որքան կարճ է պատասխանը՝ Լէօնատօի աղջկանը, հերօին:

ԿԼԱԻԴԻՅՈՒ. Եթէ այդպէս է, ձեր ասածը կարող է ուղիղ լինել:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ուղիղ չէ, իշխան, դա մի առասպել է. այդպէս չէ, այդպէս չէր և Աստուած մի՛ արասցէ, որ այդպէս լինի:

ԿԼԱԻԴԻՅՈՒ. Եթէ իմ սիրոյ զգացմունքը շուտով չը փոխուի, Աստուած մի՛ արասցէ որ այդպէս չը լինի:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈՒ. Ամէն, եթէ սիրումէք նրան, որովհետեւ օրիորդն ամեն կերպ արժանի է այդ սիրոյն:

ԿԼԱԻԴԻՅՈՒ. Դուք ինձ փորձելու համար էք այդպէս խօսում, իշխան:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈՒ. Հաւատս վկայ, խօսումեմ այնպէս, ինչպէս մտածումեմ:

ԿԼԱԻԴԻՅՈՒ. Ես էլ, այդպէս, իշխան, պատիւս վկայ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ես էլ, պատիւս ու հաւատս, երկուքը միասին վկայ են, ես էլ նոյնպէս:

ԿԼԱԻԴԻՅՈՒ. Թէ նորան սիրումեմ, ես լաւ գգումեմ:

ԴՕՆ ՊԵՏՐՈՒ. Թէ նա արժանի է, ես լաւ գիտեմ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Եւ թէ ես ոչ գգումեմ, ինչպէս նրան սիրել կարելի է և ոչ էլ գիտեմ, ինչպէս նա արժանի է, դա մի համոզմունք է, որ եթէ ինձ կրակը ձգէք հալէք դարձեալ չէք դուրս հանի ինձնից: Դորա համար պատրաստ եմ շամփուրի քաշվելու:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈՒ. Գեղեցկուհիները արհամարհելու նկատմամբ դու վաղուց այդ յամառ հերետիկոսն էիր:

ԿԼԱԻԴԻՅՈՒ. Որ իւր դէրը կատարումէ միմիայն իւր կամքը բռնաբարելով:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Որ ինձ մի կին ծնել է, դորա համար շնորհապարտ եմ նրան, որ նա ինձ խնամել է, դորա համար ևս յայտնումեմ նրան ամենախորին երախտիքս. բայց որ ես ճակատս դէմ դնեմ, որպէս զի նա վրան դափ զարնէ կամ իմ որսի եղջիւրը աչքիցս վեր կպցնէ, այդչափը կանայք թող չսպասեն ինձնից: Քանի որ անիրաւութիւն արած կլինիմ, եթէ նրանցից մէկի վրայ միայն կասկածեմ, ուստի բարւոք եմ դատում անկողմնապահ լինել և ոչ մէկին չը հաւատալ:

1002
5492

Եւ այս երգիս վերջը (սա ամենից լաւ երգն է միւ-
նոյն ժամանակ), այն է, որ ուզումեմ ամուրի մնալ:
ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Տակաւին աչքս բաց ես պիտի տեսնեմ քեզ
սիրուց բոլորովին գունաթափ:

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. Բարկութիւնից, հիւանդութիւնից կամ սովից,
իշխան, բաց ոչ երբէք սիրուց: Ապացուցէք, որ ես
երբէք սիրոյ համար աւելի արիւն կորցրած լինիմ,
քան կարող էի մի շիշ գինւով տեղը լցնել, այնու-
հետեւ աչքս հանեցէք մի քաղցած բանաստեղծի
գրչով, կախեցէք ինձ մի հին տան դրան վերայ և
ներքեւ գրեցէք «Կուր Կուպիդօն»:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Ի՛հ, լաւ, եթէ երբ և իցէ այդ հաւատդ ու-
րանաս, մեր կարեկցութեան վերաբերմամբ յոյսդ
կտրիր:

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. Եթէ այդ անեմ, կախեցէք ինձ, կատուի նը-
ման, մի տակաւի մէջ ու հրացանով նշան դրէք, ով
որ ինձ զարկաւ, ուսին զարկէք ու անունը դրէք
Ադամ:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Լաւ, լաւ, կը գալ ժամանակ, երբ վաչի
ցուլը գլուխը լծի տակ կը դնի:

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. Վաչի ցուլը գուցէ, այո, խօսք չունիմ, բայց
եթէ խելքը գլխին Բենեղիկտը գլուխը լծի տակ
դնէ, խելցէք ցուլի եղջիւրները ու դրէք ճակատիս,
մի ներկարարի նկարել տուէք պատկերս ու խոշոր
տառերով, որպէս գրումեն՝ «այստեղ ձիւր կան վար-
ձով տայու», գրեցէք պատկերիս ներքեւ՝ «այստեղ կա-
րելի է տեսնել Բենեղիկտը, պատկուած Բենեղիկտը»:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Եթէ այդ գլուխ գար, դու եղջիւրահար կլի-
նէիր:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. չը՛մ, եթէ Կուպիդօն իւր բոլոր կապարճը չէ
պարպել Վենետիկում, շատ չի անցնի, դու քո հպար-
տութեան համար պիտի դողաս:

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. Դորա համար նախ և առաջ պէտք է երկիրը
շարժի ու դողալ:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Լաւ, օր կը գալ, ուրիշ մտքի կը լինիս, առ
այժմ, սիրելի սինիօր Բենեղիկտ, մտէք Լէօնատօի
մօտ, ողջունեցէք իմ կողմից և ասէք, որ երեկոյեան
ընթրիքին իւր մօտ կլինիմ, վասն զի լսումեմ, որ
մեծ, պատրաստութիւն է տեսնում:

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. Այդ տնօրինութիւնը անշուշտ կարող եմ
ստանձնել և ընդ նմին թողումեմ ձեզ...

ԿԼԱԻԴԻՍ. Ամենաբարձրեալի խնամքին, իմ տանս մէջ (եթէ
տուն ունենայի)...

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. «Յուլիսի վեցը. Ձեր ամենամտերիմ բարեկամ
Բենեղիկտ»:

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. Դէ՛հ, ծաղրը թողէք, ծաղրը թողէք. ձեր խօ-
սակցութեան նիւթը միշտ լաթի կտորներով է շըր-
ջանակած և շրջանակը շատ թույլ կարուած. այդպիսի
մաշուած կատակներ անելուց յառաջ, քննեցէք ձեր
խիղճը և ընդ նմին մնաք բարեաւ:

(Գնում է):

ԿԼԱԻԴԻՍ. Ձերդ մեծութիւնը կարող է այժմ ինձ շատ
պարտաւորեցնել:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Խօսէ՛. դու իմ սէրը գրաւած ես, բացադիր
իրեն ցանկացածդ և տես թէ ի՛նչ դիւրութեամբ
կըմբռնէ ամենադժուար խրատները, որ քեզ օգտա-
ւէտ են:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Լէօնատօն արու զաւակ ունի՞ արդեօք:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Բացի չերօն ոչ մի զաւակ չունի: չերօն նո-
րա միակ ժառանգն է: Դու հաւանումես նրան,
Կլաւդիօ:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Իշխան, յառաջ քան ձեր վերջին պատերազմը
սկսելը, զինուորի աչքով մի լաւ դիտեցի նրան և այդ
աչքին ախորժ թուեցաւ նա. սակայն մեր ծանր գոր-

Տերը չը թողին, որ հաճոյանքը հասունանալով սիրո փոխուէր. այժմ վերադառնումեմ հայրենիք և պատերազմի մտքերը խուսափումեն ինձնից, նոցա տեղ սրտիս մէջ խուռն չառաջ են մղվում խաղաղ և անուշիկ կրքեր ու հրապուրումեն ինձ դէպի մատաղ շերտի սիրտը. ես նրան տակաւին պատերազմից առաջ եմ հաւանել:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՕ. Արդէն տեսնումեմ քեզ իբրև նոր սիրահար և ականջներիս բառերի հեղեղ է սպառնում: Եթէ սիրումես գեղեցիկ շերտին, ապահով եղիր, ես նորա և իւր հօր հետ խնամելսօս կլինիմ, դու նրան քեզ կին կառնուս. չէ որ այդ էր նրբահիւս ճառիդ իմաստը:

ԿԼԱԻԴԻՕ. Ո՞րչափ սիրալիր կերպով ամոքումէք սիրոյ հիւանդին, որի վիշտը իսկոյն նիհար դէմքիցն էք գուշակում: Բայց որպէս զի իմ վիշտը յանկարծահաս չը թուէր ձեզ, կուզէի խնայելով խօսել ու ծածկել:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՕ. Ի՞նչ հարկ կայ կամուրջը գետից լայն բըռնելու. ընծայել ցանկացողի համար կարիքը ամենից լաւ առիթն է: Տես, նա, որ քեզ պիտի օգնէ, դիմացդ կեցած է. այլ ևս կասկածի տեղիք չը կայ, դու սիրումես և ես անսպասուտ եմ քեզ միջոց տալու: Այս երեկոյ, ինչպէս լսեցի, դիմակահանդէս է. ես, հագուստս փոխած, քո դերը կը խաղամ, սիրուն շերտին կ'ասեմ թէ ես Կլաւդիօն եմ, սիրտս նորա սրտի մէջ կը զեղում և խանդակաթ չարձակմամբ գերի կ'առնեմ նորա լսելիքը, յետոյ անմիջապէս հօրը հետ կը խօսեմ և վերջ ամենայն բանիս նա քոնը կը լինի: Դէհ, երթանք, և իսկոյն գործը սկսենք:

(Գնում են):

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ.

(ԼԷՕՆԱՏՕ և ԱՆՏՕՆԻՕ ԳԱԼԻՍ ԵՆ):

ԼԷՕՆԱՏՕ. Հապա, եղբայր, ո՞ւր է եղբօրորդիս, քո որդին, երաժիշտներ գտնել է արդեօք:

ԱՆՏՕՆԻՕ. Նա սաստիկ զբաղուած է գորանով: Բայց լսիր, եղբայր, ես քեզ տարօրինակ լուրեր ունիմ հաղորդելու, լուրեր, որ դու երազիդ մէջ անդամ չը պիտի տեսնէիր:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ախորժ լուրեր են:

ԱՆՏՕՆԻՕ. Նայելով հետեանքը ինչ կերպարանք կառնու, սակայն վերաջի ծածկոցը լաւ է և դրսից շատ սիրուն են երևում: Իշխանը և Կլաւդիօն իմ պարտիզի մի ծածկուած ծառուղւոյ մէջ զբօսնելիս, ծառաներիցս մինը լաւ ականջ է դրել նրանց խօսակցութեանը: Իշխանը յայտնել է Կլաւդիօնին, թէ ինքը սիրահարած է եղբօրս, այսինքն քոյ աղջկան և պատրաստվումէ այս երեկոյ, պարահանդիսի ժամանակ, իւր սէրը յայտնել, և եթէ աղջիկդ չը հրաժարուի, իսկոյն, առանց ըոպէն ձեռքից փախցնելու, հօրը հետ խօսել:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Այդ ասողը խելքը գլխին մարդ է:

ԱՆՏՕՆԻՕ. Մի պատուական և ճարպիկ տղաջ. ես նրան ներս բերել տամ և դու ինքդ հարցուփորձ արան:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ոչ, ոչ, տակաւին այդ իբրև երազ համարենք, մինչև որ բանը լոյս ընկնի: Սակայն ես աղջկանս պիտի իմաց անեմ, որպէս զի եթէ իրողութիւնը փոքր ի շատէ ճշմարիտ լինի, գոնէ մի լաւ պատասխան պատրաստ ունենայ: Գնացէք ուրեմն, պատմեցէք նրան: (Այլ և այլ ուղիք շրջում են բէժի վերայ): Բարեկամք, դուք գիտէք ինչ պիտի անէք: (Անդառնալով):

ներեցէք, հոգիս, դուք ինձ հետ պիտի գաք, ձեր խելքը ինձ հարկաւոր է:—Դուք, սիրելիք, զգոյշ կացէք այս խառն ժամանակում (ասէր զինքն):

ԵՐՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ.

(ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ և ԿՕՆՐԱԴ ՆԵՐՍ ԵՆ ՄՏՆՈՒՄ):

ԿՕՆՐԱԴ. Էհ, ի՛նչ եղաւ Ձեզ իշխան, ինչո՞ւ այդպէս չափից դուրս խռոված էք:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Որովհետեւ չափից դուրս շատ պատճառ ունիմ, ուստի և տխրութեանս չափ չը կայ:

ԿՕՆՐԱԴ. Դուք դարձեալ առողջ դատողութեանը լսեցէք:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Դիցուք թէ լսեցի. ինձ ի՛նչ մխիթարութիւն դրանից:

ԿՕՆՐԱԴ. Եթէ իսկոյն էլ չօղնէ, դոնէ համբերութիւն կը տայ վիշտը կրելու:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Ես զարմանումեմ՝ թէ ինչպէս դու, որ, քոյ ասելովդ, Սատուրնի համաստեղութեան տակ ես ծնուած, ձեռք ես զարկում մահացու հարուածի դէմ բարոյական դասեր կարդայ: Ես չեմ կարող գաղտագողի ապրել. պիտի վրդովիմ, եթէ պատճառ ունիմ վրդովուելու ու չը պիտի խնդամ սորա ու նորա խելքին փչածին վերայ. պիտի ուտեմ, երբ սոված եմ և ոչ ոքի հաճոյքին չը պիտի սպասեմ. պիտի քնեմ, երբ քուս տանումէ և ոչ ոքի հոգսերով չը պիտի տքնիմ, պիտի ծիծաղեմ, երբ ուրախ եմ և ոչ ոքի քմահաճութեանց չը պիտի շողոքորթեմ:

ԿՕՆՐԱԴ. Էհ, անշուշտ, բաց դուք չը պէտք է այդպիսի ցոյցեր անէք, մինչև որ կարող լինիք առանց արգելքի գործելու: Զատ չէ անցել այն օրից, երբ դուք

ձեր եղբոր հետ թշնամացաք և ահա նա ձեզ դարձեալ ներողաբար ընդունեց: Անկարելի է, որ համակրութեան մէջ արմատ բռնէք, եթէ ինքներդ չաշխատէք հաճոյանալ: Դուք պիտի ջանք անէք, լաւ հունձ ունենալու համար, լաւ եղանակ պատրաստել:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Աւելի ուրախ կը լինէի ցանկապատի համար ցից դառնալ, քան թէ նորա շնորհիւ վարդ, և իմ ճնուկիս, իմ արեանս վայել է նախատուած լինել, քան թէ շինծու քաղաքավարութեամբ սրան ու նրան հաճոյանալ: Անժխտելի իրողութիւն է, որ ոչ ոք ինձ շողոքորդիչ պատուելի չի պիտի անուանէ, և ոչ ոք, ընդհակառակը չէ կարող հերքել, որ ես անկեղծ սրիկայ եմ: Բերանիս փականք դրած, վստահանումեն մօտենալ ինձ ու շինքիս ծանր բեռն կախած, արձակումեն ինձ, ուստի վճռել եմ չերգել, քանի որ վանդակի մէջ եմ: Ատամներս ազատ լինէին, կը լսածնէի, ազատ վազվզել կարողանալի, ուզածս կ'անէի: Իսկ մինչ այն, թող ինձ այնպէս, ինչպէս կամ և մի ջանար ինձ փոխել:

ԿՕՆՐԱԴ. Կարող չէր արդեօք ձեր դժգոհութիւնը մի կերպ պիտանի լինել ձեզ:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Ամեն կերպ պիտանի է նա ինձ, որովհետեւ նորա պէտք ունիմ: Այն ո՞վ է գալիս. հը, ի՛նչ կայ, ի՛նչ չը կայ, Բօրաքիօ:

ԲՕՐԱՔԻՕ. (Դուք) Էն կողմից եմ գալիս, մի մեծ խնջոյքից. իշխանը, ձեր եղբայրը, Աօնատօի տանը արքայական մեծարանք է վայելում և դեռ այսքանս կասեմ, որ հարսանեաց պատրաստութիւն կայ մէջ տեղը:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Արդեօք այդ չէր կարող ինձ համար մի հիմն լինել, վերան որ և է ոճիր կանգնելու: Եւ ո՞վ է այն խենթը, որ շլինքը դնում է մշտնջենական լծի տակ:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Ձեր եղբոր աջ թեւը:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Ո՞վ այն երեւելի Կլաւդիօն:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Նոյն ինքն:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Ահ, այո, շատ կոկիկ, սիրուն տղաներից մէկը! Հարսնացուն ո՞վ է, հարսնացուն:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Հերո, Լէօնատօի աղջիկն ու միակ ժառանգը:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Այն թեւերը նոր բուսած մարտի ճոճտը. Դու ի՞նչ իմացար:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Ես այնտեղ սենեակների օդն եմ մաքրում, և մինչդեռ մի ծխալից դահլճի մէջ դորանով զբաղուած էի, ահա տեսնումեմ, իշխանն ու Կլաւդիօն գալիս են ձեռք ձեռքի տուած, ամենալուրջ խօսակցութեամբ: Ես թագնուեցայ վարագոյրների ետեւը և լսեցի թէ ինչպէս նոքա խօսք տուին իրարու — իշխանը պէտք է հերօի ձեռքը իւր համար խնդրէ և եթէ ստանայ, կոմս Կլաւդիօին յանձնէ:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ Օ՞ն անդր, երթանք այն կողմը. այդ կարող է կատաղութեանս սնունդ դառնալ: Այդ երիտասարդ բախտախնդիրն է, որ վաչելումէ իմ անկման կատարեալ չաղթանակը. եթէ չաջողիմ մի տեղ նորա ճամբան կտրել, ամեն տեղ երջանիկ կզգամ ինքզինքս: Դուք երկուքդ հաւատարիմ էք և կ'աջակցէք ինձ:

ԿՕՆՐԱՒ. Մինչև ՚ի մահ, ողորմած Տէր:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Գնանք մեծ խնջոյքին մասնակցել. նոցա ուրախութիւնը ևս առաւել մեծ է, որովհետեւ ես ոչնչացած եմ: Երանի՜ թէ խոհարարը նոյնը մտածէր, ինչ ես եմ մտածում: Երթանք, տեսնենք ինչ պիտի անել:

(Ահեղ Գիտօճիկ)

Բ. ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԱՐԱՆ.

(ԼԷՕՆԱՏՕ, ԱՆՏՕՆԻՕ, ՀԵՐՕ և ԲԷԱՏՐԻՉԷ ԴԱԼԱՍ ԵՆ:)

ԼԷՕՆԱՏՕ. Կոմսը երեկոյեան ընթրիքին այստեղ չէր:
ԱՆՏՕՆԻՕ. Ես չը տեսայ նրան:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ի՞նչ թթու, կծու կերպարանք ունի այդ մարդը. ամեն նրան նայած ժամանակս, ամբողջ մի ժամ ստամոքսըս աչրվումէ:

ՀԵՐՕ. Նա շատ մելամաղձոտ բնութիւն ունի:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Հիանալի կլինէր այն մարդը, որ նորա և Բենեդիկտի մէջ տեղը բռնէր. մինը անդրիի նման գեղեցիկ է ու ոչինչ. չէ խօսում, միւսը երէս տուած երեխայի նման անդադար բլբլացնումէ:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ուրեմն սինիօր Բենեդիկտի լեզուի կէսը Դօն Ժուանի բերանում ու Դօն Ժուանի մաղձոտութեան կէսը Բենեդիկտի երեսին:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Հետը միասին գեղեցիկ սրունք և սիրուն ոտք, քեռի, և դրպանումը բաւական փող. այդպիսի մի մարդ աշխարհիս ամեն աղջիկները կը գրաւէր, եթէ չաջողէր նրանց համակրութիւնը գտնելու:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Զշմարիտ, եղբօրաղջիկս, դու կեանքիդ մէջ քեզի փեսայացու չը պիտի գտնես, քանի որ այդ չար լեզուն ունիս:

ԱՆՏՕՆԻՕ. Իրաւ որ, լեզուն շատ չար է:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Զատ չար ասելը, աւելի քան չար ասել է և այդպիսով ինձ աստուածային մի շնորհ է պակասում, որովհետեւ ասումեն — Աստուած չար կովին կարճ պողեր է տալիս, իսկ շատ չար կովին, ամենաւին պողեր չէ տալիս:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ուրեմն, քանի որ դու շատ չար ես, Աստուած քեզ և ոչ մի պող չի տալ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Չատ ուղիղ, եթէ միայն ինձ էրիկ չը տալ և այդ մի շնորհ է, որ ես ամեն առաւօտ և երեկոյ մաղթումեմ: Աստուած իմ, կարելի՞ բան է մաղ ու մօրուքով մարդուն առնել ու գրկել. աւելի լաւ է բուրդի վերայ քնել:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Դու կարող ես առանց մօրուքի մի մարդ ընտրել:
ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Անմօրուքն ինչո՞ւս պէտք. պիտի գերձանս հագնէի ու լողախի՞նս շինէի: Մօրուքաւոր մարդը երիտասարդից անց է, անմօրուքը՝ տղամարդի չափ չի կալ. նա, որ երիտասարդից անց է, ինձ համար արժէք չունի, իսկ այրական հասակին չը հասած մարդոց համար ես արժէք չունիմ: Աւելի լաւ է մի արջ պար ածողի մօտ ծառայ մտնեմ ու նրա կապիկները դժոխքը տանեմ:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Լաւ, ուրեմն դժոխք երթալ կուգես:
ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ո՛չ, մինչև դուռը միայն. այնտեղ սատանան զիմացս դուրս կըգայ, եղջիւրները գլխին, եղջիւրազարդ ծերուկի նման ու կասէ՝ փախիր, գնա երկինք, Բէատրիչէ, գնա երկինք, այստեղ ձեզ նման աղջիկների համար տեղ չը կալ. իսկոյն և եթէ կը ձգեմ նրան կապիկներս ու հանցէ կը թռչեմ դէպի Պետրոս առաքեալը երկնքի դրան. նա ինձ ցոյց կը տալ ամուրիների օթեանը ու այնտեղ կը հրճուենք զիշեր ցերեկ:

ԱՆՏՕՆԻՕ. (— Հէք:) Ուրեմն, սիրելի եղբօրաղջիկս, յոյս ունիմ որ թող կը տաք ձեր հօրը ձեր բաղդը տնօրինելու:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Անշուշտ, քեռաղջկանս պարտականութիւնն է խոնարհ գլուխ տալ ու ասել՝ «որպէս կը բարեհաճիք, հայր»: Բայց և այնպէս, սիրելի քեռաղջիկս, փեսայացող երիտասարդ ու սիրուն պիտի լինի, եթէ

ոչ, նորից գլուխ տուր, ու ասա՝ «որպէս ես կը բարեհաճիմ, հայր»:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Լաւ, եղբօրաղջիկս, յոյս ունիմ տեսնել այն օրը, երբ դու ամուսին կունենաս:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ոչ չառաջ, քան մինչև որ բարի Աստուածը այլ մարդոց ուրիշ բանից և ոչ հողից կստեղծէ: Միթէ մի խեղճ աղջկայ համար ծանր չէ, հողի մի խոշոր կտորի իշխանութեան ենթարկուիլ, մի անպիտան կաւէ կոյտի հաշիւ ապա իւր նիստ ու կացի մասին: Ո՛չ, քեռի, ես ամուսին չեմ ուզում: Ազամի որդիքը ամենքը եղբայրներս են և ճշմարիտ, ես մեղք եմ համարում այդպիսի մօտիկ արեանակցիս հետ պսակուել:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Դատրիկ, ուշադիր եղիր ասածիս, եթէ իշխանը այն տեսակ է քոյ սէրը խնդրում, արդէն զիտես ասելիքդ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Յանցանքը երաժշտութեանը կլինի, քեռորդի, եթէ նա իւր ժամանակին քոյ ձեռքը չը խնդրէ: Եթէ իշխանը չափը անցնի, ասա իրեն, որ ամեն բանի մէջ պէտք է չափ պահպանել ու պատասխանը պարի անցումը: Որովհետեւ, տես, հերօ, նշանուիլ, պսակուել և զղջալ ճիշդ այնպէս են, ինչպէս կուրանտէ, մէնուէտօ և պաւանա ¹⁾ պարելը: Միրոյ առաջարկութիւնը թեթեւաթուիչ է, տաք և դիւթիչ, որպէս կուրանտէ, պսակը քաղաքավար և ծանրագոթ, որպէս մէնուէտօ իւր հնաւանդ շքեղութեամբ, վերջը դալիս է զղջումն և իւր դանդաղ ոտքերով ընկնում է սլափանայի մէջ, գնալով ծանրանումէ, մինչև որ գերեզման է գլորում:

(1) Իտալական պարի տեսակներն են:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Զաւակս, դու ամեն բանի վերայ շատ խիստ ու
չար աչքով ես նայում:

ԲԷԱՏՐԻԶԷ. Իմ աչքերս օրհնած են, քեռի. ես կարող եմ
օր ցերեկով եկեղեցուն նայել:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ահա գալիս են դիմակաւորք, հեռանանք եղբայր:

(Լեօնատ, Բեատրիշէ, Անտօնիօ փնտման):

(Դօն Պետրօ փաշիս է դիմաւոր):

ԴՕՆ ՊԵՂՐՕ. Կը բարեհաճիք, օրիորդ, ձեր բարեկամի հետ
զբօսնել:

ՀԵՐՕ. Եթէ հանդարտ քայլէք, քաղցր ժպիտը երեսնիդ,
և լուռ մնաք, կը համաձայնեմ ձեմել, այն էլ երբ
այստեղից հեռանամ:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՕ. Ի՞նչ հետ, իմ ընկերակցութեամբ:

ՀԵՐՕ. Այդ ես կասեմ, երբ կը բարեհաճիք:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՕ. Իսկ երբ կը բարեհաճիք:

ՀԵՐՕ. Երբ ձեր երեսը ինձ դիւր կը գալ. Աստուած խնայէ,
որ ջութակը իւր արկղին նման լինի:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՕ. Իմ դիմակը Ֆիլէմօնի խրճիթն է, որի ծածկի
տակ Արամազդէն է նստած:

ՀԵՐՕ. Այդպէս է նէ՛ ձեր դիմակը յարդէ ծածկոց պիտի ու-
նենայ: (Անցնում են):

(Մարգարիտ և Բալլադոր դիմաւոր):

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Կամաց խօսեցէք, երբ սիրոյ մասին էք խօսում:

ԲԱԼԹԱԶԱՐ. Կը ցանկայի, որ դուք ինձ սիրէիք:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Ես այդ չէի ցանկանայ նոյն իսկ ձեզ խնա-
յելով: Վասն զի ես բազմաթիւ վատ յատկութիւններ
ունիմ:

ԲԱԼԹԱԶԱՐ. Օրինակի համար:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Ես բարձրաձայն եմ աղօթում:

ԲԱԼԹԱԶԱՐ. Ուրեմն աւելի սիրելի էք ինձ, զոնէ ձեզ լը-
սողը չամէն՝ կասի:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Աստուած ինձ մի լաւ պարակից շնորհ է:

ԲԱԼԹԱԶԱՐ. Ամէն:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Ու հեռացնի իմ աչքից, պարը վերջանալուն
պէս:— Դէ՛հ, դպիր, պատասխանեցէք:

ԲԱԼԹԱԶԱՐ. Լաւ, լաւ, դպիրը իւր պատասխանը լսեց:
(Անցնում են):

(Ուրուշա և Անտօնիօ դիմաւոր):

ՈՒՐՍՈՒԼԱ. Ես ձեզ շատ լաւ եմ ճանաչում, դուք սինիօր
Անտօնիօն էք:

ԱՆՏՕՆԻՕ. Հաւատացէք որ ես չեմ:

ՈՒՐՍՈՒԼԱ. Ես ձեզ ձեր երերուն գլխիցն եմ ճանաչում:

ԱՆՏՕՆԻՕ. Զշմարիտն ասած, ես նորա հանգն եմ անում:

ՈՒՐՍՈՒԼԱ. Անկարելի է, որ այդչափ ապաշնորհ կերպով
նորա հանգը անէիք, եթէ ինքներդ չը լինէիք: Ահա
նաև նորա չոր ձեռքը, իսկ և իսկ դուք էք, դուք:

ԱՆՏՕՆԻՕ. Հաւատացէք, որ ես չեմ:

ՈՒՐՍՈՒԼԱ. Գնացէք բաներնիդ. կարծումէք ես ձեզ չեմ
ճանաչում ձեր կայտառ սրախօսութիւններից: Առա-
քինութիւնը կը ծածկուի: Դուք էք, դուք, շէնքն ու
շնորհքը ծածկող բաներ չեն: Բաւական է: (Անցնում են):

(Բենեդիկտ և Բեատրիշէ դիմաւոր):

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Չէք կամենայ ասել, թէ ով ասեց ձեզ այդ.

ԲԷԱՏՐԻԶԷ. Ո՛չ. ներեցէք խնդրեմ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Եւ չէք բարեհաճի ինձ ասել, թէ դուք ով էք:

ԲԷԱՏՐԻԶԷ. Այժմ— ո՛չ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ասումէ, ես հպարտ եմ... սրախօսութիւններս
ղանաղան գուարճալի հեքիաթներից եմ հանում...

ԲԷԱՏՐԻԶԷ. Տեսէք, աղպէս էր ասում սինիօր Բենեդիկտը:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ո՛վ է այդ սինիօր Բենեդիկտը:

ԲԷԱՏՐԻԶԷ. Ես համոզուած եմ, որ դուք նրան պէտք ե-
ղածից աւելի էք ճանաչում:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ո՛չ, ո՛չ, ամենևին:

ԲԷԱՏՐԻԶԷ. Նա ձեզ երբէք չէ գուարճացրել:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ասէ՛ք, խնդրեմ, ո՞վ է նա,
ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ի՛հ, իշխանի ծաղրածուն, մի շատ անհամ
 ծաղրաբան, որ տաղանդ ունի անհնարին բամբասանք
 չօրինելու: Ոչ ոքի չէ դիւր գալիս նա, բացի սրիկա-
 ներից և գրանց էլ հաճելի է ոչ թէ իւր սրախօսու-
 թեան, այլ իւր վատութեան շնորհիւ, վասն զի նը-
 րանց և գուարձացնում և զայրացնումէ միանգամայն
 և նոքա երբեմն ճիծաղումեն, երբեմն էլ ճեծումեն
 նրան: Ես հաստատ գիտեմ, որ նա այս նաւատորմի մէջ
 է. կը փափագէի, որ մեր նաւերը իրարու հանդիպէին:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Եթէ զիպուածով այդ կաւալերին հանդիպեմ, կը
 պատմեմ իրեն ձեր ասածները:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Այո՛, շատ լաւ կանէք: Նա իմ մասին քանի մի
 աշխարհութիւններ դուրս կը նետէ և եթէ պատահ-
 մամբ ոչ ոք ուշադրութիւն չը դարձնի, նա մեղա-
 մաղծութեան մէջ կընկնի. այնուհետեւ հնդկահաւի
 մի թեւը փրկուած է, վասն զի այդ պարզամիտը երե-
 կոյեան անշուշտ ոչինչ չը պիտի ուտի: (Երբեք չի տեսնու-
 րէ՛ր): Մենք պիտի պարագլուխներին հետեւենք:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ամեն լաւ բանի մէջ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Անտարակոյս. եթէ նոքա չար բանի դիմեն,
 առաջին պտոյտում ես կը հեռանամ: (Գնում է):

(Ներքոյ դուռ. Դոն Ժուան, Բորտիս և Կլաւդիո Գալիս էն):

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Իրաւ, եղբայրքս Հերօին սիրահարած է ու
 նրա հօրը մի կողմը քարշեց տարաւ առաջարկութիւն
 անելու համար: Տիկնայք հետևումեն Հերօին և մի
 դիմակ միայն չետ է մնում:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Դա Կլաւդիօն է, իւր շարժուածքից նկատումեմ:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Դուք սինիօր Բենեդիկտը չէ՞ք:

ԿԼԱՒԴԻՕ. Գուշակեցիք, ես եմ:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Մինիօր, դուք իբրեւ բարեկամ, մեծ յարգ ու-
 նիք եղբօրս մօտ: Նա սիրահարած է Հերօին. հանե-

ցէ՛ք նրան այդ ճանապարհից, խնդրումեմ ձեզ: Հերօն
 իւր տոհմական ծագմամբ նորան հաւասար չէ. այդ
 ձեր կողմից ազնիւ գործ կլինի:

ԿԼԱՒԴԻՕ. Ուսկից գիտէք, որ նա նրան սիրումէ:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Ես լսեցի ինչպէս նա հաւատացնումէր նրան
 իւր հակումն:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Ես էլ լսեցի. նա երգվումէր, որ նոյն իսկ այս
 երեկոյ ուզումէ պսակուել:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Գնանք խնճոյքին մասնակցել:

(Դոն Ժուան և Բորտիս Գալիս էն):

ԿԼԱՒԴԻՕ. Այդպէս պատասխանեցի նրան իբրեւ Բենեդիկտ:
 Սակայն Կլաւդիօին ականջը լսեց գուժկանը: Կասկած
 չի կայ, իշխանը իւր համար հարսնախօսեց: Բարեկա-
 մութիւնը ամեն բանում դիմամուծէ, սակայն երբ սի-
 րոյ խնդիր կայ մէջ տեղը, երբէք: Սիրահարը պէտքէ
 իւր սեփական լեզուն քանեցնէ, ամեն աչք իւր հա-
 մար պիտի խօսի և ոչ ոք չը հաւատայ միջնորդի:
 Գեղեցկութիւնը գիտէ կախարդաբար բարեկամու-
 թիւնը արիւնուշտ թշնամութեան փոխել. այդ իրո-
 դութիւնը ամէն քաջում փորձը հաստատումէ և ես
 դարձեալ հաւատ ընծայեցի: Մնաս բարեաւ. Հերօ:

(Բենեդիկտը վերադառնում է):

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Կոմս Կլաւդիօ:

ԿԼԱՒԴԻՕ. Այո՛, ես ինքս եմ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Եկէ՛ք գնանք, կուզէ՞ք ինձ հետ գալ:

ԿԼԱՒԴԻՕ. Ո՛ր:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Աւասիկ դէպի դիմացի ուռենին. գործը ձեր
 անձին է վերաբերում, կոմս: Ի՛նչ կերպ էք կամենում
 ձեր պսակը կրել. բռնակալի շղթայի նման շլինքնիդ
 ձգած էք թէ՛ հարիւրապետի ժապաւէնի նման ու-
 սով անցուցած: Կրելը պիտի կրէք, այսպէս թէ այն-
 պէս, որովհետեւ իշխանը ձեր Հերօին իրան է որսում:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Բարով վայելէ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ահ, լաւ անացիք. դուք խօսումէք ճիշդ այնպէս, որպէս մի ազնիւ զրաստավաճառ. ճիշդ այդպէս է վերջանում եզների առուտուրը: Բայց միթէ կը կարծէիք, թէ իշխանը ձեզ այդ խաղը պիտի խաղար:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Ի սէր Աստուծոյ, թողէք ինձ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Օհօ, դուք կոչը մարդոյ նման էք. տղան ձեր կերակուրը գողացել է, դուք պատն էք ծեծում:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Իհ, չէք ուզում թողնել, էս կերթամ: (Գնում է):

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Խեղճ վիրաւոր թուչուն, թագչիւր եղեգների մէջ... Բայց որ օրիորդ Բէատրիչը ինձ գուշակեց ուղարձեալ չը ճանաչեց... իշխանի ծաղրածուն. էհ, այո՛, այդ ներելի է. այդ տխուրոսին տիրանումեմ, որովհետեւ զուարճախօսեմ... Բայց չէ, միթէ ինքս ինձ չեմ զրպարտում. միթէ մարդիք ինձ այդ աչքով են նայում: Արդեօք այդ Բէատրիչի նենգաւոր ու կծու կատակները չեն, որ հասարակաց կարծեաց դերն է խաղում ու ինձ ուզումէ բամբասանքի ենթարկել. լաւ, էս ձեռքէս եկած վրէժը կառնեմ:

(Դուրս գալով, Հերոս և Լեօնորոս գնում են):

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Ասացէք, սինիօր, ո՞ւր է կոմսը. դուք նրան չէք տեսել:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ուղիղն ասեմ, ողորմած տէր, էս այս բոլէխ բանասարկութեամբ էի զբաղուած: Ես նրան գտայ այստեղ այնպէս մռայլ, որպէս մի որսորդական տնակ անտառի խորքում: Այնուհետեւ պատմեցի նրան—և էս կարծեմ պատմածըս ճշմարտութիւն է—որ Ձերդ ողորմածութիւնը այս մատաղ օրիորդի հաւանութիւնը առած էք և առաջարկեցի ընկերակցել ինձ մինչև մերձակաջ ուռենին, որպէս զի կարողանամ կամ մի պսակ բոլորել, վասն զի նրան իւր բարեկամը դաւաճանել է, կամ մի խարազան կապել, որով-

հետեւ դանակոծութիւնից աւելի ոչոքնչի արժանի չէ: ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Գանակոծութիւն. ի՞նչ յանցանք է գործել: ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Թեթեամիտ յանցանքը մի տղայի, որ իւր գտած թուչնիկի բոցնը ուրախ ուրախ ցոյց է տալիս իւր ընկերոջը և սա գողանումէ այն:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Դու հաւատը յանցանք ես համարում. յանցանքը գողացողինն է:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Այնպէս է նէ, դարձեալ զուր չէր լինի, եթէ խարազանը կապէինք և պսակն էլ հետը բոլորէինք. պսակը նա ինքը կարող էր կրել, իսկ խարազանը ձեզ կը վայելէր, որովհետեւ ինձ թուումէ թէ դուք նորա թուչունները գողացել էք:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Ես կամենումեմ թուչուններին երգելու վարժեցնել և յետոյ տիրոջը վերադարձնել:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Եթէ նոցա երգը ձեր խօսքերին համաձայն է, իրաւ որ, ազնուաբար խօսեցիք:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Օրիորդ Բէատրիչէն ձեր դէմ զայրացած է: Այն երիտասարդը, որի հետ նա պարումէր, ասել է նրան, թէ դուք շատ վառ էք խօսել նորա մասին:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Օհ, իսկապէս օրիորդ Բէատրիչէն ինքը ինձ հետ վարուեցաւ այնպէս, որ ծառի կոճն անգամ չէր կարող դիմանալ. մի կաղնի, որ լոկ մի հատիկ կանաչ տերեւ ունենար իւր վերայ, նրան պիտի պատասխանէր. նոյն իսկ երեսիս դիմակը սկսաւ կեանք առնել ու նրա հետ վիճել: Նա ասաց ինձ, ուրիշի տեղ ընդունելով, թէ էս իշխանի ծաղրածուն եմ, թէ էս աւելի ձանձրալի եմ, քան մի սաստիկ խոնաւ եղանակ. խօսքերը դուրս են վիժում հարուած հարուածի վերայ, անհաւատալի արագութեամբ, այնպէս որ կեցած տեղս մնացել էի, ինչպէս մի մարդ նպատակի մօտ, որին մի ամբողջ զօրագունդ գնդակոծումէ: Նորա խօսքերը սուր դանակներ են և ամեն մի խօսք

Թափանցումէ. եթէ նորա շունչը նոյնքան դաժան լինէր, որքան նորա խօսքերը, ոչ ոք կարող չէր նորա շուրջը ապրել. նա ամեն բան մինչև հիւսիսային բեւեռը կը թռնաւորէր: Պսակուել նրա հետ չէի ցանկանայ, եթէ մինչև անգամ իբրև օժիտ ստանալի ացն ամենը, ինչ որ Ադամ իւր անկումից առաջ վաշելումէր: Այդ կինը Հերքուլէսին կարող էր ստիպել իւր խորովածի շամփուրը դարձնել. մինչև անգամ՝ Հերքուլէսը ստիպուած կըլինէր իւր լախտը կոտրել ու նորա համար կրակ վառել: Ո՛հ, ո՛չ, չը խօսենք նորա մասին, նա դժոխքի Ատէն է, արդի պճնազարդ տարազով: Երանի թէ մի վհուկ գտնէինք այդ գեւր փառատելու, որովհետև, իրան, քանի որ նա այստեղ է, դժոխքը կատարեալ դրախտ է և մարդիք դիտմամբ մեղք են գործում, որ այնտեղ երթան. ամեն տեղ վէճ, աղմուկ ու շփոթ նրանից անբաժան են:

(Ալուսին և Բեռնետէ Գլուխ Ե):

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Ահա գալիս է նա:

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. Ձերդ մեծութիւնը չունիք ինձ համար որևէ չանձնարարութիւն, աշխարհի ծալքը երթալու: Ես պատրաստ եմ ձեր մտածած ամենափոքր պատուէրի համար մինչև բևեռները վազել: Աւելի յօժար եմ Ասիայի հեռաւոր անկիւնից ձեզ մի ատամփորիչ բերել, սրբոյն Յովհաննու ոտքի չափսը կամ Մողոլի մեծ խանի մօրուքից մի մազ ձեզ բերել, թղուկների աշխարհը դեսպան երթալ, քան այդ հրէշի հետ երեք խօսք խօսել: Ոչ մի պատուէր չունիք ինձ համար:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Եւ ոչ մին, բացի այն, որ ձեր սիրելի ներկայութիւնը կը խնդրէի:

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. Աստուած իմ. իշխան, այդ կերակուրը իմ ուտելիք բան չէ. ես այդ լեզուն չեմ կարող մարսել: (Գլուխ Ե):

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Տեսնումէք, օրիորդ, դուք սինիօր Բենեդիկտի սիրտը կորցրիք:

ԲԵԱՏՐԻՉԷ. Իրան է, ողորմած Տէր, նա իւր սիրտը փոքր միջոց գրաւ էր դրել ինձ մօտ և ես նրան իւր տօկոսը վճարեցի, կրկնակի սիրտ մի սրտի փոխարէն: Անուհետև նա խարդախ խաղերով ինձանից դարձեալ չետ խլեց. այնպէս որ, Ձերդ ողորմածութիւնը իրաւունք ունի ասել, թէ ես կորցրի:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Դուք նրան վաճառ գլորեցիք, օրիորդ, վաճառ գլորեցիք:

ԲԵԱՏՐԻՉԷ. Աստուած փրկէ, որ նա ինձ վաճառ գլորէր, ողորմած Տէր, վասն զի զաւակներս խելագարներ պիտի լինէին: Ահա կոմս Կլաւդիօն, որ ինձ պատուիրեցիք գտնել բերել:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Ի՞նչպէս էք, կոմս, ինչո՞ւ էք այդպէս տխուր:

ԿԼԱՒԴԻՈ ՏԽՈՐ չեմ, իշխան:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Ուրեմն ի՞նչ, տկար էք:

ԿԼԱՒԴԻՈ. Եւ ոչ այդ:

ԲԵԱՏՐԻՉԷ. Կոմսը ոչ տխուր է ոչ տկար, ոչ ուրախ, ոչ առողջ, այլ փափուկ է, իշխան, նարնջի պէս փափուկ, ու նարնջի պէս էլ դեղին է, ասել է խանդոտ:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Զճմարիտ, օրիորդ, այդ այլադէմ բացադրութիւնը չարմարումէ, թէ ես կարող եմ երգուել, որ եթէ այդպէս է, նորա կասկածը անտեղի է: Տէս, Կլաւդիօ, քեզ համար խնամախօսեցի և սիրուն Հերոն արդէն ձեռք է բերուած. ես դիմեցի նորա հօրը և նորա համաձայնութիւնը ստացայ, որոշիր այժմ հարսանեաց օրը և Աստուած իւր օրհնութիւնը պարգևէ քեզ:

ԿԼԱՒԴԻՈ. Կոմս, ընդունեցէք ինձանից աղջիկս ու նորա հետ նաև հարստութիւնս: Նորին ողորմածութիւնը գլուխ բերեց այդ ամուսնութիւնը, Նախախնամութեան շնորհիւ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ: Խօսեցէք, կոմս, հերթը ձերն է. չէ որ ձեր մշտական խօսք ու զրոյցը այդ էր:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Լռութիւնը ուրախութեան ամենալաւ յայտարարն է. իմ երջանկութիւնը նուաստ կլինէր, եթէ ասել կարողանայի, թէ որքան մեծ է նա: Օրինորդ, որպէս դուք իմն էք, նոյնպէս և ես ձերը, լիովին նուիրումեմ ձեզ անձս և նոյնը փափագումեմ փոխադարձաբար:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ: Դէհ, խօսեցէք, քեռաղջիկս, կամ, եթէ ոչինչ չը գիտէք, փակեցէք նորա բերանը համբոյրով և մի թողէք, որ խօսքի գայ:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Իրաւ որ շատ ուրախ սիրտ ունիք, օրինորդ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ: Այո, ողորմած Տէր, այս թեթեւ փոքրիկ բանը չը գիտէ՝ ինչ ասել է թախիծը: Քեռաղջիկս ասումէ սրան ականջում, թէ նա իւր սրտումն է:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Այո, ճիշդ այդ է ասում, քուրիկ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ: Աստուած իմ, ուր որ նայիս, հարսանիք: Այդպէս ուրեմն՝ ամբողջ աշխարհը քօղի տակ է մըտնում, բացի միմիայն ինձանից, և ինձ արեւը սևացնումէ. ես պիտի մի անկիւնում նստեմ, ու անիւս և փախով փեսայացուի սպասեմ:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Օրինորդ Բէատրիչէ, ես ձեզ համար փեսայացու կը պատրաստեմ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ: Ես կուզէի, որ ձեր հայրը այդ ներդրութիւնը յանձն առած լինէր: Ձերդ ողորմածութիւնը չունի արդեօք ձեզ նման մի եղբայր: Ձեր հայրը հիւանալի փեսայացուներ գիտէ եղեր պատրաստել, եթէ մի խեղճ օրինորդ այդպէս մէկին արժանանար:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Կուզէք որ ես ձեր ամուսինը լինիմ, օրինորդ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ: Ո՛հ, իշխան, վասն զի այն ժամանակ մի ուրիշն էլ հասարակ օրերի համար պիտի ունենայի: Ձերդ մեծութիւնը ամեն օրվան համար շատ թան-

կազին էք: Բայց խնդրեմ ներէք ինձ, իշխան, ես ճնուած եմ միմիայն չիմարութիւններ ասելու և ոչ մի օրինաւոր խօսք:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Ձեր լռութիւնը ինձ համար ձանձրալի է. ոչինչ ձեզ այնպէս չէ վայելում, որպէս կայտառութիւնը, որովհետեւ դուք անշուշտ ուրախ ժամի էք ճնուել:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ: Ո՛հ, ոչ, ողորմած Տէր, որովհետեւ մայրս լաց էր լինում. բայց այդ միջոցին մի աստղ կաքաւումէր երկնքում և այդ աստղի տակ ես աշխարհ եկայ: Բաղդաւոր լինիք, փեսաս ու քեռաղջիկս:

ԼԷՕՆԱՏՈ. Խնդրումեմ, եղբօրաղջիկս, հոգալ ինչ որ ձեզ ասացի:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ: Ա՛խ, հազար ներողութիւն, քեռի: Ձերդ մեծութիւնը կը ներէք: (Գնացէ):

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Ո՞րքան ուրախ ու զուարթ է այդ աղջիկը:

ԼԷՕՆԱՏՈ. Մեղամաղձոտ տարր շատ չը կայ նորա ներսը, ողորմած Տէր: Միմիայն քնած ժամանակ լրջամիտ է և այն ոչ միշտ, որովհետեւ աղջկաս պատմածին նայիք, երազում երբեմն խենդ ու խելառ բաներ է տեսնում ու ծիծաղից զարթումէ:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Չէ սիրում, երբ իրեն հետ փեսայացուի մասին խօսումեն:

ԼԷՕՆԱՏՈ. Ամենեւին. իւր բոլոր տարփածուներին ծաղրելով հեռացնումէ:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Բենեդիկտի համար դա հիւանալի կին կլինէր:

ԼԷՕՆԱՏՈ. Ո՛հ, Աստուած մի արասցէ, պսակից մի շաբաթ չ'անցած, նրանք իրար կը խելադարեցնէին շատ խօսելով:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Կոմս Կլաւդիօ, երբ էք մտադիր ձեր հարսնացուն եկեղեցի տանել:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Վաղն իսկ, ողորմած Տէր, ժամանակը կաղիկաղ

է ընթանում քանի որ սէրը իւր ամեն իրաւանց տէ-
րը չէ:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Եկող երկուշաբթիից առաջ անկարելի է, սի-
րելի որդեակ, այսինքն՝ այսօրվանից ուղիղ ութն օր
յետոյ և այդքանն իսկ կարճ միջոց է, ամեն բան իմ
քմաց համաձայն կարգադրելու:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՕ. Ես տեսնումեմ, որ դուք գլուխներդ շար-
ժումէք, այդպէս երկար յետաձգութեան առթիւ,
բայց ես խոստանումեմ քեզ, Կլաւդիօ, որ այս մի շա-
բաթը մեզ համար ձանձրալի չի անցնի: Այդ միջո-
ցում ես ուզումեմ մի ձերքուլէսեան յաղթանակ գլուխ
բերել, այսինքն Սինիօր Բենեդիկտը և օրիսրդ Բէ-
ատրիչէն իրարու մեռնելու չափ սիրահարեցնել: Զատ
ուրախ կլինէի այդ գոչքը միացած տեսնել. գլուխ
բերելուս կասկած չունիմ, եթէ դուք երեքըդ ինձ
այն աջակցութիւնը ցոյց տաք, որ ես ձեզ իւրաքան-
չիւրիդ կ'որոշեմ:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ձեզ ծառայելու պատրաստ եմ իշխան, եթէ
մինչև անգամ հարկ լինէր տասն գիշեր անքուն
մնալ:

ԿԼԱՒԻՕ. Ես էլ, ողորմած Տէր:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՕ. Դուք էլ, սիրուն չերօ:

ՀԵՐՕ. Ամեն բան, որ անվայել չէ, պատրաստ եմ անել,
քերաղջիկս մի լաւ մարդու տալու համար:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՕ. Եւ Բենեդիկտը իմ տեսած փեսայացուների
յետինը չէ: Նորա համար այսքանս կ'ասեմ. նա ազ-
նուատոհմ ծոգումն, փորձով հաստատուած քաջու-
թիւն և ամենքին յայտնի ազնուութիւն ունի: Ես
ձեզ կը սովորեցնեմ, թէ ինչպէս դուք ձեր քեռա-
դուստրը պիտի տրամադրէք, որ նա Բենեդիկտին
սիրահարի, իսկ ես իմ կողմից, ձեր երկուքիդ օգնու-
թեամբ, Բենեդիկտին այնպէս կը լարեմ, որ նա իւր

սրախօս կատակներին ու բժախնդիր ճաշակին հակա-
ռակ, Բէատրիչէին համար խենթենաց: Եթէ մենք այդ
բանը գլուխ բերենք, Կուպիդօնը այլ ևս նետաձիգ չէ,
նորա փառքը մեզ կը վաշելի, վասն զի մենք կը լի-
նինք այնուհետև իսկ և իսկ սիրոյ Աստուածները:
Երթանք ներս, ես ձեզ իմ նախագիծը յայտնեմ:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ.

(ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ և ԲՕՐԱՔԻՕ ԳԱԼԻՍ ԵՆ)

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Այնչէ Է. կոմս Կլաւդիօն պսակվումէ Լէօ-
նատօի աղջկայ հետ:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Այն ողորմած տէր. բայց ես կարող եմ դորա
վերայ քար ձգել:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Ամեն արգելք, ամեն խոչընդոտ ինձ համար
դեզ ու դարման է: Նորա վերայ ունեցած զարոյթիցս
հիւանդ եմ և ամեն ինչ, որ նորա ձգտման ներհակ
է, իմին զուգընթաց է: Ուրեմն՝ ինչպէս ես ուզում
այդ պսակը խանգարել:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Ի հարկ է, ոչ ազնիւ ճանապարհով, ողորմած
տէր, բայց այնպէս գաղտագողի, որ վրաս ամենեւին
անազնութիւն չը նշմարուի:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Ուրեմն ինչպէս, կարճ ասա:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Տակաւին մի տարի առաջ, կարծեմ, ասել եմ
ձեզ, ողորմած տէր, թէ որքան մօտիկ յարաբերու-
թիւն ունիմ ես ձերօի նաժիշտի, Մարգարիտի հետ:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Յիշումեմ:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Ես կարող եմ նրանից խօսք առնել, որ նա զի-
շերը, տարածած, իւր տիրուհու պատուհանից դուրս
նայի:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Ասածիդ մէջ ինչ զօրութիւն կայ, որ կարողանայ սպանել այդ հարսանիքը:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Իմ ասածներից թոյն պատրաստելը արդէն ձեր գործն է: Գնացէք իշխանի, ձեր եղբօրը մօտ, առանց խօսք խնայելու ասացէք նրան, թէ ինչ նախատինք պիտի բերէ իրեն ամուսնացնել բազմահոգակ Կլաւդիօն (որի արժանիքը դուք պիտի փառաբանէք), չերօի նման մի պոռնիկ աղջկայ հետ:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Բայց ինչ ապացոյց կարող եմ տալ նրան:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Ապացոյցներ շատ կը գտնուին, իշխանը խաբելու, Կլաւդիօն տանջելու, չերօն ոչընչացնելու ու Լէօնատօն մեռցնելու համար: Աւելի պէտք ունիք:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Ամեն հնար գործ կը դնեմ, նրանց վշտացնելու համար:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Չատ լաւ. ուրեմն՝ գտէք մի չարմարաւոր ժամ Դօն Պեղրօի և կոմս Կլաւդիօի հետ առանձին տեսակցելու: Ասացէք նրանց, թէ դուք գիտէք, որ չերօն սիրում է ինձ. մի առանձին եռանդ ցոյց տուցէք իշխանի և Կլաւդիօի դիմաց. և թէ դուք այդ ամենը չաչտարարումէք ի սէր ձեր եղբօր պատուին, որ այդ պսակը զլուխ է բերել և ի սէր իւր բարեկամի անուան, որ պիտի խաբուի մի աղջկայ դիմակով: Առանց փորձի ենթարկելու նոքա դժուար կը հաւատան ձեզ. այն ժամանակ յանձն առէք ապացոյց տալ. ապացոյցն այն կլինի, որ նոքա ինձ չերօի պատուհանի տակ կը տեսնեն ու կլսեն ինչպէս ես Մարգարտին չերօ կը կանչեմ ու Մարգարտին ինձ Բօրաքիօ կ'ասի, և այդ ամենը ցոյց տուէք նրանց հարսանեաց նախընթաց գիշերը: Մինչ այդ, ես բանը այնպէս կը բերեմ, որ չերօն իւր սենեակից բացակայ լինի և նորա անհաւատարմութեան համար այնքան անհերքելի փաստեր դիզուին, որ

խանդը համոզմունք դառնայ և հարսանեաց բոլոր պատրաստութիւնը փուճ դուրս գայ:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Ինչ կուզէ թող լինի, ես յանձն եմ առնում: Ճարպիկ եղիր գործիդ մէջ, հազար ոսկի քոյ վարձն է:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Դուք, մեղադրելիս, անդրդուելի մնացէք, իմ ճարպիկութիւնը ինձ չի ամաչեցնի:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Երթամ տեղեկանալ, որ օրն են նշանակել հարսանիքը:

ԵՐՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ.

(ԲԵՆԵԴԻԿՏ և ՄԱՆԿԱՆԻԿ ԴԱՆԻՍ ԵՆ)

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Լսիր:

ՄԱՆԿԱՆԻԿ. Սինիօր:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Սենեակիս պատուհանի վերայ մի գիրք կայ, բեր այստեղ, պարտէզը:

ՄԱՆԿԱՆԻԿ. Արդէն այստեղ ունիմ, ողորմած տէր:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Գիտեմ, բայց ես ուզումեմ, որ գնաս և դարձեալ յետ դաս: (Մանկանիկը գնաց): Ես չափից դուրս զարմանումեմ, երբ մի մարդ, որ տեսնումէ թէ ինչպէս ուրիշը չիմարանումէ, խելք ու միտքը սիրոյն տալով, զարմանումեմ ճշմարիտ, թէ ինչպէս այդ մարդը, դիմացինի այդ անճոռնի չիմարութիւնները ծաղրելուց յետոյ, ինքը իւր սեփական ծաղրի առարկայ է դառնում, ինքն ևս սիրահարուելով: Ահա, այդ տեսակ մի մարդ է Կլաւդիօն: Յիշումեմ այն օրերը, երբ նա ոչ մի այլ երաժշտութիւն չէր սիրում, բացի թմբուկն ու փողը, հիմա աւելի ախորժումէ լսել սրինգ ու դափ: Յիշումեմ այն օրերը, երբ

նա Հինգ ժամ ոտքով կը վազէր, մի լաւ գրահ տես-
նելու համար, իսկ Հիմա ընդունակ է հինգ գիշեր
անքուն նստել, բաճկոնի մի նոր ձև մտածելու: Ա-
ռաջ բերանը համեստ կը բանար ու կը խօսէր իբրեւ
ազնիւ երիտասարդ ու քաջ զինուոր, հիմա խօսքի
վարպետ է դարձել, խօսուածքը մի տարօրինակ զար-
դարած սեղան է, իւրաքանչիւր բառ մի մի տարօ-
րինակ ու զարմանալի անուշեղէն: Միթէ ես էլ կա-
րող եմ, երբ և իցէ, այդպէս կերպարանափոխ լինել,
քանի որ աչքումս լոյս կայ. ո՞վ գիտէ—չը կարծեմ:
Ես չեմ ուզում երդուել, թէ սէրը կարող չէ ինձ
ոտքէի փոխել, բայց անպատճառ կերդուէի, որ նո
ինձ աւելի դիւրաւ կարող է ոտքէ, քան այդ տե-
սակ խելագար դարձնել: Դիցուք այս ինչ աղջիկը
գեղեցիկ է, այդ դեռ ոչինչ ինձ համար, միւսը խելք
ունի, այդ էլ ոչինչ, երրորդը առաքինի է դարձեալ
դեռ ոչինչ. քանի որ այդ բոլոր յատկութիւնները մի
աղջկայ մէջ ամփոփուած չեն, ոչ մի աղջիկ ինձ հա-
մար արժէք չունի: Հարուստ պիտի լինի նա, այդ
հասկանալի է. խելացի, եթէ ոչ՝ չեմ ուզում, առա-
քինի, եթէ ոչ՝ ամենեւին առաջարկութիւն չեմ անի
գեղեցիկ, եթէ ոչ՝ երեսը չեմ նայի. հեզաբարոյ, աչ-
լապէս՝ թող ինձ չը մօտենայ, ազնիւ, եթէ ոչ՝ չեմ
առնի, եթէ մի հրեշտակ էլ վրան տային, խօսք ու
զրոյցը շնորհալի և երաժշտութեան մէջ կատարեալ.
և եթէ այդ ամենը ունի, ես նորա մաղերին չեմ
նայի, սե է, խարտեաշ թէ շագանակի, ինչ գոյն
կուզէ, թող լինի: Ահ, ահա գալիս են իշխանն ու
մեր սիրահարը. գնամ ծառօթեակի մէջ թաղչիմ:
(Գնում է ծի Գողմ):

(Գոյն Պետրոս. Լեւոնայ և Կլարա Գողմ են):

ԳՕՆ ՊԵՏՐՈՍ Կը բարեհաճիք այժմ երգը լսել:

ԿԼԱՐԱՅԻՈ. Այո, ազնիւ Տէր: Ի՞նչ խաղաղ երեկոյ. կարծես
բնութիւնը նիրհումէ, որպէս զի երաժշտութիւնը
աւելի քաղցր հնչուի:

ԴՕՆ ՊԵՏՐՈՍ. Տեսա՞ք, ինչպէս Բենեդիկտը այնտեղ թաղ-
նուեցաւ:

ԿԼԱՐԱՅԻՈ. Այո. իշխան: Երգը աւարտուելուն պէս, մենք
մեր ազուկսին դարան կը լարենք:

(Բալետար և Երաժիշտ Գողմ են):

ԴՕՆ ՊԵՏՐՈՍ. Եկէ՛ք, Բալթագար, նորից կրկնեցէ՛ք երգը:

ԲԱԼԹԱԶԱՐ. Իշխան, մի պահանջէ՛ք, այս կոպիտ ձայնովս
այդ երգը նորից փչացնել:

ԴՕՆ ՊԵՏՐՈՍ. Հռչակաւոր մարդիք միշտ աշխատել են իւ-
րեանց կատարելութիւնը համեստութեան դիմակով
սքօղել. ՚ի սէր Աստուծոյ, երգիր, այլ ևս երկար բա-
րակ խնդրել մի տար, տարփածուի նման:

ԲԱԼԹԱԶԱՐ. Ահ, տարփածու ասացիր, հիմա կ'երգեմ, վասն
զի տարփածուն շատ անգամ աղաչում պաղատումէ
այնտեղ իսկ, ուր նա գիտէ, որ չ'արժէ, բայց և այն-
պէս աղերսումէ և երգումէ, որ սիրահարուած է:

ԴՕՆ ՊԵՏՐՈՍ. Էհ, լաւ, Աստուած սիրես, երգիր, և եթէ
ուզումես երկար նախերգանք անել, երգով արա՛:

ԲԱԼԹԱԶԱՐ. Աստուած իմ, ի՞նչ անեմ: Լսեցէ՛ք իշխան,
երգիս խաղերը մի խաղ չ'արժեն, խաղեցէ՛ք ասածս:

ԴՕՆ ՊԵՏՐՈՍ. Ահա քեզ երաժշտութիւն. խաղերը, խաղ
խաղեցէ՛ք: (Երաժիշտը և Բալետարը):

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Դէհ, նուազածուն սկսեց. divina Musica!
Արդէն նորա հոգին զմայլուած է: Զարմանալի բան.
ոչխարի աղիքը մարդոյ հոգին մարմնից դուրս է խը-
լում, թէեւ, խոստովանք լինի, մի լաւ զուռնայ ինձ
աւելի դիւր կը գար:

Ե Ր Պ.

Մի լաք, աղջկերք, մի հառաչէք.
Մարդիկ չունին հաւատ, սէր,
Միշտ անհաստատ, փոփոխական,
Ունին միշտ նոր երազներ:
Ի բաց արցունք, թողէք կորչին,
Ուրախ պահէք ձեր սրտեր,
Հառաջանքի ու ցաւոց տեղ,
Հնչուն ուրախ թող երգեր:
Թողէք կորչեն դալուկ տաղեր
Կեղծ ու պատիր ցնորքների,
Մարդիք յաւերժ սիրադաւ են
Ի ստեղծմանէ աշխարհի:
Ի բաց արցունք են:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Պատիւս վկայ, երգը շատ սիրուն է:

ԲԱԼԹԱՋԱՐ. Բաց երգիչը անպիտան:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Ի՞նչ ես ասում. ո՛չ, ո՛չ, դու հարկը պահանջած տեղը, կարգին երգիչ ես:

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. (առնչել) Եթէ մի շուն աչգպէս ոռնար, կը կախէին: Աստուած տան, որ աչգ խռպոտ ձայնը թըռուառութիւն չը բերէ: Բուի ձայնը աւելի յօժարութեամբ կը լսէի, թող ինչ փորձանք կուզէ զլսիս դար:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. (առնչել) Այո, անշուշտ: Լսիր, Բալթազար, գտիր լաւ նուագածուներ ի մի խումբ, թող վաղը երեկոցեան օրիորդ Հերօի պատուհանի տակ նուագեն:

ԲԱԼԹԱՋԱՐ. Ամենաընտիրները կ'աշխատեմ գտնել, ողորմած տէր: (Հիշում է երաժշտիչի հետ):

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ, Լաւ. այժմ հեռացիր: — Եկէք այստեղ, Լէօնատօ. դուք ի՞նչ էիք պատմում հիմա, թէ ձեր եղբօրաղջիկը, Բէատրիչէն, Բենեդիկտին սիրահարած է:

ԿԼԱԻԴԻՈ. (հապտէ) Հայտէ, հայտէ, մի վախէք, որսը մեր ձեռքն է: (Բռնչ) Ես երբէք չէի հաւատաց, որ աչգ օրիորդը կարողանար մէկին սիրել:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Եւ ոչ ես: Բաց ամենից զարմանալին հենց աչգ է, որ նա լուի Բենեդիկտի համար է ցնորուած, որից, առ երէս, մինչև հիմա խորշումէր:

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. (առնչել) Կարելի բան է. ուրեմն աչգ կողմից է քամին փչում:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Հաւատացէք, ողորմած տէր, չգիտեմ թէ ինչպէս հասկանամ աչգ բանը: Բաց աղջիկը նրան խէնթի պէս սիրում է, խելքից մտքից դուրս բան է:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Թերեւս պատրանք է:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Ես էլ աչգպէս եմ կարծում:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Աստուած իմ, պատրանք. երբէք սնոտի կիրքը կենդանի տարիանաց աչգբան նման չէ եղել, որքան նա արտայայտումէ:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Նայինք, սիրոյ ի՞նչ նշաններ է ցոյց տալիս:

ԿԼԱԻԴԻՈ. (հապտէ) Անուշ պատառներ ձգեցէք կարթը, հիմա ձուկը պիտի խաճնի:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ինչ նշաններ, ասումէք, ողորմած տէր, ահա ձեզ. նստումէ մի կողմը և... Էհ, դուստրս ձեզ ասաց արդէն թէ ինչպէս:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Այո, ասաց:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Ի՞նչպէս, նայինք, ի՞նչպէս. դուք ինձ հեացնումէք: Ես միշտ կը կարծէի, թէ նորա սիրտը ամենեւին անզգայ է սիրոյ արշաւանքի դէմ:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ես ինքս նոյնը կերդուէի, իշխան, նա մանաւանդ Բենեդիկտի նկատմամբ:

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. (առնչել) Աչգ բոլորը խաբեբայութիւն կը կարծէի, եթէ այն ձերմականօրուս մարդը չ'ասէր: Հոգիս վկայ, աչգ պատկառելի դէմքի տակ սրիկացութիւն կարող չէ լինել:

ԿԼԱԻԴԻՈ. (առնչել) Արդէն խաճաւ. ծն անդր:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Յոյց է տուել արդեօք մի կերպ իւր հակումն
Բենեգիկտին:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ոչ, նա երգվում է իսկ, երբէք այդ չ'անել.
հենց այդ է նորա տանջանքը:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Այո, ցաւն այդ է: Ձեր դուստրն էլ այդ էր
ասում ինձ. միթէ ես, ասել է Բէատրիչէն, որ նրան
միշտ ծաղրել եմ, այժմ պիտի գրեմ, թէ սիրում եմ
իրեն:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Այդ խօսքերը կրկնում է ամեն անգամ, երբ
սկսում է նրան նամակ գրել. վասն զի գիշերը քսան
անգամ զարթում է քնից, նստում է գիշերվան շապկով
ու գրելով լցնում է ամբողջ էջեր. աղջիկս ամեն բան
ասում է մեզ. յետոյ նամակը հազար կտոր է անում,
ինքն իրեն նախատում է, թէ ինչպէս չէ կարողա-
նում իւր անձը զսպել ու գրում է այդ մարդուն,
որ անկասկած իրեն պիտի ծաղրէ: Ես դա-
դում եմ նրան, ասում է, իմ սեփական տեսակետով,
վասն զի ես նրան կը ծաղրէի, եթէ նա ինձ գրէր,
որքան և սիրում եմ նրան, բայց դարձեալ կը ծաղրէի:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Յետոյ ծունկ է չոքում, լաց է լինում, հառա-
չում է, կուրծքը ծեծում, մազերը փետում, աղօթում,
անիծում, ու կանչում է՝ «բաղդրիկ Բենեգիկտ, հոգ-
եակս. տէր Աստուած, տո՛ւր ինձ համբերութիւն»:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Իրաւ, այդ ամենը անում է. աղջիկս է ասում
ինձ այդ: Մինչև անգամ այնպէս ինքը զինքը կողց-
նում է իւր ցնորքների մէջ, որ դուստրս երբեմն եր-
կիւղ է կրում, թէ մի գուցէ չուսահատութիւնից
ինքն իրեն մի վնաս տա: Սա բոլորովին ճշմարիտ է:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Լաւ կլինէր, որ Բենեգիկտը մի ուրիշի միջ-
նորդութեամբ իմանար այդ, որովհետեւ օրիորդը նրան
երբէք չի յայտնի:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Ի՞նչ օգուտ. նա կսկսի այդ ասածները ծաղրել
ու խեղճ օրիորդը աւելի տանջել:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Եթէ այդ անէ, բարեգործութիւն կլինի նրան
կախելը: Օրիորդը մի հիանալի, քնքոյշ աղջիկ է և
իւր ազնիւ անունը ամեն կասկածից զերծ:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Այլ և վերին աստիճանի խելօք:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Ամեն բանում, բացի այն, որ Բենեգիկտին է
սիրում:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ո՛հ ողորմած տէր. երբ բանականութիւնն ու
կիրքը այդ տեսակ մի քնքոյշ էակի մէջ իրարու դէմ
մարտնչում են, մէկի տեղ տասն օրինակ կարելի է բե-
րել, որ կիրքը միշտ չաղթող է հանդիսանում: Յա-
ւում եմ այդ աղջկան և արդարացի է ցաւս, որովհետեւ
իւր քեռին և խնամակալն եմ միանգամայն:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Կը ցանկալի, որ նա այս սիրոյ խանդը ինձ
նուիրտ լինէր, ես ամեն սնապաշտութիւն մի կողմ
կդնէի ու նրան ինձ ընկեր կ'առնէի: Խնդրում եմ
ձեզ, գոնէ խօսեցէք Բենեգիկտի հետ և նայեցէք
թէ ինչ կը պատասխանի:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Կարծում էք, իրաւ, որ այդպէս լաւ է:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Հերօն համոզուած է, որ այդ օրիորդի մահը
կլինի, որովհետեւ նա ասում է թէ կը մեռնի, եթէ Բենե-
գիկտը իւր սիրոյն փոխադարձ սէր չընծայէ, բայց և
աւելի յօժար է, ասում է, մեռնել, քան իւր սէրը
յայտնել նրան: Իսկ եթէ նա իւր սէրը խնդրէ, դար-
ձեալ յօժար է մեռնել, քան իւր երգիծաբան ոգւոյ
ամենափոքրագոյն մասը զոհել:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Կատարեալ իրաւունք ունի. եթէ նա իւր
զգացմունքը Բենեգիկտին նկատել տար, հաւանական
է, որ սա վրան խնդար: Այդ մարդը, ինչպէս ամեն-
քիւր յայտնի է, շատ հպարտ բնաւորութիւն ունի:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Բայց ընդհանրապէս վայելուչ մարդ է:

ԴՕՆ ՊԵՂԻՐՈ. Անտարակոյս, արտաքուստ բաւական վաշելուչ կազմուած է:

ԿԼԱՒԻԻՈ. Այո, ինձ թւումէ, թէ շատ էլ խելացի է:

ԴՕՆ ՊԵՂԻՐՈ, Իրաւ, քանի մի կաշճեր երբեմն երևումեն նրա մէջ, որք սրախօտութեան նման են:

ԼԷՕՆԱՏՈ. Իսկ իմ կարծիքով, նա քաջ մարդ է:

ԴՕՆ ՊԵՂԻՐՈ. Կատարեալ հեկտօր, հաւատացնումեմ ձեզ, իսկ վէճի ու կռուի գալով, պէտք է նաեւ ետթաղրել, որ խոհեմութիւն ունի, որովհետեւ կամ զգուշութեամբ խոյս է տալի նրանցից, կամ հպատակումէ քրիստոնիստիկայէլ երկիւղածութեամբ:

ԼԷՕՆԱՏՈ. Քանի որ Աստուծոյ երկիւղ ունի, անշուշտ խաղաղութիւնը պիտի սիրէ: Երբ ինքը խաղաղութիւնը խախտէ, պարզ է որ կռուելիս պիտի սարսի ու դողայ:

ԴՕՆ ՊԵՂԻՐՈ. Ահիշդ աչդպէս է, որովհետեւ աչդ մարդը Աստուծոյ երկիւղ ունի, թէեւ նրա կոպիտ կատակները լսողը կարող չէր աչդ նրանից սպասել: Ի վերայ աչդր ամենայնի, խղճումեմ ձեր եղբօրազօրական: Չերթանք արդեօք Բենեդիկտին գտնել ու նորա սէրը իրեն պատմել:

ԿԼԱՒԻԻՈ. Երբէք, ողորմած տէր: Օրիորդի աչդ թուլութիւնը թերեւս խելացի խորհուրդների տեղի տալ:

ԼԷՕՆԱՏՈ. Ախ, աչդ անկարելի է, աւելի շուտ նա կեանքից կը զրկուի:

ԴՕՆ ՊԵՂԻՐՈ. Օ՛ն, ուրեմն, տեսնենք ձեր դուռտրն ինչ է ասում այս առթիւ, ու թողնենք բանը հովանայ: Ես Բենեդիկտի մասին լաւ կարծիք ունիմ և շատ կը ցանկացի, որ նա գոնէ մի անգամ համեստութեամբ իւր անձը քննէր և համոզուէր, թէ որքան փոքր արժանի է ինքը այնպիսի մի հիանալի օրիորդ իրեն սեփականելու:

ԼԷՕՆԱՏՈ. Կը բարեհաճիք երթալ, իշխան, ճաշը պատրաստ կը լինի:

ԿԼԱՒԻԻՈ. (առաջին) Եթէ նա ալ ևս ոտքից ցլուլի չը սիրահարի օրիորդին, ես երբէք որ և է մեքենայութեան չեմ հաւատալ:

ԴՕՆ ՊԵՂԻՐՈ. (չորրորդ) Այժմ պէտք է նոյն ցանցը օրիորդի համար լարել և աչդ թող ձեր դուռտրն ու իւր նաժիշտը յանձն առնեն: Ճիճաղն այն կլինի, երբ նրանցից ամեն մէկը միւսի սիրոյ մէջ համոզուած կը լինի, բաց առանց հիման: Աչդ տեսարանը արժէր տեսնել. կատարեալ մնջկատակութիւն պիտի լինի: Ուղարկենք օրիորդը նրան ճաշի հրաւիրելու: (ԴՕՆ ՊԵՂԻՐՈ, ԿԼԱՒԻՈ և ԼԷՕՆԱՏՈ Գնում են):

ՔՆՆԵՂԻԿՏ. (յոթանգ Գնում է) Խաբեբայութիւն կարող չէ լինել դա. խօսակցութիւնը շատ լրջամիտ էր: Գործի խկութիւնը հաստատողը հերօն է: Ակներեւ է, որ ցաւակցումեն օրիորդին. նորա սէրը բորբոքման վերին ծալն է հասել... Ի՞նձ է սիրահարած. ո՛հ պէտք է փոխարինել աչդ սէրը: Լսումեմ, ինչպէս ինձ վատաբանումեն. ասումեն կը հպարտանամ, երբ տեսնեմ, որ նա ինձ սիրումէ: Բաց և, ասում են, նա աւելի յօժար է մեռնել, քան իւր հակմանց նշոյլն անգամ ինձ ցոյց տալ: Ես երբէք միտք չունէի ամուսնանալ. բաց թող չը կարճեն, թէ ես հպարտ եմ: Երանի՛ այն մարդոց, որք լսումեն իրենց վերոգրեալ պակասութիւնները և կարողանումեն ուղղուել: Օրիորդը, ասումեն, սիրուն է. այո, այդ ճշմարտութիւնը ես ինքս կը վկայեմ. և առաքինի, անկասկած, դորա դէմ ոչինչ չունիմ ասելու... խելացի, բացի այն, որ ինձ է սիրում. և իրօք, աչդ նորա կողմից խելքի շատութիւն չէ. բաց և այնպէս չիմարութեան նշան էլ չէ, վասն զի ես պիտի սոսկալի կերպով իրեն սիրահարիմ: Հաւատալի եմ, ի հարկ է, որ մի քանի դադարկաբանութիւններ ու հատ ու

կտոր անհամ սրախօսութիւններ զլիսիս կը տեղան, որովհետեւ ես ինքս մինչեւ այժմ ամուսնութիւնը ճաղրել եմ, բայց միթէ մարդոց ճաշակը չէ փոխվում: Մէկը սիրումէ իւր տղայութեան հասակում այս ինչ կերակուրը, մինչդեռ ճերուկեան ժամանակ վրան նայել չէ ուզում. միթէ մի մարդ պիտի կծու խօսքերով, քարոզներով և ուղեղից դուրս ցատկով փամփուշտներով, իւր ուղիղ ճանապարհից շեղուի: Ո՛չ. մարդկային սերունդը հարկ է բազմացնել: Մի ժամանակ ասումէի թէ ամուրի պիտի մեռնեմ. չէի կարծում, թէ պիտի հասնեմ այն օրին, որ կին առնեմ: Ահա գալիս է Բէատրիչէն: Արեւի լոյսը վկայ, գեղեցիկ է նա. արդէն նկատումեմ վրան սիրոյ ինչ ինչ նշաններ:

(Բէատրիչէ գալիս է):

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Հակառակ իմ կամաց ուղարկեցին ինձ, ձեզ ճաշի հրաւիրելու:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Սիրուն Բէատրիչէ, շնորհակալ եմ ձեր կրած նեղութեան համար:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ես այնքան նեղութիւն կրած եմ ձեր շնորհակալիքը ընդունելու համար, որքան դուք նեղութիւն էք կրում ինձ շնորհակալ լինելու: Եթէ ծանրութիւն լինէր, չէի գալ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ուրեմն՝ այդ չանձնարարութիւնը ձեզ բաւականութիւն պատճառեց:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Մի ցորնի հատիկի չափ, այո՛. ի՛նչ է, խնորժակ չունիք, սինիօր՝ ուրեմն մնաք բարեաւ. (գնում է):

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ա՛հ. «հակառակ իմ կամաց ինձ ուղարկեցին ձեզ ճաշի հրաւիրելու» — երկդիմի խօսք է. «ես այնքան նեղութիւն կրած չեմ այդ շնորհակալքը ընդունելու, որքան դուք նեղութիւն էք կրում ինձ, շնորհակալ լինելու» — այդ նշանակումէ ամեն նեղու-

թիւն, որ ձեզ համար չանձն եմ առնում, նոյնքան թեթեւ է, որքան «շնորհակալ եմ» ասելը: Այդ աղջկան խղճումեմ, անզգամ պիտի լինիմ, եթէ նրան չը սիրեմ. այո՛, անզգամ Յուդա: Զուտով երթամ իւր պատկերը պատուիրեմ:

Գ. ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ.

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԱՐԱՆ.

(ՆԵՐՍ ԵՆ ՄՏՆՈՒՄ ՀԵՐՈ, ՄԱՐԳԱՐԻՏ, ՈՒՐՍՈՒԼԱ)

ՀԵՐՈ. Վաղիր, Մարգարիտ, դահլիճն ի վեր, այնտեղ կը գտնես Բէատրիչէն, իմ քեռաղջիկը, Կլաւդիօի և իշխանի հետ խօսակցելիս: Զնչիր ականջումը, թէ ես և Ուրսուլան պարտիզումն ենք և մեր խօսակցութիւնը իւր վերայ է. ասա թէ դու մեզ ականջ էիր դնում: Այնուհետեւ խորհուրդ տուր սողալ տերեւախիտ ճառօթեակի մէջ, ուր արեւով փթթած այծետերեւը արեւի լոյսը ներս չէ թողում, — նման այդ դրանիկին, որ, ինքը իշխանների փառասիրութիւնից ստեղծուած մի էակ, գոռոզութեամբ ստուեր է ձգում այն ամբօխի վերայ, որի գոգում նա ճնուել է: — Այնտեղ պահւումս պիտի լսէ Բէատրիչէն մեր խօսակցութիւնը: Ահա, այդ է քոյ գործը. այնպէս արա՛, որ չամաչես. Այժմ թող մեզ ու գնա՛:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Իսկոյն և եթ կ'ուղարկեմ նրան այս, կողմը, ապահով եղէք: (գնում է):

ՀԵՐՈ. Դէ՛հ, Ուրսուլա, երբ Բէատրիչը գալ, մենք ծառուղում զբօսնելով, միմիայն Բենեդիկտի մասին պիտի խօսենք: Երբ նորա անունը տամ, դու իսկոյն ձայնակցիր ինձ և, որքան կարող ես, գովիր նրան: Այ-

նուհետև ես քեզ կը պատմեմ, թէ ինչպէս Բենեդիկտը Բէատրիչէի սիրուց մեռնումէ: Այդպէս է տաշում փոքրիկ աստուածը իւր խորամանկ նետերը, որք ականջով մտնումեն ու սրտի մէջ ցցվում: Հիմա սկըսիր, որովհետև Բէատրիչը, վաչրի սիրամարգի նման սողումէ, մեզ ականջ դնելու:

(Բէատրիչէն ծածուկ: Դրանով է ծառայելու):

ՈՒՐՍՈՒԼԱ. Ձուկն որսալու գուարճութիւնը հենց այն է, որ տեսնումես թէ ինչպէս ձուկը, արծաթեայ վտակը ոսկէ թիւերով հերձումէ, դաւաճան կարթը ազահու-թեամբ կլանելու: Այդպէս, մենք էլ կարթը ձգումենք այն ձկան համար, որ այնտեղ այժետերեւի հովանիի մէջ սուսիկ փուսիկ թաղնուած է: Ապահով եղէք, ես իմ ջանքը չեմ խնայի:

ՀԵՐԹ. Երթանք աւելի մօտ, որ նորա ականջին ոչինչ չը խուսափի այն անոյշ կերակրից, որ հրամցնումենք նրան նենգութեամբ: (Մտնում է ծառայելու: Բարչու-շոյն) Ո՛հ, Ուրսուլա, ճշմարիտ, նա շատ հպարտ է: Ես ճանաչումեմ նորա սիրտը, որ այնպէս կարծր ու անսանձ է, ինչպէս վաչրի արծիւ:

ՈՒՐՍՈՒԼԱ. Է՛հ, թողէք ի սէր Աստուծոյ, միթէ իրաւ Բենեդիկտը միմիայն Բէատրիչէին է սիրում:

ՀԵՐԹ. Այդպէս է ասում իշխանը. իմ նշանածը նոցնալէս:

ՈՒՐՍՈՒԼԱ. Եւ նոքա ձեզ յանձնարարեցին օրիորդին ասել:

ՀԵՐԹ. Նոքա ինձ աղաչեցին յաչտնել նրան: Ես ասացի, թէ, քանի որ Բենեդիկտը իրենց բարեկամն է, թող խորհուրդ տան իրեն այդ հակումները զսպել, որպէս զի Բէատրիչէն երբէք չիմանայ:

ՈՒՐՍՈՒԼԱ. Ինչո՞ւ, օրիորդ, միթէ Բենեդիկտը արժանի չէ այն հարուստ ու երջանիկ ամուսնութեան, որ Բէատրիչէն կարող էր նրան պատրաստել:

ՀԵՐԹ. Վկայ է սիրոյ աստուածը, ես հաւատարի եմ, որ նա

այնքան արժանի է, որքան մի մարդու կարելի է ցանկալ. բայց բնութիւնը երբէք մի կնոջ սիրտ այնպէս կարծր չէ ստեղծել, որպէս Բէատրիչէինը: Նորա հրացալտ աչքը ծաղր ու արհամարհանք է տեղում ամեն նայած բանի վերայ, նա ինքը իւր աչքին այնքան բարձր է երևում, որ իւր շուրջը ամեն բան իրեն ստոր է թւում: Նա կարող չէ սիրել, կամ որ և է սիրոյ հակումն արտայայտել, այնքան ինքն իրեն զմայլած է:

ՈՒՐՍՈՒԼԱ. Այդ այդպէս է, ես էլ գիտեմ. ուստի լաւ չէ, որ գիտենայ, թէ Բենեդիկտը իրեն սիրումէ. նա նրան միանգամայն ծաղր ու կատակ կը շինի:

ՀԵՐԹ. Ճշմարիտ ես ասում, ես տակաւին ոչ մի խելացի երիտասարդ, քաջ և վաշելակազմ մարդ չը տեսայ, որին Բէատրիչէն բոլորովին հակառակը չը կնքէր: Եթէ խարտեաշ է, երգվումէ, որ իրեն քոյր պիտի լինի. եթէ թխահեր է, ասումէ՝ երեւի բնութիւնը մի թզուկ նկարել ուզելով, թանաքի սև բիծ է կաթեցրել վրան. բարձրահասակ է՝ ասումէ՝ նիզակի կոթ է, անպիտան գլխով. կարճահասակ է՝ կը նշանակէ ազա-թեայ քանդակ է, անշնորհ տաշուած: Եթէ խօսի՝ քամու ջաղաց է. եթէ լուէ՝ ծառի կոճ է, որ ոչ ոք չէ կարող շարժել: Այդպէս. անդադար կեղծ կողմն է յառաջ բերում և երբէք առաքինութեանն ու ճշմարտութեանը չէ տալիս՝ այն տրիտուրը, որ վաշել է համեստութեան ու արժանեաց:

ՈՒՐՍՈՒԼԱ. Ի հարկէ. այդպիսի սուր կատակները ոչ ոքի սիրեցնել չեն կարող:

ՀԵՐԹ. Ո՛հ, ոչ. այդպէս խիստ, ամեն չափ ու կշռից դուրս, ինչպէս Բէատրիչէն է վարվում, ամենևին գովելի չէ. բայց ո՞վ կարող է այդ նրան ասել. եթէ խօսեմ, իւր ծաղրը ինձ պիտի ոչընչացնէ. երեսս ի վեր պիտի

խնդրաց վրաս. պիտի խեղտէ իւր սրախօսութեամբ: Թող ուրեմն Բենեդիկտը, ինչպէս ճաճկուած կրակ, ներսից աչրուելով, հառաչելով մեռնի: Այդպէս մեռնել աւելի լաւ է, քան թէ ճաղրից և որ աւելի վատթարն է՝ մշտական խայթերից:

ՈՒՐՍՈՒԼԱ. Աշտուամենայնիւ, պատմեցէք իրեն, տեսէք ի՞նչ կասի:

ՀԵՐՈ. Երբէք. աւելի լաւ կը համարեմ ինքս երթալ Բենեդիկտին խորհուրդ տալ իւր կիրքը զսպելու: Եւ անպատճառ քանի մի թեթեւ զրպարտութիւններ կը յօրինեմ քեռաղջկանս վերայ: Դուք չը գիտէք, թէ որպիսի դիւրութեամբ չար խօսքը թունաւորումէ սէրը:

ՈՒՐՍՈՒԼԱ. Այդչափ մի մեղանչէք ձեր քեռաղջկայ դէմ, նա, որ այնքան նրբամիտ է, (ինչպէս ամենքը գիտեն) չէ կարող ամեն առողջ դատողութիւն մի կողմը դնել և մերժել Բենեդիկտի նման մի հազուադէպ երիտասարդի ձեռքը:

ՀԵՐՈ. Ամբողջ Խտալիտցում իւր նմանը չունի, 'ի հարկէ, 'ի բաց առեալ իմ Կլաւդիօն:

ՈՒՐՍՈՒԼԱ. Խնդրեմ չը բարկանաք իմ վերայ, օրիորդ. իմ կարծիքով, սինիօր Բենեդիկտը իւր կազմուածքով ու վարքով, հանճարով ու քաջութեամբ, մեր երկրի առաջնակարգ մարդոց շարքը դասելու է:

ՀԵՐՈ. Խօսք չունիմ. նորա անունը հռչակուած է:

ՈՒՐՍՈՒԼԱ. Այդ հռչակը նա իւր արժանեօք վաստակեց: Հարսանիքը երբ էք անում, օրիորդ:

ՀԵՐՈ. Զուտով, գուցէ վաղը: Հիմա երթանք, ես քեզ ըզգեստներ ցոյց տամ, խորհուրդ տուր, որք ինձ աւելի կը վաշելի:

ՈՒՐՍՈՒԼԱ. Հաւատացէք, օրիորդ, մեր թռչնիկը համն առաւ. դուրս կը տամ, որ դուք արդէն բռնած էք

նրան: Որ և է հնարքով Ամօրին չաջողումէ իւր որսը. մէկին նա նետով է հարուածում, միւսին թակարդով բռնում: (Գրեմէն):

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. (յառաջ գալով) Այս, ականջներս կրակ են առել, աչրվում են: Իրաւ. միթէ ուղիղ են լսածներս. միթէ իմ ճաղրը ինձ աչպիսի ջանդիմանութիւն պիտի բերէ: Դէհ, մնաս բարեաւ կուսական խրոխտութիւն, յաւիտեան բարեաւ մնաս. բաղդը մեզ, աղջկներիս, չէ խնդում, եթէ քեզնից չը հրաժարուենք: Իսկ դու, Բենեդիկտ, սիրիւր անդուլ, իմ անսանձ սիրտը քո թանկագին ձեռքիդ տակ պիտի խոնարհի. հաւատարիմ եղիւր ինձ և ես, հոգեակս, կը պսակեմ քո հաւատարմութիւնը, և թող մեր սրտերը կապուեն սուրբ կապերով: Ասում են դու արժանի ես. ես կերպուեմ, որ ես վաղուց գիտէի այդ, և աւելի լաւ, քան այլոց ասելով: (Գրեմէն):

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ.

(ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ, ԿԼԱՒԻՈ, ԲԵՆԵԴԻԿՏ և ԼԷՕՆԱՏՈ)

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Ես կը մնամ մինչև ձեր հարսանեաց վերջը, այնուհետև կը վերադառնամ Առազօն:

ԿԼԱՒԻՈ. Զնորհ արէք ինձ, իշխան, ուղեկցել Ձեզ:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Ո՛չ, այդ կը նշանակէր ձեր հարսանեաց ուրախութիւնը խափանել. այդ միւսնոյն է թէ երեւիսին իւր նոր զգեստը ցոյց տաս ու չը թողնես հագնել: Ես Բենեդիկտի ընկերակցութիւնը կը խընդրեմ, որովհետև նա գլխից մինչև ոտքը տեղն ու տեղը կատակ է. նա Կուպիդօնի աղեղի լարը երկու, երեք անգամ կտրել է և այն փոքրիկ դահիճը այլ

ևս չէ համարձակվում նրան հարուածել: Նորա սիրտը
զանգակի նման առողջ ու դուրս կաշնած է և իւր
լեզուն այդ զանգակի մուրճն է, վասն զի ինչ որ
սիրտը զգումէ, լեզուն իսկոյն ասումէ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Պարոնայք, ես այլ ևս այն չեմ, ինչ որ էի:
ԼԷՕՆԱՏՈ. Այդ ես էլ եմ ասում. ինձ թուումէ, թէ աւելի
լուրջ կերպարանք էք առել:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Յոյս ունիմ, որ սիրահարուած է:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Թող, Աստուած սիրես, ինչ ես ասում. այդ
անպէտք մարդը. միթէ նրա մէջ մի կաթիլ մաքուր
արիւն կայ, որ կարողանայ ճշմարիտ սիրով չուզուել:
Տխրութեան պատճառը անշուշտ դրամի պակասու-
թիւնն է:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ատամս է ցաւում:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Խլիր դուրս. ինչ, ատամացաւի համար արժէ
հառաչել:

ԼԷՕՆԱՏՈ. Ի՞նչ է արդեօք, ուռնց է, թէ որդ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Լաւ, բաւական է, ամեն մարդ ցաւին դարման
գիտէ, բացի նա, ցաւն զգումէ:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Ես դարձեալ իմը կասեմ. սա սիրահարուած է:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Սիրահարութեան ցնորքի նշան չը կայ վը-
րան. թերևս այն ցնորքը լինի, որով նա օտար նո-
րաձեռութեանց սիրահար է. օրինակ՝ այսօր հօլլան-
դացի տարագով, վաղը զաղղիացի, կամ երկու ազգաց
զգեստները միանգամից հագած. օրինակի համար՝ զօ-
տուց վար գերմանացի, լայն վարտիքը հագին, ծալ
ծալ կախուած, իսկ զօտուց վեր իսպանացի, մէկ հա-
տիկ բաձկոն, ուրիշ ոչինչ: Եթէ իւր ուշ ու միտքը
այդ դատարկ բաներին չը տար, (ինչպէս որ իրօք
տուել է), նա ձեր ասած չիմարը չէ, որ սիրոյ հա-
մար խելացիոր լինէր:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Եթէ նա որ և է կնոջ սիրահարած չէ, դուք

այլ ևս այս և այն յայտնի նշաններին մի հաւատաւք.
օրինակ՝ նա ամեն առաւօտ զլիսարկը վրձինով սըր-
բումէ. ինչ ասել է այդ:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Տեսնուած է նա երբէք սափրիչի մօտ:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Ոչ, բայց սափրիչի ծառան նորա մօտ էր, և
նորա երէսը զարդարող բուրդը առել են, խաղալու
զնդակներ լցրել:

ԼԷՕՆԱՏՈ. Արդարեւ, մօրուքը ածիլուելով, կարծես ջահե-
ցել է:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Այդ բաւական չէ, ինքքզինքը վարդաջրով է
օծում. հիմա հասկանո՞ւմ էք ցաւն ինչ է:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Մի խօսքով, այդ նշանակումէ, մեր տղան սի-
րահարուած է:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Ամենամեծ ապացոյցը այն է, որ քիթը կա-
խել է ու ժանգել:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Եւ երբէ նա իւր երէսը լուացել:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Այո. կամ ներկերով օձել. ես արդէն խոսեմ
թէ ինչ են խօսում իւր վերայ այդ մասին:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Հապա ո՞ւր է նորա կաշտառ. հոգին, որ այժմ
կիթառի լար է դարձել, ու մատներով պիտի զարկես,
որ ձայն հանի:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Ի հարկէ, այդ ամենը չարագուշակ եղելու-
թեան նշաններ են: Ել ինչ երկարենք. նա սիրահա-
րուած է:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Այո, բայց ես էլ մէկը գիտեմ, որ նրան է սի-
րահարած

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Ա՛խ, ես էլ կը ցանկալի իմանալ. գրաւ կը
գամ, որ այդ աղջիկը սրան չէ ճանաչում:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Ի՞նչպէս չէ. իւր բոլոր արատներով ի միասին,
բայց և այնպէս, մեռնումէ սորա համար:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Ուրեմն նրան պէտք է երեսը դէպի վեր
թաղել:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Բայց այդ ամենը պատմացաւիս չէ օգնում: Ծերրուկ, եկէ՛ք ինձ հետ մի փոքր այն կողմը. մի հինգ, վեց հատիկ խելացի խօսքեր սերտել եմ ձեզ ասելու, որ այս ճաղրածունները չը պիտի լսեն: (Բենեդիկտ և Լեօնատոս գնում են):

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Կեանքս զրաւ կը դնեմ, որ նա Բէատրիչէի ձեռքն է խնդրում:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Անտարակոչս. Հերօն ու Մարգարիտն էլ, միւս կողմից, Բէատրիչէի հետ իւրեանց դերն են խաղացել. այսուհետեւ այդ երկու արջը, հանդիպելիս, իրար չեն խաճնի:

(ԴՕՆ ԺԱՌԱՆ ԳՆԱԼԻՆ Է):

ԴՕՆ ԺԱՌԱՆ. Ողջո՛յն Ձեզ, իշխան, իմ եղբայր:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Բնրե, եղբայր:

ԴՕՆ ԺԱՌԱՆ. Եթէ ցանկութիւն ունիք, ես կուզէի Ձեզ հետ խօսել:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Առանձին:

ԴՕՆ ԺԱՌԱՆ. Եթէ կը բարեհաճէք, այս—սակայն կոմս Կլաւդիօն կարող է նոյնպէս լսել, որովհետեւ ասելիքս նրան է վերաբերում:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Ի՞նչ կայ, ասացէ՛ք:

ԴՕՆ ԺԱՌԱՆ. (առ Կլաւդիօն) Դուք վաղը մտադիր էք պսակուել, ազնիւ պարոն:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Այդ գիտէ՛ք արդէն:

ԴՕՆ ԺԱՌԱՆ. Ես այդ չը գիտեմ, քանի որ նա չը գիտէ այն, ինչ որ ես գիտեմ:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Եթէ որ և է արգելք կայ, խնդրեմ պարզէ՛ք:

ԴՕՆ ԺԱՌԱՆ. Թերեւս կարծէք, թէ ես ձեր բարեկամը չեմ. այդ չետոյ կերեւայ և դուք ինձ աւելի կը յարգէք, երբ լսէք այն ամենը, որ ես ձեր առաջ պիտի մերկացնեմ: Հաւաստի եմ, որ եղբայրս ձեզ բարիք է ցանկանում և իւր սրտի սիրուց զրգուած օգնեց ձեզ,

ձեր պսակը ժամ առաջ գլուխ բերելու: Բայց իրօք, մի շատ անվայել հարսնախօսութիւն, զուր տեղը վատնած ջանք:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Լաւ, ի՞նչ էք ուզում ասել:

ԴՕՆ ԺԱՌԱՆ. Հենց այդ ձեզ հաղորդելու համար եկած եմ: Սակայն թողնենք երկարաբանութիւնը—առանց այն էլ արդէն երկար խօսեցի—օրիորդը անհաւատարիմ է:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Ո՞վ. Հերօն:

ԴՕՆ ԺԱՌԱՆ. Նա ինքը, Լեօնատօի Հերօն, ձեր Հերօն, մեր ամենքի Հերօն:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Անհաւատարիմ:

ԴՕՆ ԺԱՌԱՆ. Դեռ այդ խօսքը շատ համեստ է նորա ապականեալ բարքը պատկերացնելու համար. կարող էք աւելի անարգ անուն տալ. գտէ՛ք ամենակեղտոտ աճականը, և ես պատրաստ իմ ապացուցանել, որ նա արժանի է դրան: Մի գարմանաք, համբերեցէ՛ք, մինչև աւելի ապացոյց կունենաք. եկէ՛ք այս երեկոյ ինձ հետ, դուք կը տեսնէք թէ ինչպէս նորա սենեակի պատուհանից մարդը ներս կը մտնէ և այն ձեր հարսանեաց իսկ նախընթաց գիշերը: Եթէ դուք նրան դարձեալ սիրէք, պսակուեցէ՛ք վաղը. բայց, ի հարկէ, բարձօք է, ձեր պատիւը չը կորցնելու համար, հրաժարուէք այդ մտքից:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Ի՞նչ եմ լսում:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Ես չեմ ուզում հաւատալ:

ԴՕՆ ԺԱՌԱՆ. Եթէ արիութիւն չ'ունէք ձեր աչքով տեսածը հաւատալու, այնուհետեւ մի խոստովանէ՛ք այն, ինչ որ լսեցիք: Եթէ կամենաք ինձ հետ զալ, ես ձեզ շատ բան ցոյց կը տամ: Երբ դուք ասածներիցս աւելին լսէք ու տեսնէք, այլ ևս ազատ էք, ինչ կուզէք անել:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Եթէ ես այս գիշեր մի բան նկատեմ, որ ար-

գելք լինի իմ վաղուան ամուսնութեան, ես Հերօին բոլոր հանդիսականաց առաջ կ'անարգեմ:

ԴՕՆ ՊԵՒՐՈ. Եւ որպէս ես քեզ համար միջնորդ եղայ, նոյնպէս և ես կրնկերանամ քեզ նրան նախատելու:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Ես նրան աչ ևս չեմ ուզում անուանարկել, մինչև որ դուք իմ վկաներս լինիք: Հանդիստ կացէք մինչև կէս գիշեր. յետոյ գործի վախճանը կ'մնացուի:

ԴՕՆ ՊԵՒՐՈ. Ախ, այս ի՛նչ չարաբաստիկ ու բօթաբեր օր է:

ԿԼԱԻՒԻՅՈ. Ո՛հ, ի՛նչ զարմանալի, տարօրինակ թշուառութիւն:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. «Ի՞նչ անպատուութիւն, որից բաղդի բերմամբ ազատուեցանք», պիտի ասէք վերջը: (ԱՅԷԷԷ ԳԻՄԷՆԷ):

ԵՐԲՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ.

(ԶԿԵՌ, ԶՕՂԱԼ և ՊԱՀԱՊԱՆՔ ԳԱԼԻՍ ԵՆ)

ԶԿԵՌ. Դուք ճշմարիտ և ազնիւ մարդիք էք և հաւատարիմ:

ԶՕՂԱԼ. Անշուշտ. եթէ ոչ հոգւով մարմնով արժանի պիտի լինէին յաւիտենական բարգաւաճման:

ԶԿԵՌ. Ոչ, այդ պատիժը տակաւին չը պիտի բաւէր դրանց, գոնէ որ և է օրինական վաւերաթուղթ ունենալին. քանի որ դուքա իշխանի պահապանները պիտի լինին:

ԶՕՂԱԼ. Զատ ուղիղ է ձեր ասածը. այժմ յայտնեցէք սրանց ձեր պտղամուտութիւնները, բարեկամ ԶԿԵՌ:

ԶԿԵՌ. Լսեցէք նախ և առաջ: Ո՞վ ձեզանից ամենամեծ ապաշնորհուորն է ոստիկան դառնալու:

ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՀԱՊԱՆ. Անձողակոթ Ղազարը, աղա, կամ եաղլու ուտող Թաթոսը, որովհետեւ գրել կարդալ գիտեն:

ԶԿԵՌ. Ե՛կ այստեղ, անձողակոթ եղբայր, Աստուած քեզ լաւ անուն է պարգևել: Աստուծոյ շնորհն է, եթէ մարդուս երէսը իւր անուան նման է, իսկ գրել կարդալու ձիրքը մարդս բնութիւնից է ստանում:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՊԱՀԱՊԱՆ. Երկուսն էլ, պարոն ոստիկան...

ԶԿԵՌ. Ունիս դու, ուզումես ասել, գիտեմ: Ուրեմն լսի՛ր, ինչ եմ ասում: Դէմքիդ մասին փառք տուր Աստուծուդ ու շատ մի պարծենար, իսկ գրել կարդալու արուեստդ կարող ես այնտեղ ցոյց տալ, ուր ոչ ոք այդ տեսակ չիմարութեանց պէտք չունի: Մեր պահապանների ոստիկան լինելու համար դու ամենից իմաստասէր ես թվում ինձ. ուստի դու պիտի լապտերը բռնես: Ահա քոյ հրահանգը. դու բոլոր շրջնովիներին պիտի ձերբակալես. քոյ գործն այն է, որ ամեն անցնողի ձայն տաս. «կաց, յանուն իշխանի»:

ԵՐԿ. ՊԱՀ. Իսկ եթէ մէկը չէ ուզում կանգ առնել:

ԶԿԵՌ. Ի՛հ, ի՛նչ ասեմ, ուշք մի դարձներ, թող փախչի գնաց: Իսկոյն ժողովի միւս պահապանները ու փառք տուէք Աստուծուն, որ այդպիսի մի սրիկայից ազատուեցաք:

ԶՕՂԱԼ. Եթէ ձայն տուած ժամանակդ չը կանգնեց, կը նշանակի իշխանի հպատակ չէ:

ԶԿԵՌ. Այո, շատ ճշմարիտ էք ասում: Եւ այն մարդոց հետ, որք իշխանի հպատակ չեն, մենք ամենեւին գործ չունինք: Այ և փողոցներում աղմուկ չը պիտի հանէք, որովհետեւ այն պահապանները, որ փողոցում վաղվաղակ ու շամաթաչ են անում, ամենեւին պահելու պէտք չեն:

ԵՐԿ. ՊԱՀ. Աւելի լաւ է, մենք փուճ ու դադարկ խօսելու տեղ, կը քնենք. մենք լաւ գիտենք պահապանի անելիքն ի՛նչ է:

ԶԿԵՌ. Հենց այդ է. դու այնպէս ես խօսում, որ տեսնողը

կասէ թէ վաղուց փորձուած պահապան ես: Դհարկէ, ինչ ասել կուզէ, քնելը հօ մեղք բան չէ. միայն զգոյշ կացէք, որ ձեր նիզակները չը գողանան: Յետոյ. դուք պիտի բոլոր գիներտները շրջէք ու հարբաներին հրամայէք, որ երթան քնեն:

ԵՐԿ. ՊԱՀ. Իսկ եթէ նոքա չուզենան:

ՋԿԵՌ. Ահ, այն ժամանակ թողէք նստեն, մինչև որ իրենք կսթափեն, և եթէ անուհետև նոքա ձեզ աւելի լաւ չը պատասխանեն. կարող էք ասել թէ՛ ներեցէք, մենք սխալուել ենք, դուք մեր կարծած մարդիքը չէք: Իմացա՛ք:

ԵՐԿ. ՊԱՀ. Հրամայէք աղա՛:

ՋԿԵՌ. Եթէ գողի հանգիպէք, կարող էք, ըստ զօրութեամբ ձեր հրահանգի, կասկածանաց ենթարկել և իմանալ, որ ազնիւ մարդ չէ. բայց այդ մարդոց վերաբերմամբ, ճշմարիտն ասած, որքան սակաւ նրանց հեա յարաբերութիւն կամ գործ ունենաք, այնքան լաւ է ձեր բարի անուան համար:

ԵՐԿ. ՊԱՀ. Բայց եթէ արդէն գիտենք, որ նա գող է, միթէ չը պիտի ձերբակալենք:

ՋԿԵՌ. Դհարկէ, ըստ զօրութեամբ ձեր պաշտօնի, կարող էք ձերբակալել, բայց իմ կարծիքով, կեղտին ձեռ տաս, ձեռք կ'աղտոտես: Ամենահաշտ միջոցն այս է՝ եթէ գողը բռնէք, թոյլ տուեցէք, որ նա իւր հունարը ցայց տայ ու ձեր միջից գաղտուկ փախչի:

ՋՕՂԱԼ. Զուր չեն ասում, բարեկամ, թէ դուք խաղաղասէր մարդ էք:

ՋԿԵՌ. Աճմարիտ է. իմ ազատ կամքով, ես մի շուն անգամ չէի կախի, ուր մնաց մի մարդ, որ գոնէ մի ամենափոքր ազնուութիւն ունի իւր մէջ:

ՋՕՂԱԼ. Եթէ լսէք մի երեխայ լալիս, իսկոյն պիտի ծըծմալը կանչէք, որ կերակրէ:

ԵՐԿ. ՊԱՀ. Իսկ եթէ ճծմալը քնած է ու մեղ չէ լսում:

ՋԿԵՌ. Իհ, կամացուկ ձեր բանին գնացէք և թողէք, որ երեխան լացով նրան զարթեցնէ: Որովհետև, եթէ ոչ խարը չէ ուզում լսել իւր գառնուկի մայցոյը, որ բէէ կանչում, հորթի բառանչոյն էլ չի լսի:

ՋՕՂԱԼ. Բոլորովին ճշմարիտ է:

ՋԿԵՌ. Այս է ձեր հանգանակի վերջը: Դուք, ոստիկան, անձամբ իշխանի ներկայացուցիչը պիտի լինիք. և եթէ իշխանին գիշերը հանդիպէք, կարող էք պահանջել, որ կանգ առնէ:

ՋՕՂԱԼ. Ախ, ինչ էք ասում, սա ինչպէս կարող է այդ անել:

ՋԿԵՌ. Հինգ աբասի մէկի դէմ գրաւ կը դնեմ, որ կանի: Ամեն մարդ, որ այս քաղաքացին պահապանների տահնակադրութիւնը գիտէ, պիտի ասէ, որ պահապանը կարող է նրան կանգնեցնել, բայց, մեղայ քեզ տէր, ի հարկէ եթէ իշխանը յօժարի կանգնել, վասն զի, ինչ ասել կուզէ, որ պահապանները ոչ ոքի չը պիտի վշտացնեն. ապաքէն վերաւորանք է՝ մի մարդ իւր կամքին հակառակ ստիպել կանգ առնել:

ՋՕՂԱԼ. Փահ, այդ ինչ խօսք է, ի հարկ է այդպէս է:

ՋԿԵՌ. Հա, հա, հա: Դէհ, տղայք, բարի գիշեր: Եթէ որ և է կարևոր բան պատահի, իսկոյն կանչեցէք ինձ. ձեր ընկերոջ հետ ի միասին խելք խելքի տուէք, և ընդ նմին հանգիստ քու՛ն: Երթանք գրացի:

ԵՐԿ. ՊԱՀ. Դէհ, տղայք, արդէն գիտենք, թէ մեր պաշտօնը ինչ է. եկէք նստենք եկեղեցու դրանը մինչև ժամը երկուքը և յետոյ անկողին:

ՋԿԵՌ. Մի խօսք ևս, ազնիւ գրացիք, խնդրումեմ հսկէք սինիօր Լէօնատօի դռների վերայ, և որովհետև վաղը այնտեղ հարսանիք է, ուստի այս երեկոյ աղմուկ շատ

կլինի: Մ'նաք բարեան. դէհ, ականջներդ սուր պահէք,
խնդրումեմ ձեզ: (Զէն — Զօղւոյ գնդէն):

(Բարեան — Կոնստանտինէն):

ԲՕՐԱՔԻՕ. Է՛յ, Կոնստանտին:

ԱՌԱՋ. ՊԱՆ. Սո՛ւս, չը շարժուես:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Կոնստանտին, քեզ եմ ասում:

ԿՕՆՐԱՅ. Ահա, տօ, թեւիդ տակն եմ:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Թո՛ւհ, նախ չար սատանին. թեւս հենց քոր
էր գալի, կարծեցի քոս եմ ընկել:

ԿՕՆՐԱՅ. Դորա պատասխանը կը մնամ քեզ պարտ. միայն
շարունակիր նաղլըդ:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Լաւ մտի՛ր այս կտուրի ծածկի տակ, որովհետեւ
անձրեւ է սկսում. հիմա քեզ ես, իբրեւ ազնիւ արքե-
պոս, ամեն բան կը բացադրեմ:

ԱՌԱՋ. ՊԱՆ. Այստեղ դաւադրութիւն կայ, տղայք, բաց
մեռելի պէս սո՛ւս կացէք,

ԲՕՐԱՔԻՕ. Դէ՛հ լսի՛ր. Դօն Ժուանից հազար ոսկի վաստա-
կեցի:

ԿՕՆՐԱՅ. Կարելի՞ բան է, որ սրիկային այդքան թանկ
վճարեն:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Դու պիտի ասէիր, թէ կարելի է արդեօք, որ
մի սրիկայ այդքան հարուստ լինի: Որովհետեւ երբ
հարուստ սրիկաները խեղճերի պէտք ունին, խեղ-
ճերը ի՛նչ կամենան կարող են պահանջել:

ԿՕՆՐԱՅ. Զարմանումեմ:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Տեսնո՞ւմես, որքան դու անփորձ ես. դու պիտի
գիտենայիր, որ օրինաւոր մարդոց համար գտակի,
բաճկոնի կամ վերարկուի այս կամ այն նոր տարազը
մի կոպէկ չարժէ:

ԿՕՆՐԱՅ. Դէ՛հ, ի հարկէ զգեստը միւսնուն է:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Բաց ես ասումեմ տարազը, փասօնը:

ԿՕՆՐԱՅ. Այո՛ անշուշտ՝ փասօնը փասօն է:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Է՛հ, բան ասացիր. այդ միւսնուն է ասել՝ չի-
մարը չիմար է: Բաց մի՛թէ չես տեսնում՝ ինչ ան-
ճոռնի սրիկայ է այդ փասօնը:

ԱՌԱՋ. ՊԱՆ. Փարմասօնը. ահ, այդ փարմասօնին ճանաչումեմ.
Նա եօթը տարի աւագակութիւն է արել, հիմա փը-
քուած ման է գալիս իբրեւ մի մեծ մարդ. շատ լաւ
չիշումեմ նրան:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Դու ձայն չը լսեցիր:

ԿՕՆՐԱՅ. Ո՛չ, կտուրի վերայի հողմացոյցն էր:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Հա, այն էի ասում, տեսնո՞ւմես ինչ անճոռնի
սրիկայ է այդ փասօնը. ինչպէս տասնուչորսից միւս-
նուն երեսուն և հինգ տարեկանը երիտասարդներին
մատների վերայ խաղցնումէ. երբեմն՝ ձեռքէ ալդ-
երիտասարդներին որպէս փարաւօնի զինւորները, ճիւղ
սեւացած մուրթ պատկերների վերայ. երբեմն՝ որպէս
Բաբելոնեան Բէլի քուրմերը, հնամաշ եկեղեցւոյ պա-
տուհանների վերայ, երբեմն՝ որպէս գլուխը գերծած
հերկուկէս, սեւացած, որդնակեր պատառների վերայ,
ուր նորա ճկոյթը նոյնքան հաստ է, որքան իւր
լախար:

ԿՕՆՐԱՅ. Հասկանումեմ, շատ կարելի է, որ փասօնը աւելի
զգեստներ է մաշում, քան մարդը. բաց արդեօք նա
քոյ խեղճն էլ չէ առել, որ պատմութիւնից շեղ-
վումես ու փասօնի մասին դուրս տալիս:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Ո՛չ այնքան, որքան կարծումես: Լսի՛ր. ես այս
այս գիշեր օրիորդ հերօի նախշտի, Մարգարիտի հետ,
հերօի անուամբ, սիրահարական խօսակցութիւն ու-
նեցայ. նա իւր տիրուհու պատուհանից գլուխը վաղը
խոնարհեց, ու ինձ հազար անգամ բարի գիշեր մաղ-
թեց: Ա՛խ, որքան անհամ, անհոտ եմ պատմում անց-
քը—նախ և առաջ պիտի ասէի, որ իշխանը, Կաւ-
ղիօն և իմ տէրը, սորա, այսինքն Դօն Ժուանի խաբէ-

ութեամբ մոլորուած ու խաղբ եղած, եկան տըն-
կուեցան պարտիզի մէջ և հեռուից աչդ ժամադրու-
թեան հանդիսատես էին:

ԿՕՆՐԱՂԻ. Ուրեմն նոքա Մարգարիտը հերօի տեղ ընդու-
նեցին:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Նրանցից երկուսը միայն, իշխանը և Կլաւդիօն,
իսկ իմ տէրը. սատանի ճուտ Դօն ժուանը, լաւ գի-
տէր, որ Մարգարիտն է: Մի կողմից նորա երզում-
ները, որով նա այն երկուսին չիմարացրել էր, միւս
կողմից մութ գիշերը, որ նրանց մոլորեցնումէր և
մանաւանդ իմ հնարագէտ ճարպիկութիւնը, որ Դօն
ժուանի բոլոր զրպարտութիւնները արդարացնումէր,
բանն այնտեղը հասցրին, որ Կլաւդիօն կատաղած
դուրս վազեց, ու երդուեց, վաղը, ինչպէս խօսուած
էր, եկեղեցում, հանդիսականաց առջև հերօն նախա-
տել, հռչակելով այս գիշերվան իւր տեսածը և այն-
պէս, առանց ամուսնոյ, հօրը տունը յետ ուղարկել:

ԱՌԱՋ. ՊԱՀ. Յանուն իշխանի, հրամայումենք ձեզ չը
շարժուել:

ԵՐԿ ՊԱՀ. Կանչեցէք իսկական ոստիկանին, որովհետեւ
մենք այստեղ սոսկալի աւազակների շատ վտանգա-
ւորներն ենք գտել, որպիսիք հազիւ երբէք տէրու-
թեան մէջ տեսնուած լինին:

ԱՌԱՋ. ՊԱՀ. Եւ մի պարոն ֆարմասօն էլ մէջը խառն է, ես
նրան ճանաչումեմ, նա մագերը հիւսած է պահում:

ԿՕՆՐԱՂԻ. Պարոններ...

ԵՐԿ. ՊԱՀ. Պարոն ֆարմասօնին պիտի գտնէք, բերէք
այստեղ. մենք ձեզ ցոյց կը տանք:

ԿՕՆՐԱՂԻ. Բայց, պարոններ...

ԱՌԱՋ. ՊԱՀ. Ձայնըդ կտրիր. իմացէք, որ մենք ձեզ պի-
տի հպատակենք ու ձեզ հետ գանք:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Աչքներս լոյս. հիմա սրանց նիզակների տակ
պիտի քայլենք:

ԿՕՆՐԱՂԻ. Այո, հիանալի բան. օն անդր, յառանջ: (Ահա էն
փրփր էն):

ՉՈՐՐՈՐԻ ՏԵՍԱՐԱՆ.

(ՀԵՐՕ, ՄԱՐԳԱՐԻՏ, ՈՒՐՍՈՒՂԱ)

ՀԵՐՕ. Սիրելի Ուրսուլա, զարթեցրո՛ւ իմ քեռաղջիկ Ռէատ-
րիչէին և խնդրիր որ վեր կենայ:

ՈՒՐՍՈՒՂԱ. Իսկոյն, օրիորդ:

ՀԵՐՕ. Եւ այստեղ գայ:

ՈՒՐՍՈՒՂԱ. Զատ լաւ: (Փրփր էն):

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Կարճեմ ձեր միւս մուշտակը աւելի գեղեցիկ է:

ՀԵՐՕ. Ո՛չ, սիրելի Մարգարիտ, ես այս պիտի հագնեմ:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Ճշմարիտն եմ ասում, որ սիրուն չէ այդ. և
ես ձեզ հաւատացնումեմ, որ ձեր քեռաղջիկը նոյնը
կասի ձեզ:

ՀԵՐՕ. Իմ քեռաղջիկը տուտուց է, դու էլ երկրորդն ես.
Ես միմիայն այս պիտի հագնեմ:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Ձեր նոր գլխազարդը շատ սիրուն է, եթէ մի-
այն մագերը մի շատ աննշան կերպով մութ լինէին.
Իսկ ձեր հանդերձը ամենակատարեալ նոր ձևով կա-
րուած է, այդ անհերքելի է: Ես Միլանի դքսուհու
հանդերձը տեսել եմ, որի մասին այնքան խօսումեն:

ՀԵՐՕ. Ասումեն նրանից վեր բան չը կայ:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Պատուով կերդուեմ, որ ձերի հետ համեմա-
տելով, նա գիշերուան զգեստ է: Զանկուածը ոսկեթէլ
և եզերքը արծաթով զարդարած ու մարգարիտով կա-
րած. վաչը թողած կրկնակի թւեր, վարի ծոպերը

ասեղնագործ ու տակը մի տեսակ կապտադոշն դիպա-
կով զուգած: Բայց եթէ գեղեցիկ, ընտիր, հաճելի և
ինքնուրոշն ձեռն գանք, ձերը տասնապատիկ աւելի
գեղեցիկ է:

Հերթ. Աստուած տա՛ր, ուրախութեամբ հագնէ՛ր որովհետեւ
սիրտս զարմանալի ծանր է:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Զուտով աւելի կը ծանրանայ, երբ տղամարդի
ամբողջ բեռը իւր վերայ կառնէ:

Հերթ. Ո՛հ, չէս ամաչում:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Ինչո՞ւ, օրիորդ. նորա համար, որ ես ազնիւ
մտքով եմ խօսում: **Չէ՞** որ պսակը աղբատների մէջ
անգամ պատուոյ առարկայ է: **Չէ՞** որ ձեր ամուսինը
ազնիւ մարդ է, առանց իսկ պսակուելու: Ի հարկէ
ներեցէ՛ք—ես պիտի ասէի ձեր ամուսնոյ բեռը: Եթէ
չար գիտաւորութեամբ բարի խօսքերը չը չեղաշրջեն,
ես ոչ ոքի վշտացնող չեմ: Վշտանալու ի՛նչ կայ, երբ
ասումեմ՝ աւելի կը ծանրանայ ամուսնոյ բեռովը. ա-
մենեւին ոչինչ, եթէ խօսքը օրինաւոր աչք և կնոջ
մասին է. իսկ եթէ ոչ, այն ժամանակ բանը ոչ թէ
ծանր, այլ շատ թեթեւ կը լինէր: Հարցրէ՛ք օրիորդ
Բէատրիչէից. ահա գալիս է նա:

(Բէատրիչէ Գալիս է):

Հերթ. Բարի լոյս, քեռաղջիկս:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Բարի լոյս, սիրելի ձերօ:

Հերթ. Ի՛յ, քեզ ի՛նչ է եղել. դու տկար ձայնով ես խօսում:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ինձ թւումէ, թէ ինձանում այլ ևս ձայն չէ
մնացել: Զուտով ժամը հինգն է, քեռաղջիկս. ժամա-
նակ է որ պատրաստուիս: Իմ սիրտս բոլորովին բե-
կուած է. ախ:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Զը՛մ, եթէ դուք դաւանափոխ չէ՛ք եղել, այլ
ևս չէ կարելի աստղերով ճանապարհորդել:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ի՛նչ է ուզում ասել այս ցանցառը:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Ե՛ս, ախ, ոչինչ. բայց Աստուած ամեն մարդու
իւր սրտի ցանկացածը տալ:

Հերթ. Այս ձեռնոցները ինձ կոմսն է ուղարկել. շատ անոյշ
հոտ ունին:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ես զգալարանքս կորցրել եմ. ոչինչ հոտ չեմ
առնում:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Կորցրել է՛ք, թէ ուրիշ բանով է զբաղուած.
Է՛հ, ի հարկէ, բացադրել դիւրին է:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Օ՛հ, փառք քեզ Աստուած, փառք քեզ Աստ-
ուած. հրքան ժամանակ է, որ դու սկսել ես սրա-
խօսութեան ետեւից վազել:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Այն օրից, երբ դուք դադարել է՛ք, օրիորդ.
Իմ սրախօսութիւնը ինձ հիանալի սաղումէ, այն-
պէս չէ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Դեռ ևս այնքան դուրս չէ հանել գլուխը.
Թասակիդ վերայ պիտի կրես: Բայց, իրաւ, շատ տկար
եմ ես:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Ձերդ ողորմածութիւնը պիտի Carduus Bene-
dictus բերել տաք, սրտին դնելու. դորանից լաւ
դարման չը կայ սրտացաւի համար:

Հերթ. Դու փշով ես ծակում սրան:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Բենեդիկտոս. ինչո՞ւ Բենեդիկտոս. գուցէ մի
առանձին խորհուրդ ունի Բենեդիկտոս բառը:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Առանձին խորհուրդ. ո՛չ, հաւատացէ՛ք, ոչինչ
առանձին խորհուրդ մտքումս չը կար. ես ասումեմ
բնական ուղտափուշ: Թերեւս ձեզ թվումէ, թէ ես
ձեզ սիրահարուած եմ կարծում: Ո՛չ, վկայ են երկինք,
որ ես այնքան չիմար չեմ, որ ամեն մտքովս անցած
բանին հաւատամ. և մտքովս անգամ չէ անցնում
կարծել այն, ինչ որ կարծելու տեղիք ունէի: Որով-
հետեւ, եթէ մտածելով գլուխս էլ կոտրէի, երբէք
չէի ենթադրի, որ դուք, օրիորդ, սիրահարուած է՛ք:

կամ երբէք կը լինիք, կամ երբ և իցէ սիրահարուած կարող էք լինել: Սակայն Բենեդիկտն էլ ճիշդ այդպէս մէկն էր, ու Հիմայ շատերից մինն էլ նա է: Նա երդվումէր, թէ երբէք չի պատկուի, իսկ այժմ, հակառակ իւր հպարտութեան, խոնարհաբար գլուխը կախել է ու լռել: Արդեօք դուք էլ պիտի դարձ գաք, չը գիտեմ, բայց կարծեմ, ձեր աչքերն էլ նոյնն են ասում, ինչ որ ուրիշ աղջիկներինը:

ԲԵԱՏՐԻՉԷ. Այդ ի՞նչ ընթացք է բռնում լեզուդ:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Նա իւր ճամբան գիտէ:

ՈՒՐՍՈՒՂԱ. (Ժողով) Ազնիւ օրիորդ, պատրաստուեցէք. իշխանը, կոմսը, սինիօր Բենեդիկտը, Դօն Ժուանը և քաղաքի բոլոր երիտասարդ ազնուականները եկել են, ձեզ եկեղեցին տանելու:

ՀԵՐՕ. Օգնեցէք ինձ հագնուել, սիրելի քեռաղջիկս, սիրելի Մարգարիտ, սիրելի Ուրսուլա: (Ժողով):

Հ Ի Ն Գ Ե Ր Ո Ր Դ Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն

(ԼԵՕՆԱՏՕ, ԶԿԵՌ, ԶՕՂԱԼ ԳԱԼԻՍ ԵՆ)

ԼԵՕՆԱՏՕ. Ի՞նչ ունիք ինձ ասելու, չարգելի դրացի:

ԶԿԵՌ. Ա՛խ, ողորմած Տէր, շատ կը ցանկացի ձեզ հետ տեսարանակցութիւն ունենալ, ձեզ համար շատ կարևոր խնդրի վերայ ճառաբանելու:

ԼԵՕՆԱՏՕ. Կարճ ասէք, խնդրեմ. տեսնումէք, զորձ շատ ունիմ:

ԶԿԵՌ. Այո՛, ողորմած Տէր, այդպէս է:

ԶՕՂԱԼ. Այո՛, իրաւ այդպէս է:

ԼԵՕՆԱՏՕ. Ի՞նչ կայ ուրեմն, բարեկամք:

ԶԿԵՌ. Այս բարեսիրտ պատուելի Զօղալը, ողորմած Տէր, նոյնպէս փոքր ի շատէ բանից տեղեակ է: Ծեր մարդ

է, ողորմած Տէր, բայց խելքը, փառք Աստուծոյ, այնքան բուժ չէ, որչափ ես կը կարծէի: Բայց այսքանս կասեմ, մարդը ազնիւ է, այնքան ազնիւ, որքան իւր ճակատը ցոյց է տալիս:

ԶՕՂԱԼ. Այո՛, փառք Աստուծոյ, ես այնքան ազնիւ եմ, որքան որ և է Տերունի երկրիս վերայ, որ ինձնից աւելի ազնիւ չէ:

ԶԿԵՌ. Չափը անցրիր, Զօղալ եղբայր, բաւական է:

ԼԵՕՆԱՏՕ. Դրացիք, դուք ինձ միանգամայն ձանձրալի էք:

ԶԿԵՌ. Այդ ասումէ Ձերդ ողորմածութիւնը լոկ քաղաքավարութեան համար, որովհետեւ մենք դքսի դիւանատան խեղճ ճառաչողներն ենք: Բայց եթէ ես թագաւորի չափ անգամ զանձալի լինէի, իսկոյն ի բոլոր սրտէ ամեն բան Ձերդ ողորմածութեան կը նուիրէի:

ԼԵՕՆԱՏՕ. Քոյ ձանձրացնելու ամբողջ տաղանդը ի՞նձ կը նուիրէիր:

ԶԿԵՌ. Այո՛, թէկուզ եղածից հազար անգամ աւելի լինէր, վասն զի Ձերդ ողորմածութեան մասին այնքան թանկագին պարտաւանք լսած եմ, որքան ոչ ոքի մասին քաղաքում և թէպէտ ես մի խեղճ մարդ եմ, բայց և այնպէս ուրախանում եմ այդ լսելով:

ԶՕՂԱԼ. Ես էլ եմ ուրախանում:

ԼԵՕՆԱՏՕ. Եթէ գիտենայի վերջապէս, թէ ի՞նչ ունիք ինձ ասելու:

ԶՕՂԱԼ. Տեսէք, պարոն, մեր պահապանները այս գիշեր կալանաւորել են երկու հատ, հեռի ձեր հարկից, այնպիսի եփուած սրիկաներ, որպիսիք Մեսինայում հազիւ կը գտնուին:

ԶԿԵՌ. Լաւ մարդ է Տերունին, ողորմած Տէր: Միշտ պէտք է, ինչպէս ասում են, մի բան դուրս տալ: Ծերութեան վերայ հասնելովը, խելքը սպառումէ, մեղանքեզ, Տէր. մարդոյ ճակատագիրը այդ է: Ապրիս, դը-

բացի Զօղալ, Աստուած վկայ: Նաչեցէք, Աստուած հաշտութիւն է սիրում: Եթէ երկու մարդ վիճումեն, ամենը իւր էջը չը պիտի բշէ, մինը միւսին պիտի տեղի տայ: Ազնիւ հոգի է մեր Զօղալը, Աստուածս վկայ: Այո, ողորմած տէր, սա շատ շատերից ազնիւ է: Բաց Աստուծոյ կամքը միշտ բարի է, ամեն մարդ մի տեսակ չէ կարող լինել: Է՛հ, սիրելի, բարի դըրացիս...

ԼԷՕՆԱՏՕ, Իրաւ է, դրացի, նա ձեզ չի հասնի:

ԶԿԵՌ, Աստուծոյ շնորհն է այդ:

ԼԷՕՆԱՏՕ, Ես պիտի երթամ, ժամանակ չունիմ:

ԶԿԵՌ, Մէկ հատիկ խօսք, ողորմած Տէր, մեր պահապանները այս գիշեր երկու արկածելի սրիկաներ են կանտաւորել և մենք կը ցանկալինք, որ դուք հենց այս առաւօտ քննադատութիւն անէիք:

ԼԷՕՆԱՏՕ, Այդ քննադատութիւնը ինքներդ չանձն առէք, և ինձ զեկուցումն բերէք: Ես այժմ սաստիկ շտապումեմ, ինչպէս տեսնումէք:

ԶԿԵՌ, Այդ զարգացումը մենք ամենախիստ կերպով կը պատրաստենք:

ԼԷՕՆԱՏՕ, Մի բաժակ գինի խմեցէք գնալուց յառաջ ու մնաք բարեւա:

(Մի ծառայ անցնէ և գալիս):

ԾԱՌԱՅ, Ողորմած Տէր, Ձեզ են սպասում, Ձեր դուստրը պսակի տանելու:

ԼԷՕՆԱՏՕ, Պատրաստ եմ, գալիս եմ: (Գնում է):

ԶԿԵՌ, Գնացէք, խնամի Զօղալ, անձողակոթի մօտ, ասացէք որ գրիչն ու կաղամարը առնի բանտը գալ, մենք այժմ այնտեղ պիտի ենթանք այն անպիտաններին քննարանելու:

ԶՕՂԱԼ, Բաց պէտք է խելքը գլխին հարցաքննել:

ԶԿԵՌ, Խելքի մասին ապահով եղէք: (Ծառայը քայլ արժէ):

այստեղ այնպէս բան կայ, որ ումն ասես խոստովանքի կը բերէ: Դուք միայն մեր գիտնական քարտուղարին ձեր հետ առէք, մեր բոլոր բացառնչութիւնները թող թի անցնելու և նորա հետ միասին բանտը վերադարձէք: (Գնում է):

Գ. ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԵՐԱՆ.

(Ելանք):

(ԴՕՆ ՊԵՐՐՕ, ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ, ԼԷՕՆԱՏՕ, ՄԻ ԱԲԵՂԱՅ,

ԿԼԱՒԻՒՅ, ԲԵՆԵԴԻԿՏ, ՀԵՐՕ և ԲԷԱՏՐԻՉԷ)

ԼԷՕՆԱՏՕ, Օն անդր, հայր Կղեմէս, երկայն բարակ ժամերգութիւնը թողէք, կարդացէք այնքան, որքան խկապէս պսակին է վերաբերում. ձեր առանձին խրատները վերջը կը քարոզէք սրանց:

ԱԲԵՂԱՅ, Դուք, ողորմած Տէր, այստեղ եկած էք այս օրիորդին պսակելու:

ԿԼԱՒԻՒՅ, Ո՛հ:

ԼԷՕՆԱՏՕ, Նորա հետ պսակուելու, հայր սուրբ, դուք էք նրանց պսակողը:

ԱԲԵՂԱՅ, Օրիորդ, դուք այստեղ եկած էք այս կոմսի հետ պսակուելու:

ՀԵՐՕ, Այո:

ԱԲԵՂԱՅ, Եթէ ձեզանից մէկը որ և է գաղտնի արգելք գիտէ, որ թոյլ չէ տալիս ձեզ միանալու, երդմամբ հարկադրումեմ ձեզ, յանուն ձեր հոգւոյ փրկութեան, չաչտարարել:

ԿԼԱՒԻՒՅ, Գիտէք որ և է արգելք, հերո:

ՀԵՐՕ, Եւ ոչ մին, Տէր:

ԱՅՆՆԴԱՅ. Դուք գիտէ՞ք, կոմս:

ԼԵՕՆԱՏՕ. Ես փտահանում եմ նորա փոխարէն պատասխանել՝ և ոչ մին:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Ո՛հ, որքան բան փտահանում եմ մարդիք. ինչէր չեն անում ամենայն օր և իրենք էլ չգիտեն ի՞նչ են անում...

ԲԵՆՆԴԻԿՏ. Օհօ, բացադանչութիւնք. այո՛. կան որ ծիծաղի համար են, զորօրինակ հա՛, հա՛, հա՛, հա՛:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Հայր սուրբ, մի կողմն անցէ՛ք. թոյլ տուեցէ՛ք մի խօսք, հայրիկ. դուք ինձ այս աղջիկը, ձեր դուստրը, իւր ազատ կամօք և ոչ բռնի տուիք:

ԼԵՕՆԱՏՕ. Այնպէս ազատ, որպէս Աստուած ինձ պարգեւել է, որդեակ:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Եւ ես ի՞նչ կարող եմ ձեզ վերադարձնել սորա փոխարէն, որ այդ թանկագին ընծային արժենար:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Ոչ այլ ինչ, բացի նոյն ինքն աղջիկը:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Դուք ինձ ազնիւ երախտագիտութիւն էք ուսուցանում, իշխան: Ահա՛, Լէօնատօ, յետ առէ՛ք դարձեալ. փտած պառու մի տուէ՛ք ձեր բանեկամին. սա իւր ազնութեան արտաքին նշանն է միայն: Տեսէ՛ք ի՞նչպէս այժմ կոչսի նման կարմրում է: Ո՛հ, ի՞նչպէս կարողանում է դաժան եղեռնագործութիւնը առաքինութեան վայելուչ ու պատկառելի զգեստով երևիլ: Ձէ՛ որ նոյն իսկ այդ երեսի արիւնը, իբրեւ ամօթխած դատախազ, նորա համեստ առաքինութեան վկայ է թվում. արդեօք այդ ամենքը, որ սրան տեսնում էք, արտաքուստ դատելով, չք պիտի երգուէիք, թէ անմեղ է: Բայց սուտ է. գիտէ՛ գաղտնի տուփանաց կըրակը. ոչ թէ ամօթխածութիւն, այլ ջանքանքի խոստովանութիւն է իւր շառագնիլը:

ԼԵՕՆԱՏՕ. Ի՞նչ էք ուզում ասել, պարոն:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Ուզում եմ ասել, որ ես նրան չեմ առնում. չեմ ուզում սիրտս պոռնիկ կնոջ հետ կապել:

ԼԵՕՆԱՏՕ. Թանկագին կոմս, եթէ դուք անձամբ մեղանջելով, նորա կուսական թոյլութիւնից օգուտ քաղելով, նորա պատիւը առևանգեցիք...

ԿԼԱԻԴԻՍ. Գիտեմ, ինչ էք ուզում ասել: Եթէ մերձեցած լինէի, այժմ նա ինձ իբրեւ իւր ամուսինը կը գրկէր և ես կը ներէի նորա ջանքանքը: Ո՛հ, Լէօնատօ: Երբէք, որ և է անվայել խօսքով չեմ հրապուրել նրան. միշտ որպէս եղբայրը բրոջ, ցոյց եմ տուել ամօթխած հակումն ու պարկեշտ սէր:

ՀԵՐՈ. Եւ միթէ ես ինքս երբէք այլ կերպ եմ երևացել ձեզ:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Անիծուի՛ քոյ երևոյթը. արտաքուստ երևում ես դու ինձ իբրեւ Անահիտ իւր քօղի մէջ. թարմ իբրեւ անիթիթ կոկոն, սակայն իրօք անգուսպ ես տուփանքիդ մէջ, որպէս Ափրոդիտէ, կամ ինչպէս այն վաւաշոտ անասունները, որք բուռն հեշտասիրութեան մէջ են թաւաբում:

ՀԵՐՈ. Տէր իմ, միթէ հիւանդ էք, որ այդպէս էք խօսում: ԿԼԱԻԴԻՍ. Դուք, ազնիւ իշխան, ոչինչ չէք ասում:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ, Ի՞նչ պիտի ասեմ. ես անպատուած կեցած եմ, որովհետեւ ես միջնորդ եղա՛յ թանկագին բարեկամս այդ լիբբ աղջկայ հետ զուգաւորելու:

ԼԵՕՆԱՏՕ. Այդ ամենը իրօք խօսվում է, թէ երազ է:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Այո՛ խօսվում է, տէր, և զուտ ճշմարտութիւն է:

ԲԵՆՆԴԻԿՏ. Հարսանիքը հարսանեաց կերպարանք չունի:

ՀԵՐՈ. Ճշմարիտ է, ասում ես, Աստուած իմ:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Լէօնատօ, ես այստեղ կանգնած եմ, այնպէս չէ, սա իշխանը չէ՛ մի, սա իշխանի եղբայրը չէ՛, սա Հերօի երեսը չէ՛, այս աչքերը մեր աչքերը չեն մի:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Այդ ամենը այդպէս են, բայց այդ ինչ կը նշանակէ, պարոն:

ԿԼԱԻԴԻՕ. Թոյ տուեցէք միայն մի հարց առաջարկել ձեր աղջկան. յանուն այն իրաւանց, որ ձեզ բնութիւնը և արիւնը տուել է ձեր զաւակին վերայ, պահանջեցէք, որ ճշմարիտը խօսի:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ասա, հրամայումեմ քեզ, եթէ իմ աղջիկն ես:
ՀԵՐՕ. Աստուած իմ, պաշտպանիր ինձ. ինչպէս ներումեն ինձ: Դուք ինչ անուն էք տալիս այդ տեսակ դատաքննութեան:

ԿԼԱԻԴԻՕ. Պատասխանեցէք այժմ. ասացէք ձեր ճշմարիտ անունը:

ՀԵՐՕ. Հերօ չե՞ իմ անունս. ո՞վ կարող է արատաւորել այդ անունը որ և է արդարացի մեղադրանքով:

ԿԼԱԻԴԻՕ. Հերօն ինքն է անարգում այդ անունը. Հերօն ինքը միայն կարող է իւր վարքը պարսաւել: Ո՞վ է այն մարդը, որի հետ երէկ գիշեր, կէս գիշերը անցած, խօսակցումէիք ձեր պատուհանից: Եթէ դուք անմեղ էք, պոտասխանեցէք ինձ:

ՀԵՐՕ. Այդ ժամին ես ոչ մի մարդու հետ չեմ խօսել:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՕ. Եթէ այդպէս է, արդարեւ, դուք մեղաւոր էք: Լէօնաստօ, երգվումեմ պատուիս, ցաւ է իմ սրտին, որ դուք լսումէք այդ: Ես ինքս, եղբայրս, և անպատուած կոմսը տեսանք նրան ու լսեցինք լիջեալ ժամին մի անառակի հետ խօսելիս, մի անառակի, որ իբրեւ լիբ սրիկալի մէկը, մինչև անգամ խոստովանուեց այն հաղարաւոր զազրալի մերձաւորութիւնները, որ նրանք ունեցել են:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ. Ամօթ, հազար ամօթ, Սինիօր, անկարելի է այդ մեղքերի անունը տալ կամ նրանց մասին խօսել, անկարելի է նրանց համար մեղմ խօսքեր գտնել:

վասնորոյ, սիրելի օրիորդ, ցաւումեմ անվաշել վարքիդ վերայ:

ԿԼԱԻԴԻՕ. Ո՞վ Հերօ, ինչ սքանչելի կին կը լինէիր դու, եթէ արտաքին շուքդ գոնէ կիսով չափ ներսիդ արարքն ու սրտիդ խորհուրդը զուգակշռէր, զնա ուրեմն, մնաս բարեաւ, տգեղ գեղեցկուհի, գեղեցիկ հրէշ, դու անարատ կեղտ, աղտեղի մաքրութիւն. քոյ պատճառով փակումեմ դռներս սիրոյ առաջ և կասկածը, իբրեւ քօղ, ձգումեմ աչքերիս. թող այդ կասկածը ամեն մի գեղեցկուհի իմ աչքիս մի մի փուշ դարձնէ. թող երբէք նորա պատկերը ինձ համար հրապույտ չունենայ:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Միթէ չը կայ այստեղ մէկը, որ իւր սուրը իմ սիրտը մխէ:

(Հերօ շնորհակալ է անում):

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ինչ եղան քեզ, քեռաղջիկս, ինչո՞ւ ես վաշտ ընկնում:

ԴՕՆ ԺՈՒԱՆ ԳՆԱՆՔ. Այդ նախատինքը լոյս ընկնելով, մարումէ նորա հողին: (ԴՅ ՊԵՂՐՕ, ԴՅ ԺՈՒԱՆ և ԿԼԱԻԴԻՕ քննադատ են):

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ինչպէս է օրիորդը:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Մեռաւ կարճեմ.— քեռի, հասէք, օգնեցէք, Հերօ, ախ Հերօ, քեռի, հայր սուրբ, Բենեդիկտ...

ԼԷՕՆԱՏՕ. Մի դարձներ ծանր ձեռքդ, ո՞վ ճակատագիր. մահը ամենասիրուն ծածկոցն է այսպիսի նախատանաց համար, և միակ ցանկալին:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ինչպէս ես, քեռաղջիկս:

ԱԲԵՂԱՅ. Ուշքի եկէք, օրիորդ:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Դեռ աչքդ բանումես:

ԱԲԵՂԱՅ. Եւ ինչու չը պիտի բանայ:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ինչո՞ւ, ան, չէ՞ որ ամեն մի արարած նրան ամօթ է կարողում. կարողացաւ միթէ իւր արեան մէջ դրօշ-

մած մեղքը հերքել։ Դու չը պէտք է ապրիս. փակիր աչքերդ դաւիտեան։ Որովհետեւ եթէ չը գիտենայի, որ դու իսկոյն պիտի մեռնիս, եթէ գիտենայի, որ քոյ կենսական ոչոք պիտի չաղթէ անպատվութեանդ, ես ինքս, անէծքիս վերջին խօսքը բերնիս, կը պատառէի սիրտդ... Միթէ երբէք գանգատել եմ բաղդէն, որ դու միակ զաւակս ես. միթէ երբէք սրդողել եմ ժլատ բնութեան վերայ։ Մէկ հատիկ ես, բայց դու էլ աւելորդ ես ինձ. ինչո՞ւ պէտք է աղմկել. ինչո՞ւ երբէք սիրելի եղար աչքիս. ինչո՞ւ չ'առի գլխաւոր ձեռքերովս մի աղբատ մանուկ գրանս առջեւն, որպէս զի եթէ նա աչքապէս ապականուէր, ամեն ոճրի դրօշմը վերան, կարողանայի ասել՝ սա չէ մարմին ի մարմնոյ իմմէ. այս նախատանաց արմատը օտար սերունդի մէջ է։ Բայց իմս, իմ զաւակս, որ ես սիրել եմ, զգվել եմ, իմ գանձը, իմ պարծանքը. այնքան իրեն նուիրուած էի, որ ինքզինքս ուրացել էի, կարծես ինքս ինձ չէի պատկանում. ան, սա, սա ինքն է, որ զլորուել է սե ցելի մէջ. լայնատարած ծովը այնքան ջուր ջունի, որ լուանալ կարողանայ. և ոչ այնքան ան, որ այս պիղծ մարմինը փտելուց ազատէ։

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. Համբերութիւն, Տէր իմ. ես, ճշմարիտ, զարմանքից այնպէս շփոթուած եմ, որ խօսք չեմ գրտնում։

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. Կեանքովս կերդուեմ, որ քեռաղջիկս զրպարտուած է։

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. Օրինորդ, դուք այս գիշեր նորա սենեակումն էիք քնած։

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. Այս անգամ, ոչ, սակայն մինչև վերջին գիշերը ամբողջ տարի իւր սենեակումն եմ քնել։

ԼԵՕՆԱՏՕ. Ստուգուեցաւ, ան ստուգուեցաւ. աւելի ամրա-

ցաւ ինչ որ երկաթէ կապանքով փակուած էր. ինչպէս կարող էին սուտ խօսել երկու իշխաններ և Կլաւդիօն, որ սրան այնքան սիրումէր, որ սորա արարքը պատմելիս, արցունքը սրբումէր։ Հեռացէք, թողէք մեռնի։

ԱՖԵՂԱՅ. Այժմ ինձ լսեցէք. ես մինչև այժմ լուեցի և այլ աղետալի արկածքին ազատ ասպարէզ թողի լոկ այն պատճառով, որ ուշ օրիորդին էր դարձրած։ Աս լաւ տեսալ, որ բուռն կարմրութիւնը, իբրև չաչտարար առաքինութեան, ծածկեց նորա երեսը, և անմեղութեան անթիւ հրեշտակներ, անարատութեան սպիտակ քօղի տակ, երեսի կարմիրը փախցրին. նորա աչքերի մէջ փալեց մի կրակ, որ աչքեց այն ցնորքը, որով իշխանները իւր կուսական անմեղութիւնը դատապարտեցին... Համարեցէք ինձ անմիտ, մի հաւատաք իմ գիտութեանը և ոչ փորձառութեանը, մի հաւատաք հասակիս, ու պատկառելի պաշտօնիս, կոչմանս և սրբազան պաշտամանս, եթէ այս սիրասուն, անմեղ օրիորդը նենգաւոր խաբէութեան զոհ չէ։

ԼԵՕՆԱՏՕ. Անկարելի է, հայր սուրբ. դու տեսնումես, որ տակաւին այնքան շնորհ մնաց իրեն, որ իւր յանցանաց անէծքի վերայ սուտ երդման ոճիրը չաւելացրեց. միթէ հերքումէ նա իրողութիւնը. ինչ ես տրքնում ներդամտութեան քօղով ծածկել այն, որ մերկ ու բացարձակ կեցած է մեր առաջ։

ԱՖԵՂԱՅ. Օրինորդ, ո՞վ է այն մարդը, որոյ հետ քեզ մեղադրումեն։

ՀԵՐՕ. Ինձ մեղադրողները միայն գիտեն, ես չը գիտեմ և ոչ մէկը. եթէ աշխարհիս վերան որ և է մարդոյ մասին աւելի տեղեկութիւն ունենամ, քան որչափ ներելի է կուսական պարկեշտութեանս, թող ոչ մի մեղքիս թողութիւն չ'առնեմ։ Հայր, ապացուցէք թէ

ով և իցէ ինձ հետ կէս գիշերին խօսել է և թէ ես երէկ գիշեր որ և է արարածի հետ մի խօսք խօսել եմ, այնուհետև դուրս վանեցէք, ատեցէք ու մահու չափ տանջեցէք ինձ:

ԱՔԵՂԱՅ. Մի տարօրինակ ցնորք մոլորեցրել է իշխաններին:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Կասկած չը կայ, որ նրանցից երկուսը ազնիւ մարդիք են և եթէ նրանց նպաստաւոր կարծիքը մոլորութեան մէջ է ձգած, չարեաց պատճառը, անշուշտ իշխանի խորդ եղբայրն է, որի հոգին ու միտքը խաբեբայութեամբ ու խորամանկութեամբ են ապրում:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ես չը գիտեմ: Եթէ նրանց ասածները ճշմարիտ են, այս ձեռքը քեզ պիտի մորթէ, իսկ եթէ լոկ զրպարտութիւն, այնուհետև ամենից անսանձ խրոխտացողը իմ ոյժը պիտի զգայ: Տակաւին ժամանակը արիւնս այնքան չէ սպառել և ոչ հասակը բանականութիւնս մաշել, այլ և ոչ հարստութիւնս աղքատութեան փոխուած է և ոչ անպարկեշտ կենցաղովս բարեկամներէս այնչափ զրկուած եմ, որ ինձ անարգողները չզգան բազկիս կարողութիւնը, հոգւոյս զօրեղ կամքը, հարստութեանս ու ընտիր բարեկամներիս ոյժը, ու չստանան կատարեալ հատուցումն:

ԱՔԵՂԱՅ. Դադարեցէք. թոյլ տուէք այս անգամ իմ խորհրդով ղեկավարել Ձեզ: Իշխանները ձեր աղջիկը մեռած թողին. առ այժմ պահեցէք նրան գաղտուկ. հռչակեցէք, թէ նա իրօք մեռաւ: Սգոյ ամեն արտաքին ծէսերը կատարեցէք և ձեր սերնդական զերեզմանոցի վերայ մի տապալնագիր գրեցէք: Թաղման հանդէսը ամենայն շուքով կատարեցէք:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Եւ ո՞ր պիտի երթայ դորա ծայրը. ի՞նչ պիտի անենք չետոյ:

ԱՔԵՂԱՅ. Այդ ամենը չաջողութեամբ գլուխ բերելով, զըր-

պարտութիւնը ցաւակցութեան կը փոխուի և այդ արդէն մեծ բան է. բայց ես այդ համարձակ քաջից շատ բան եմ սպասում, այդ երկունքից շատ մեծ ծնունդ եմ երազում: Պէտք է ամեն տեղ հռչակել, թէ օրիորդը մեռաւ նոյն իսկ րոպէին, երբ նրան դատապարտեցին. խողը նրան կը ներէ և կը ցաւակցի. միշտ այդպէս է, քանի որ մի բան ձեռքներս ունինք և վայելումենք, արժէքը չը գիտենք, կորցնելուն պէս, իսկոյն գնահատութեան չափը անցնումենք. և նոր միայն հասկանումենք բուն արժէքը, որ ունեցած միջոցին արհամարումէինք: Այդ ամենը պիտի զգայ և Կլաւդիօն, երբ լսէ, որ իւր խօսքերը մահացրին սրան: Քաղցրիկ վեհութեամբ ներս կը սողայ սորա կենդանի պատկերը նորա երեւակալութեան մէջ և կենդանութեան ժամանակի ամեն մի սիրելի երևոյթ, գրաւիչ զգեստով կը հանդիսանայ նորա հոգեղէն աչացը, աւելի քնքոյշ, աւելի սրտաշարժ և աւելի կայտառ, քամ իրական կեանքում. և եթէ սէրը երբէք նորա սրտին տիրել է, նա կ'ողբայ և կը զղջայ դատապարտելուն համար, եթէ մինչև անգամ արդարացի գտնէր մեղադրանքը: Այս այսպէս եղաւ, այնուհետև, այլ ևս մի կասկածէք, դորա հետեանքը աւելի փառաւոր հանդէս կելնէ, քան թէ ես կարող էի միայն թոյլ կերպիւ նկարագրել: Եւ եթէ, դիցուք, ոչ մի այլ նպատակի չը հասնենք, գոնէ օրիորդի մահուան լուրը անպատուութիւնը կը քաւէ անշուշտ: Իսկ եթէ այդ ամենը ի դերև ելնեն, այնուհետև, ինչպէս ձեր անարգուած անուանը վայել է, ծածկեցէք նրան ամեն չար աչքից ու լեզուից, նախատինքից ու վիրաւորանքից, որ և է վանքի ծպտեալ խորշերում:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Սինիօր Լէօնատօ, լսեցէք աբեղայի խորհուրդը

և թէպէտ լաւ գիտէք, թէ որքան սէր և համա-
կրանք ունիմ առ իշխանն ու կոմս Կաւղիօն, սա-
կայն երգվումեմ, ամենայն զգուշութեամբ լուել և
այնպէս խիստ լինել ու հաւատարիմ ձեր գործին,
ինչպէս ձեր հոգին ձեզ:

ԼԵՕՆԱՏՕ. Այս աղէտից ծովի մէջ կարող էք ինձ ամենա-
թույլ չուանով ամեն կողմ քարշ տալ:

ԱՔԵՂԱՅ. Թող ուրեմն, եթէ դուք չը վատիք, նորա ցա-
ւին այս տարօրինակ դարմանը դրուի... Դուք, օրիորդ,
մեռէք առ երես. ձեր հարսանեաց ուրախութիւնը,
յոցս ունիմ, յետաձգուած է միայն—սպասեցէք ու-
րեմն անխռով:

(ԱՔԵՂԱՅ ԶԵՐՈ և ԼԵՕՆԱՏՕ ՔՆՈՒՄ ԵՆ):

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Օրիորդ Բէատրիչէ, դուք շարունակ լաց էիք
լինում:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Այո, և ես տակաւին շատ պիտի լամ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ես այդ չեմ փափաքեր:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Պէտք էլ չունիք փափաքելու. ես յօժար կա-
մօքս եմ լալիս:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Անշուշտ համոզուած եմ, որ ձեր քեռաղջկայ
հետ անարդար վարուեցան:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ախ, որքան մեծ արժէք կունենար ինձ հա-
մար այն մարդը, որ նորա արդարութիւնը վերա-
կանգնէր:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Կայ մի ճանապարհ այդ բարեկամութիւնը
ցոյց տալու:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ճանապարհը հարթ ու ու հանգիստ, բայց
բարեկամը չը կայ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Մի արի մարդ կարող է գլուխ բերել այդ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Դա քաջ մարդոյ պարտքն է, բայց ոչ ձերը:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Աշխարհիս վերայ ոչինչ չեմ սիրում ձեզնից
աւելի. զարմանք չէ մի:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Մանաւանդ աւելի զարմանալին այն է, որ ես
ոչինչ չը գիտեմ: Ճիշդ այդպէս էլ կարելի էր ասել,
թէ ես էլ աշխարհիս վերայ ոչինչ չեմ սիրում ձեզ-
նից աւելի. բայց մի հաւատաք, սակայն սուտ էլ չեմ
ասում. ոչինչ չեմ խոստովանում և ոչինչ հերքում.
քեռաղջկանս եմ միայն խղճում:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Երգվումեմ սրովս, Բէատրիչէ, որ դու ինձ սի-
րումես:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Սրով երգուելը թողէք, կերէք ձեր սուրբ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Երգվումեմ այդ սրով, որ դու ինձ սիրումես,
և ես կստիպեմ ուտել այս սուրը նրան, որ ինձ կասէ,
թէ ես ձեզ չեմ սիրում:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Դուք ձեր խօսքը չէք ուզում յետ ուտել:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Եւ ոչ մի ապուրով, որ կարելի է հնարել: Երգ-
վումեմ, որ սիրումեմ քեզ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Իհ, ուրեմն Աստուած թողութիւն տայ ինձ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ո՞ր մեղքիդ համար, սիրուն Բէատրիչէ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Հենց լաւ ժամանակ ընդհատեցիք ինձ. ես
պատրաստվում էի երգուել, որ սիրումեմ ձեզ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Երգուիր անկեղծ սրտով:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ես ձեզ սրտիս այն չափովն եմ սիրում, որ այլ
ևս երգուելու տեղ չէ մնում:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Հրամայիր ինչ որ կամիս քեզ համար անեմ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Սպանիր Կաւղիօն:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ո՛հ, և ոչ իսկ, եթէ ամբողջ աշխարհը ինձ
տալիր:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Դուք ինձ կսպանէք, եթէ հրաժարվէք. մնաք
բարեւալ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Դեռ կեցիր, քաղցրիկ Բէատրիչէ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Եմ արդէն դուրսն եմ, թէև դեռ այստեղ...

Ո՛հ, դուք ընդունակ չէք սիրելու, ոչ, խնդրեմ թող-
նէք ինձ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Բէատրիչէ...

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ճշմարիտ, ուզում եմ գնալ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Գոնէ նախ և առաջ բարեկամ լինինք:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Այո, դուք շանդգնում էք աւելի շուտ ինձ բարեկամ լինել, քան իմ թշնամեաց հետ մենամարտել:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Միթէ Կլաւդիօն քոյ թշնամին է:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Չէ որ նա ինքը իրան իբրև վերջին ծալք անգամ ցոյց տուեց. մի անգամ, որ իմ արենակցիս զրպարտեց, անարգեց ու անպատուեց: Ո՛հ, երանի թէ այդ մարդ լինէի:—Ի՛նչ... խորամանկութեամբ սպասել, մինչև որ նա սեղանի առաջ իւր ձեռքը իրեն տալ և չետոյ ալդպէս բացարձակ մեղադրանքով, անպատկառ հաչոյանքով, աչդքան անողորմ խարդախութեամբ... Աստուած իմ, եթէ այդ մարդ լինէի, նորա սիրտը հրապարակի վերայ կը պատառէի կուտէի:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Լսիր, Բէատրիչէ...

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Մարդոյ հետ իւր պատուհանից խօսել. ի՛նչ սիրուն առասպել է այդ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Բաց Բէատրիչէ...

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Քաղցրիկ հերօ, Դու անպատուած ես, զրպարտուած, ոչընչացրած...

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Բէատր...

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Իշխաններ, կոմսեր. խօսք չունիմ, իսկ և իսկ իշխանավայել վարմունք, մեղրի նման քաղցր կոմսական արարմունք. ի՛նչ սիրուն փեսայացու, արդարև: Ա՛խ, երանի՜ թէ այդ մարդ լինէի, լոկ նորա համար. կամ մի բարեկամ ունենայի, որ ինձ համար քաջ մարդ լինել ցանկանար: Բաց քաջութիւնը հալուել է ձեապաշտութիւն ու քաղաքավարութիւն դարձել, արիւթիւնը—շողորքորթութիւն. մարդիք տեղն ու տեղը լեզու են դարձել և այն շատ փարթամ լեզուներ: Ես սոսկ ցանկութեամբս էրիկ մարդ

դառնալու չեմ, ուրեմն լաւ է իբրև կին տառապիմ ու մեռնիմ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Կեցիր, սիրուն Բէատրիչէ. այս ձեռքս վկայ է, որ քեզ սիրում եմ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Այդ ձեռքը, եթէ ինձ սիրում էք, ուրիշ աւելի լաւ բանի գործ դրէք, երդուելու փոխանակ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ձեր խիղճը վկայում է, որ կոմս Կլաւդիօն հերօին զուր տեղը զրպարտեց:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Այո. այնպէս հաստատ, ինչպէս հաստատ է, որ ես ուշք ու հոգի ունիմ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Բաւական է. վստահ եղէք ինձ վերայ. ես նրան մենամարտի կը հրաւիրեմ. թողէք ձեր ձեռքը պահել. այդ ձեռքովդ երդվում եմ, Կլաւդիօն ծանր համար պիտի տալ ինձ: Ինչ որ իմ մասին լսէլ էք մի կասկածէք: Գնացէք, մխիթարեցէք ձեր քեռաղջիկը. ես պիտի ասեմ, թէ նա մեռաւ. մնաք բարեւա: (Գնում է):

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ.

(ԶԿԵՌ, ԶՕՂԱԼ, ԳՐԱԳԻՐ, ԵՐԵՔՆ ևս պաշտօնական զգեստով. ՊԱՆՍՊԱՆՔ ԿՕՆՐԱԴԻ և ԲՕՐԱՔԻՍԻ ՀԵՏ):

ԶԿԵՌ. Մեր պատեանի բոլոր երդմնադանցները այստեղ են:

ԶՕՂԱԼ. Ա՛հ, մի աթոռ և մի բարձ բերէք սպարոն քարտուղարի համար:

ԳՐԱԳԻՐ. Որո՞նք են մեղադրեալները:

ԶԿԵՌ. Մեղաջ քեզ տէր, այդ ես ու ինձամի Զօղալն ենք:

ԶՕՂԱԼ. Ի հարկէ, հասկանալի է. մենք պատգամ ունինք նրանց հարցապնդելու:

ԳՐԱԳԻՐ. Սակայն ո՞ր են յանցաւորները, որ պիտի հարցապնդէք. բերէք նրանց ոստիկանապետի առաջ:

ՋԿԵՌՆ. Հնա, դէհ, շոտ, յառաջ բերէք: Անունդ ինչ է բա-
րեկամ:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Բօրաքիօ:

ՋԿԵՌՆ. (բռնելով իր զինքը) բարեհաճեցէք գրել Բօրաքիօ,—իսկ
քոնը, մուսիք:

ԿՕՆՐԱՊ. Ես ասպետ եմ, պարոն, ու անունս Կօնրադ է:

ՋԿԵՌՆ. Գրեցէք, վարպետ ասպետ Կօնրադ: Մարդիք, ասէք
տեսնեմ, Աստուած ճանաչումէք:

ԿՕՆՐԱՊ. և ԲՕՐԱՔԻՕ. Է՛հ, յոյս ունինք:

ՋԿԵՌՆ. Գրեցէք, յոյս ունին, որ Աստուած ճանաչումեն և
Աստուածը յառաջ գրեցէք, որովհետեւ... բաց ոչ, Տէրը
մի արասցէ, որ Աստուած այս սրիկաներին յառաջ
անցնի: Այ մարդիք, արդէն ապացուցած է, որ
դուք կատարեալ սրիկաներ էք և շատ չի տւի, դուք
ձեր պատահարը կատանաք: Դուք ինչ կասէք:

ԿՕՆՐԱՊ. Է՛հ, ինչ ասեմ, պարոն, մենք սրիկաներ չենք:

ՋԿԵՌՆ. Տես, ինչ խելքի տօպրակ է՞... բաց ես դորա հա-
խից կը գամ... Այստեղ համեցէք, էջ, մուսիք, մի
խօսք ունիմ ականջիդ ասելու, պարոն—ասումեմ
կարծիք կայ ձեր մասին, թէ դուք սրիկաներ էք:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Պարոն, ես ձեզ ասումեմ, որ սրիկաներ չենք:

ՋԿԵՌՆ. Գնացէք դարձեալ ձեր տեղը: Աստուած վկայ, այն-
պէս են խօսում, կարծես միմեանց հետ խօսք են
կապել: Գրեցիք թէ սրիկաներ չեն...

ԳՐԱԳԻՐ. Պարոն ոստիկանապետ, հարցաքննելու եղանակը
այդ չէ: Դուք պէտք է պահապաններին լսէք, որ
նրանց մեղադրումեն:

ՋԿԵՌՆ. Հնա, ողորմի ձեր հօրը. այդ ամենից ապահով ճա-
նապարհն է. պահապանք թող ներս գան: (Պահապան
գալով) Տղայք, ես ձեզ իշխանի անուամբ հրամա-
նումեմ, ասացէք ձեր գանգատը այս երկու մարդոց
մասին:

ԱՌԱՋ. ՊԱՆ. Ահա այս մարդը, Տէր իմ, ասումէր թէ Դօն
Ժուանը, իշխանի եղբայրը, անառակին մէկն է:

ՋԿԵՌՆ. Գրեցէք Դօն Ժուանը անառակին մէկն է,—ահ,
այդ արդէն յատնի, սրբագործութիւն է իշխանի եղ-
բայրը անառակ անուանել:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Պարոն ոստիկանապետ...

ՋԿԵՌՆ. Ձայնըդ, անպիտան. քոյ երեսըդ ինձ ամենեւին
դուր չէ գալի, քեզ ուղիղն եմ ասում:

ԳՐԱԳԻՐ. Ուրիշ ինչ լսեցիք նրանից:

ԵՐԿ. ՊԱՆ. Հնա, ասումէր նաև, թէ ինքը հազար ոսկի է
ստացել Դօն Ժուանից, օրիորդ Հերօն գրապարտելու
համար:

ՋԿԵՌՆ. Կատարեալ աւագակութիւն. այդպիսի բան դեռ լը-
սում չէ աշխարհումս:

ՋՕԳԱՆ. Այո, հոգիս վկայ ճշմարիտն ասացիր:

ԳՐԱԳԻՐ. Ել ուրիշ ինչ, տօ մարդ:

ԱՌԱՋ. ՊԱՆ. Եւ թէ Կոմս Կլաւդիօն, սորա խօսքերի հի-
ման վերայ, հաստատ վճռել է՝ օրիորդ Հերօն բոլոր
հանդիսականաց առջև անպատուել ու չամուսնանալ:

ՋԿԵՌՆ. Ո՛հ, լիբբ, անպիտան, դորա համար չաւտեանական
տենչանքի պիտի ենթարկուիս:

ԳՐԱԳԻՐ. Ուրիշ:

ԵՐԿ. ՊԱՆ. Այդ էր բոլորը:

ԳՐԱԳԻՐ. Եւ այդ շատ և շատ է: Դուք չէք կարող ձեր
գլուխը ազատել: Իշխան Ժուանը այս առաւօտ՝ ծա-
ծուկ փախել է. Հերօն իրօք դատապարտուած է, և
իրօք պսակը խախտուել է ու նա ցաւից մեռել: Պա-
րոն ոստիկանապետ, հրամայեցէք այս երկու մարդիկը
կապանքի դնել և Լէօնատօի տունը տանել, ես յա-
ռաջ կերթամ ու նրան դործի քննութիւնը ցոյց կը
տամ:

ՋԿԵՌՆ. Այդպէս էլ պէտք է, կապեցէք դրանց ձեռք ու ոտքը:

ԶՕԳԱԼ. Ամուր կապել տուէք դրանց:
ԲՕՐԱՔԻՅ. Ձեռքդ քաշիր, չիմար:
ԶԿԵՌ. Մեղայ քեզ Տէր. ուր է քարտուղարը, թող գրէ,
 իշխանի ոստիկանապետը չիմար: Սպասիր ես քեզ:
 Պինդ կապեցէք դրանց: Փոճ կենդանի:
ԲՕՐԱՔԻՅ. Գնա կորիր, իշի գլուխ:
ԶԿԵՌ. Ձեռք բարբառում դու իմ պաշտօնից, չես կարկառում
 դու իմ հասակից: Ախ, մի աչտեղ լինէր է, որ գը-
 րէր, թէ ես իշի գլուխ եմ. գրած էլ չը լինի, լաւ
 մտքերդդ պահեցէք, որ ես իշի գլուխ եմ: Ո՛չ, ան-
 զգամ, դու անապականութեան մէջ թաղուած ես. ես
 աչդ ասածըդ կը հաստատեմ վկաներով. ես յարգուած
 մարդ եմ, աւելին կասեմ՝ ես դատաստանական մարդ
 եմ, աւելին կասեմ՝ ծանրաբարոյ մարդ եմ, աչդ էլ
 բաւական չէ, բոյ բօսաթով Մեսսինայում շատերից
 լաւ եմ: Ես այն մարդն եմ, որ օրէնք է հասկանում,
 լաւ նայիր, ես այն մարդն եմ, որ ոչ ունի. աչքըդ
 բաց, ես այն մարդն եմ, որ պաշտանագրեր ունի և
 սեփական երկու ձեռք գրեստ, մաքուր և կոկիկ: Հե-
 ոացրէք դրան: Ախ, երանի է գրի անցած լինէին,
 որ ես իշի գլուխ եմ: (Ահա է քեզ):

Ե. ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ.

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԱՐԱՆ.

(ՆԵՐՍ ԵՆ ՄՏՆՈՒՄ ԼԵՐՆԱՏՕ և ԱՆՏՈՆԻՅ)

ԱՆՏՈՆԻՅ. Այդպէս շարունակելու լինիս, ինքդ քեզ կըս-
 պանես. և խելացի բան չէ, սուգը աչդ կերպ պա-
 հել, ի վնաս անձիդ:
ԼԵՐՆԱՏՕ. Թող աչդ խրատները. ինչ օգուտ. աչդ միւսնոյն է

մաղի մէջ ջուր անել: Ախ, ինձ խորհուրդ մի տար:
 Թող միմիայն նա ինձ մխիթարէ, որոյ կսկիծը իմին
 հաւասար է: Գտիր մի հայր, որ աչքան սիրէր իւր
 զաւակը և որոյ ուրախութիւնը աչքայէս չբացրած է,
 որպէս իմա ու թող նա ինձ համբերութիւն քարոզէ:
 Մագաչափ ճշդութեամբ համեմատիր նորա կսկիծը
 իմին հետ, ցաւ ցաւի հաւասար գաչ, աչտեղ թէ աչն-
 տեղ նոյն վիշտը վշտի դէմ, իւրաքանչիւր գծի, իւ-
 րաքանչիւր լոյսի և ստուերի մէջ. եթէ նա ճիշդադ
 ու մօրուքը շփէ, ցաւը գուարճութիւն անուանի, փո-
 խանակ խոր հառաչելու, երգէ, իւր կսկիծը առակ-
 ներով կարկառէ, ճարտասանական ոճերով իւր դառն
 մորմուքը խեղդէ, գտիր, բեր այդպէս մէկը, թող նա
 ինձ համբերութիւն սովորեցնէ: Բաց աչդ պիտի մարդ
 չըկաչ: Որովհետեւ, եղբայր, մարդիք, խորհուրդ են
 տալիս, մխիթարումեն, բժշկումեն միմիայն աչն ցա-
 ւը, որ իրենք չեն զգում: Աչն ինչ աչդ ցաւը իրենց
 հասնելուն պէս, իսկոյն վաղաք կատաղութեան է
 փոխվում աչն սփոփանքը, որ, քիչ յառաջ, վշտերին
 դարման էր տալիս, մետաքսէ թելով կատաղութիւնն
 ուզումէր շղթայել, թախիծը օդի փամփուշտներով,
 զջաչին ցնցումները խօսքերով ամոքել: Ո՛չ, ո՛չ, աչդ
 մի հին սովորութիւն է, համբերութեան խրատ տալ
 թշուառին, որ ընկճուած է վշտերի, ծանրութեան
 տակ. սակայն ոչ ոք ոչ ու կամքի հաստատութիւն
 չունի դիմանալու, երբ ինքը նոյնն է զգում. ուստի
 խրատ պէտք չէ, որովհետեւ իմ կսկիծն աւելի բարձր
 է աղաղակում, քան քոյ խրախուսը:

ԱՆՏՈՆԻՅ. Ուրեմն աչդ մարդը փոքրիկ տղայից ոչինչ ա-
 ռաւելութիւն չունի:

ԼԵՐՆԱՏՕ. Ի սէր Աստուծոյ, լովր. ես էլ լոկ արիւն ու
 մարմին եմ: Միթէ եղած է երբ և իցէ մի փրկիստ.

փայ, որ համբերութեամբ ատամացան անգամ տանէր, թէ և նոքա միշտ աստուածային բարբառով են խօսել ամեն ցաւի ու պատահարքի դէմ ու ծաղրել են նրանց:

ԱՆՏՈՆԻՍ. Ուրեմն լոկ քեզ վերալ մի տեղայ բոլոր ցաւն ու կսկիծը, թող նոքա ևս զգան, որ քեզ անարգեցին:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Հն, այդ իրաւ ասացիր, այո՛, այդպէս պէտք է: Սիրտս վրայումէ, որ Հերոն գրպարտուած է և այդ պիտի լսէ Կլաւդիոն, պիտի լսէ իշխանը և ամենքը, որ նրան անպատուեցին:

(Դոն Պէրոն և Կլաւդիոն գլխի տեսնելով):

ԱՆՏՈՆԻՍ. Ահա դալիս են Կլաւդիոն և իշխանը շտապ շտապ:

ԴՕՆ ՊԵՐՐՕ. Ահ, բարի լոյս:

ԿԼԱՒԻՈ. Ողջոյն ձեզ երկուսիդ:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Լսեցէք ինձ, Տեարք...

ԴՕՆ ՊԵՐՐՕ. Լէօնատո, մենք շտապում ենք:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Այդքան շտապ պարոն: Մենք բարեաւ ուրեմն, Տեարք.— այժմ շտապում էք... լաւ, վերջը կը տեսնենք:

ԴՕՆ ՊԵՐՐՕ. Է՛հ, պատուական ծերուկ, էլ ի՛նչ հարկ կայ մեզ հետ վիճելու:

ԱՆՏՈՆԻՍ. Ա՛խ, եթէ վէճը նորա իրաւունքը վերականգնէր, ես գիտեմ թէ մեզանից որի բանը բուրդ էր:

ԿԼԱՒԻՈ. Ո՞վ է նրան վշտեցնում:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Դու ինքրդ. այո՛, դու ես ինձ վշտեցնում, կեղծաւոր... Ձեռքրդ մի տար սրիդ, ես երկիւղ չունիմ:

ԿԼԱՒԻՈ. Չորանայ այս ձեռքը, եթէ ծերութեանդ սպառնալ ուզենար. ձեռքս սրիս տանե՛ք, ճշմարիտ, ոչինչ խորհուրդ չունէր:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Մարդ, մի այդպէս կրճտիր ատամներդ ու մի

խնդա վրաս: Դիմացրդ խօսողը չիմար չէ և ոչ ապուշ ծերուկին մէկը: Հասակիս արտօնութեամբ չեմ պարծենում, թէ երիտասարդ օրերս ինչեր եմ արել և թէ ինչ կարող էի անել, եթէ ծերացած չը լինէի: Դու այնպէս վիրաւորեցիր իմ անմեղ զաւակը և ինձ, որ ես վաշէլք ու պատկառանք մի կողմն եմ դնում. ալեխառն մաղերով, տարիների ծանր բեռը վրաս, ասպարէզ եմ կանչում քեզ, իբրև մարդ ճակատ ելնել: Այո՛, դու իմ անմեղ զաւակը գրպարտեցիր, քոյ սուտ վրայութիւնը ձեռքեց նորա սիրտը և այժմ պառկած է նա իւր պապերի շարքում, ահ, այն զերեցմանում, ուր երբէք չէ մտել նախատինք, բացի այն, որ ձեր խարդախութիւնը հնարեց:

ԿԼԱՒԻՈ. Ի՞նչ խարդախութիւնը:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Այո՛, քոնը, Կլաւդիո, քոնը:

ԴՕՆ ՊԵՐՐՕ. Դուք սխալվում էք, սինիօր:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ես այդ իւր կաշուի վերայ կասացուցանեմ, եթէ սա քաջութիւն ունի, հակառակ իւր մենամարտութեան արհեստին, իւր թեթեւաշարժ մարզութեան, հակառակ իւր երիտասարդական ծաղիկ հասակին ու կայտառութեան:

ԿԼԱՒԻՈ. Թողէք ինձ, ես ձեզ հետ ոչինչ գործ չունիմ:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Դնում ես ուրեմն: Դու իմ զաւակը սպանեցիր. եթէ դու, անմիտ սողայ, ինձ սպանես, գոնէ այդ մարդ սպանած կը լինիս:

ԱՆՏՈՆԻՍ. Նա մեզ երկուքիս պիտի սպանէ, այո՛, երկու մարդ, այդ միևնույն է, առաջ մէկին, յետոյ միւսին. այո՛, ով չաջողի, թող նա խնդա. թող ինձ պատասխան տայ: Ե՛կ, տղայ, հետեւիր ինձ, եկ, հետեւիր ինձ, տղայ: Պարոն մատղաշ, ես քեզ թափ կը տամ, այո՛, ազնուականի խօսք եմ տալիս, պիտի անեմ ասածս:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Եղբայր...

ԱՆՏՈՆԻՍ. Լուր դու. վկայ է Աստուած, ես սիրումէի ան
աղջիկը: բաց նա մեռաւ, սրիկաների բամբասանքով
մահու մատնուած, սրիկաներ, որք նոյնքան սիրտ
կանեն մարդու դէմ ճակատ ելնելու, որքան ես օձը
լեզուից բռնելու: Կաթնակերներ, համբակներ, կա-
պիկներ, պարծենքոտներ...

ԼԷՕՆԱՏՕ. Եղբայր իմ...

ԱՆՏՈՆԻՍ. Է՛յ, ի՛նչ, լուր. մեծ բան է եղել. գիտեմ, ճա-
նաչումեմ դրանց, մագաչափ ճիշդ գիտեմ թէ ինչ
արժէն դուքա—սլոուտախօս, չանդուզն, նորաձև շո-
րերի պաշտող տղաներ, որ սուտ են խօսում, կա-
տակներ անում, ծաղրում, բամբասում ու մեղանչում
են. ծաղրածուի խաչտաճամուկ զգեստով հերոս են
հանդիսանում, սովորում են քանի մի հատ խորխտ
խօսքեր՝ «եթէ տեղը դար, ես գիտեմ, թէ թշնա-
մուն ինչ կանէի»... և այլն, ուրիշ ոչինչ:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Եղբայր...

ԱՆՏՈՆԻՍ. Լաւ, լաւ, դու ոչինչ հոգ մի աներ. թող ես
անելիքս անեմ:

ԴՕՆ ՊԵՂԻՐՕ. Պարոնայք, մենք չենք ուզում ձեզ տհա-
ճութիւն պատճառել: Ձեր աղջկայ մահը ինձ վշտեց-
նումէ. բաց երգվումեմ, որ նա մեղադրվեցաւ ան
բանում, որ պարզ ու որոշ ապացուցուած է:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Իշխան, իշխան...

ԴՕՆ ՊԵՂԻՐՕ. Ես չեմ ուզում լսել:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ձէք ուզում. գնանք եղբայր... դուք կը լսէք:

ԱՆՏՈՆԻՍ. Դուք կը լսէք, այո, կամ կ'զգաք: (Լէօնատի հ-
Անտոնիօ Գնում են, Բենեդիկտ Գալիէ է):

ԴՕՆ ՊԵՂԻՐՕ. Ահա գալիս է ան մարդը, որին մենք փրկա-
ւումէինք:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Օ՛ն, սինիօր, ի՛նչ լուր:

ԲԵՆԵԴԻԿ. Ողջոյն ձեզ, իշխան:

ԴՕՆ ՊԵՂԻՐՕ. Բարի եկար, սինիօր, փոքր մնաց, որ կռուի
դա հասնէիր:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Փոքր մնաց, որ երկու անատամ ծերունիք մեր
երկուքիս քթերը դուրս խաճնէին:

ԴՕՆ ՊԵՂԻՐՕ. Լէօնատի և իւր եղբայրը. ի՛նչ ես կարծում,
եթէ մենամարտէինք, չը գիտեմ թէ նրանց դէմ մեր
երիտասարդութիւնը կը բաւէր մեզ:

ԲԵՆԵԴԻԿ. Երբ գործը վատ է, մարդ իւր քաջութիւնը
կորցնումէ: Ես եկայ ձեզ երկուսիդ գտնել:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Իսկ մենք արդէն վաղուց ոտք ելած ենք քեզ
փնտռելու, վասն զի սաստիկ մեղամարտութեան մէջ
ենք և սիրով կը փափագէինք, եթէ մէկը մեզ հա-
նէր այդ դրութիւնից: Ձեռ ուզեմ կատակըդ գործ
դնել:

ԲԵՆԵԴԻԿ. Պատենիս մէջն է. քարշեմ դուրս:

ԴՕՆ ՊԵՂԻՐՕ. Կատակը կողքիդ ես կախում:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Դեռ ևս ոչ ոք այդ չէ արել, թէ և կան մար-
դիք, որ կատակը մի կողմն են դրել. ես ուզումեմ,
որ նուազեա, ինչպէս երաժշտին ասումեն նուազիր,
նուազումէ. նուազիր ու մեզ զուարճացրո՛ւ:

ԴՕՆ ՊԵՂԻՐՕ. Պատուիս կերպում, որ սորա գոյնը փոխուած
է: Ի՛նչ է, հիւանդ ես, թէ տխուր:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Քաջ եղիր, բարեկամ, քաջ. ասումեն դարտից
կատունները սատկումեն. իսկ դու, փառք Աստուծոյ,
այնքան արիութիւն ունիս, որ դարտը կը սպանեա:

ԲԵՆԵԴԻԿ. Սինիօր, եթէ դուք ձեր կատակները ինձ վե-
րայ չարձակէք, յոյս ունիմ, որ կարող եմ նրանց գրո-
հին զիմադրել: Բարեհաճեցէք այլ բնաբան ընտրել:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Ուրեմն նախ նոր նիզակ պատրաստեցէք, որով-
հետեւ այդ մէկը միջէն կէս եղաւ:

ԴՕՆ ՊԵՂԻՐՕ. Աստուած վկայ, սա քանի գնումէ փոխվումէ.
Իրաւ որ տխուր է:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Էհ, եթէ անուր է, ինքը գիտէ իւր գրուիւր։
ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ձեր ականջին մի բան ասեմ։

ԿԼԱԻԴԻՈ. Աստուած փրկէ մեզ մենամարտութեան հրա-
ւերից։

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. (առ Կառլէ) Դուք անպիտանի մէկն էք, կա-
տակ չեմ անում. ես ձեզ այդ ցոյց կը տամ ինչպէս
կուզէք, ինչով կուզէք և երբ կուզէք։ Բաւականու-
թիւն տուէք ինձ, ապա թէ ոչ, ձեր երկչոտութիւնը
հրապարակ կը հանեմ։ Դուք մի սիրուն աղջիկ մահի
մատնեցիք. նորա մահը ձեզ թանկ պիտի նստի։ Նա-
չինք ձեր պատասխանն ինչ է։

ԿԼԱԻԴԻՈ. (Բռնաբան) Չմտ սիրուն, ես կը գտնուիմ, եթէ
ճաշը օրինաւոր է։

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Ի՞նչ, խնձոցք կա, խնձոցք։

ԿԼԱԻԴԻՈ. Այո, սա ինձ հրաւիրումէ ուտել մի հորթի գը-
լուխ, կապառէ թանով, և եթէ ես այդ գլուխը վար-
պետութեամբ չը կտրեմ, ասացէք այն ժամանակ թէ
դանակն մի բան չարժէ։ Հետը կաքաւ էլ ունիք։

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Սինիօր, ձեր սրախօսութիւնը բաւական սա-
հուն է ու ոտը թեթեւ։

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Կեցիր, քեզ պիտի պատմեմ, թէ ինչպէս
Բէատրիչէն, մի փոքր յառաջ, քոյ սրախօսութիւն-
ները փառաբանումէր։ Ես քոյ մասին ասումէի, թէ
նուրբ սրախօսութիւն ունիս. այո, ասումէ, նուրբ ու
նօսր. ոչ, ասումեմ, մեծ սրախօսութիւն. իրաւ է,
ասումէ, մեծ ու կոպիտ. ոչ, ասումեմ, լաւ սրախօ-
սութիւն. շատ ճիշդ է, ասումէ, ոչ ոքի չէ խաճ-
նում։ Սակայն, ասումեմ, խելացի երիտասարդ է. ան-
շուշտ, ասումէ չափազանց խելօք է։ Եւ մանաւանդ,
ասումեմ, զանազան լեզուներ գիտէ. հաւաստի եմ,
ասումէ, որովհետեւ նա ինձ երկուշաբթի երեկոյն մի
խօստումն արաւ, իսկ երեքշաբթի առաւօտը խօստ-

մնազանց եղաւ. ահա ձեզ, ասումէ, երկու բառբառ,
ահա ձեզ երկու լեզու։ Այդպէս ամբողջ մի ժամ քոյ
բոլոր առանձին արժանաւորութիւնները աչանդա-
կեց մինչև որ վերջը մի խոր թառանջով խօսքը կըն-
քեց, թէ դու ամենից շնորհալի մարդն ես Խալիպոն։

ԿԼԱԻԴԻՈ. Միևնոյն ժամանակ դառն արտասովումէր ու
յարակցում, թէ այդ իւր հոգը չէ։

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Այո, այդպէս. բաց և այնպէս, ասումէր,
եթէ նրան ի բոլոր սրտէ չատէի, ի բոլոր պիտի սի-
րէի։ Այդ բոլորը պատմեց մեզ ճերմուտ դուստրը։

ԿԼԱԻԴԻՈ. Բոլորը, բոլորը։ Այ և Աստուծուն յայտնի է,
ասումէ թէ նա ինչպէս թագնուեցաւ պարտիզում։

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Եւ երբ արդեօք պիտի տեսնենք անսանձ
եզի կոտորչները խոհեմ Բենեդիկտի ճակատին։

ԿԼԱԻԴԻՈ. Եւ երբ արդեօք պիտի տեսնենք մեծ մեծ տա-
ռերով գրուած՝ «Աչտեղ կենումէ Բենեդիկտը, ամուս-
նացած Բենեդիկտը»։

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Մնաս բարեաւ, տղայ, դուք իմ միտքս գի-
տէք արդէն։ Հիմա դուք սրտերիդ ուզածի չափ խօ-
սեցէք։ Ձեր ծաղրական շեշտերը նման են պարծեն-
քոտի թրի հարուածներին, որ, փառք Աստուծոյ,
ոչ ոքի չեն վիրաւորում։ Ողորմած տէր, շնորհակալ
եմ Ձեր մինչև այժմ ինձ ցուցած բարութիւնից. աչ-
սուհետեւ ես ձեր ընկերութիւնից պիտի հեռու մնամ։
Ձեր խորթ եղբայրը փախել է Մեսինայից։ Դուք եր-
կուքրդ մի սիրուն և անմեղ աղջիկ կեանքից զրկե-
ցիք։ Դայով այս անմօրուք պատուելիին, ես և ինքը
դեռ պիտի խօսենք իրարու հետ. մինչ այն, թող իւր
համար հանգիստ մնայ։ (Գնալ)։

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Լրջութեամբ է խօսում։

ԿԼԱԻԴԻՈ. Ամենամեծ լրջութեամբ և գրաւ կը գամ, որ
այդ ամէնը ի սէր Բէատրիչէ։

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Եւ նա քեզ մենամարտի հրաւիրեց:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Ամենայն ճշտութեամբ:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Ի՞նչ շնորհքով բան է մարդը, երբ նա բաճկոնն ու վարտիքը հագին շրջում է ու խելքը տանը թողում:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Այդ դէպքում նա հսկայ է կապի դիմաց. բայց կապիկն անգամ փիլիսոփայ է այդ տեսակ մարդոց համար:

(Զէւ, Զօռ, պահպաններ Կօրդի հետ գալիս է):

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Այժմ լուծիւն. լսւ, ինչ կուզէ թող լինի: Իսկ դու, բարեկամ, ուշ ու միտքով ժողովիր ու ծանր կաց: Չասնոց նա, թէ եղբայրս փախել է:

ԶԿԵՌ. Հրամեցէք, պարոն, հրամեցէք. եթէ արդարադատութիւնը ձեզ չը խելօքացնէ, այլ ևս նորա կշիռը բանի պէտք չէ: Անշուշտ խորիմաստ սրիկաներ էք դուք, բայց մեր ձեռքից չէք փախչի:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Այս ի՞նչ է. եղբօրս ծառաներից երկուսը շրջթաշակնաւ, և մինը Բօրաքիճն:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Տեղեկացէք նոցա յանցանքին, ողորմած տէր:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Ոստիկան, ի՞նչ յանցանք են գործել այս մարդիքը:

ԶԿԵՌ. Կորչին դրանք: Ողորմած տէր, նախ սուտ վկայութիւն են տուել. երկրորդ անստուկութիւններ են տեղի ունեցել. վեցերորդ և վերջին՝ մի օրիորդի սուտ մեղադրել են. երրորդ անճշտութիւններ են սրբադրել և վերջ ամենայնի՝ ստախօս անառակներ են:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Առաջինը հարցնումեմ քեզ, ի՞նչ են արել դուք. երրորդ, հարցնումեմ քեզ, ի՞նչ է նոցա յանցանքը. վեցերորդ և վերջին՝ ինչո՞ւ դրանց կալանաւորել էք և վերջ ամենայնի դուք ինչո՞ւն էք նրանց մեղադրում:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Ուղիղ դասաւորեցիք, ըստ ամենայն կարգ ու

կանոնի. ահա դրան կասեն խնդիրը պարզաբանել, ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Ի՞նչ էք արել, այ մարդիք, որ ձեզ այդպէս կաշկանդել են: Այս գրագէտ ոստիկանապետը այնքան իմաստուն է, որ նորա ասածը չի կարելի հասկանալ:

ԲՕՐԱՔԻՈ. Ազնիւ Տէր, մի թույլ տաք ինձ դատարանը քարշ տալ. լսեցէք ինձ և թող այս կոմսը ինձ տեղն ու տեղը մորթէ: Ես ձեզ ձեր բաց աչքով կուրացրել եմ. ինչ որ ձեր երկուքիդ նրբամտութիւնը չը կարողացաւ տեղեկանալ, լոյս հանեցին այս դատարկազուլս չիմարները, որ ինձ այն գիշերը լրտեսել են, երբ ես, ահա այս մարդուն պատմումէի, թէ ինչպէս ԴՕՆ Ժուանը, ձեր եղբայրը, ինձ յորդորեց, օրիորդ հերօն զրպարտել, թէ ինչպէս ձեզ պարտեցր զրաւեցին և դուք ինձ տեսաք Մարգարիտի հետ սիրաքճնելիս, որ հերօն շորերը հագած էր. թէ ինչպէս հերօնի դըրժեցիք, Մինչդեռ պիտի պսակվէիք: Իմ այս չարագործութիւնը սոքա արձանագրել են և ես աւելի յօժար եմ այդ ոճիւրը իմ արիւնով կնքել, քան նախատանօք նորից կրինել: Օրիորդը իմ և իմ տիրոջ զրպարտութեամբ է մեռել: Մի խօսքով այժմ ոչ այլ ինչ է ուզածս, քան չարագործի հատուցումն:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Այս խօսքը դանակի պէս չէ՞ թափանցում արեանդ մէջ:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Սորա խօսքերը թոյն խմեցրին ինձ:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Եւ իմ եղբայրս քեզ այդ գործին յորդորեց:

ԲՕՐԱՔԻՈ. Այո, և ինձ առատ վարձատրեց:

ԴՕՆ ՊԵՂՐՈ. Նա ինքը ոտքից գլուխ դաւաճանութիւն ու խորամանկութիւն է լիովին և տես, չարագործութիւնից չետոյ իսկոյն փախել է:

ԿԼԱԻԴԻՈ. Ո՛վ քաղցրիկ հերօ, այժմ փախում է ինձ պատկերող այն պաշտօն լուսով, որով ես քեզ յառաջ սիրեցի:

ԶԿԵՌ. Ելէք, տարէք այս անպիտանները. մեր գրադիրը անշուշտ այդ մասին սինիօր Լէօնատօին զեղզեկուցած կը լինի, իսկ դուք, տղայք, չը մոռանաք, իւր ժամանակին, և ուր հարկն է հարկադրել, որ ես իշի գլուխ եմ:

ԶՕՂԱՆ. Ահա, դալիս է ինքն պարոն սինիօր Լէօնատօն, գրադիրն էլ հետը:

(Լէօնատօն, Անթոնիօն և Գրադիր Նէրօն Էմ Տրանսօն):

ԼԷՅՆԱՏՕ. Ո՛ւր է այն լիբբը, թողէք տեսնեմ նորա երեսը, որ նորա նման մարդու հանդիպելիս երեսս դարձնեմ. հոն է սոցանից:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Կամենումէք տեսնել նրան, որ ձեզ վիրաւորել է. ես եմ:

ԼԷՅՆԱՏՕ. Դձու ես այն ստրուկը, որի շունչը մեռցրեց իմ խեղճ զաւակը:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Նոյն ինքս, միմիայն ես:

ԼԷՅՆԱՏՕ. Ո՛չ, թշուառական, դու ինքրդ քեզ գրպարտում ես: Ահա, այստեղ կեցած են մի զոյգ պատուելի մարդիք, երրորդը, որի մատը խառն էր, փախաւ... ձեզ եմ պարտական իշխանք, աղջկանս մահը. դուք այդ կարող էք ձեր ամենամեծ քաջագործութեանց շարքը դասել, վասն զի, եթէ լաւ քննէք, շատ հիանալի զլուխ բերիք:

ԿԼԱՒԴԻՕ. Ձը գիտեմ, թէ ինչպէս կարող եմ ձեր ներդրամութիւնը խնդրել, բայց ես պէտք է խօսեմ: Դուք ինքներդ ընտրեցէք վրէժը, ամենաճանր ապաշխարանք մտածեցէք իմ յանցանաց համար. ես պատրաստ եմ կրել. բայց իմ մեղքը լոկ տղիտութեան արդասիւք է:

ԴՕՆ ՊԵՂԻՐՕ. Նոյնպէս և իմը, երգումեմ: Եւ սակայն այս բարեսիրտ ձերունուն բաւականութիւն տալու համար, պատրաստ եմ խոնարհել ամենաճանր լծի տակ, որով նա ինձ ճանրաբեռնել կը ցանկաց:

ԼԷՅՆԱՏՕ. «Յարուցէք զաւակս», չեմ կարող հրամայել. այդ անկարելի է. բայց ես խնդրումեմ ձեզ երկուսիդ — հռչակեցէք մեր այս Մեսինա քաղաքում, թէ նա անմեղ մեռաւ: Եթէ ձեր սէրը որ և է խելացի բանով ուզումէք արտայայտել, կախեցէք մի տապանագիր նորա գերեզմանի վերայ և շիրմին վերայ հանգստեան մաղթանք կարդացէք հենց այս երեկոյ: Վաղը առաւօտեան հրաւիրումեմ ձեզ իմ տունս և եթէ այժմ այլ ևս կարող չէք փեսաս լինել, կը լինիք ազգականս: Եղբայրս մի աղջիկ ունի, մեռեալ դստերս գրեթէ ձիշդ պատկերը ու միակ ժառանգը մեր երկուքիս, նուիրեցէք նրան այն, որ իւր քեռադուստրը պիտի ստանար և այդպէս իմ վրէժը կը լուծուի:

ԿԼԱՒԴԻՕ. Ո՛հ, ազնիւ մարդ. այդ չափազանց վեհանձնութիւնը արտասուք է խլում աչքերիցս, չուզուած սըրտով ընդունումեմ առաջարկը. հրամայեցէք այսուհետեւ թշուառ Կլաւդիօին ինչ որ բարեհաճիք:

ԼԷՅՆԱՏՕ. Վաղը, ուրեմն, ակնկալու եմ ձեզ իմ տանը, առ այժմ բարի զիշեր: Այս փուճը թող ելնէ դատաստանի առաջ Մարգարիտի հետ ի միասին, որ, կարծեմ, նոյնպէս համախոհ էր դաւադրութեան:

ԲՕՐԱՔԻՕ. Ո՛չ, վկայ է հոգիս, այդպէս չէր. նա ինձ հետ խօսումէր առանց իւր արածը գիտենալու. նրան միշտ հաւատարիմ և արդարասէր եմ աեսել ամեն բանում, որ նրանից տեղեկացել եմ:

ԶԿԵՌ. Ընդ նմին նաև յայտ լիցի ի գիտութիւն,— թէ և սա գրի անցուցած չէ— որ այս գարշելին, այս թըշուառականը, ինձ իշի գլուխ անուանեց: Պատիւ ունիմ խնդրելու, որ իւր պատժի ղէպքում, այս ևս ի նկատի առնուի: Յետ այնորիկ, պահապանները լսել են սոցանից մի պարոն ֆարմասօնի մասին խօսակցու-

թիւն. նա, յանուն Աստուծոյ, դրամներ է փոխ առնում այս և այն մարդուց, և այդ վաղուց արդէն, և այլ ևս չէ վերադարձնում, մինչև որ մարդոց սիրտը քար է կտրում և այլ ևս յանուն Աստուծոյ դրամ պահանջողին ոչինչ չեն ուզում տալ: Բարեհաճեցէք ներդաշնակել կրել և հարցապնդել դրան և այդ կենդանութեամբ:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Զնորհակալ եմ հոգացողութեանդ և եռանդուն վաստակողդ համար:

ԶԿԵՌ. Ձերդ բարեճննողութիւնը խօսումէք իբրև մի պատկանելի և երոխտագէտ երիտասարդ և ես ձեզ համար աղօթումեմ առ Աստուած:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ահա քեզ վաստակողդ փոխարէն:

ԶԿԵՌ. Աստուած օրհնէ այս բարեպաշտ տունը:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Գնա, ես առնումեմ կալանաւորներդ և շնորհակալ եմ քեզնից:

ԶԿԵՌ. Այդպէս, ուրեմն, յանձնապատանումեմ ձերոյնից բարեճննողութեան մի անպատկառ սրիկայ, ընդ նմին ամենախոնարհաբար խնդրելով ձերդ բարեճննողութիւնը, անձնական օրինակով պատժել, չօրինակ և ի դայթակողութիւն ալլոց: Աստուած ձեր կեանքը երկարէ, այժմ համարձակութիւն եմ տալիս ձերը բարեճննողութեան, ամենախոնարհաբար իմ տուն վերադառնալ և եթէ մեր ուրախառիթ կրկին տեսութիւնը փափագելի է, թող Աստուած իւր ողորմութեամբ խափանէ: Երթանք, դրաջի: (Գնաւ):

ԼԷՕՆԱՏՕ. Օ՛ն ուրեմն, մինչ վաղը առաւօտ, պարոնայք, մնաք բարեաւ:

ԱՆՏՕՆԻՕ. Մնաք բարեաւ, տեւրք. վաղը առաւօտ չը մոռանաք մեզ:

ԴՕՆ ՊԵՂԻՕ. Ձեռք չապաղի:

ՎԱՌԴԻՕ. Այս գիշեր հերօի համար սուգ պիտի անեմ: (Գնաւ Պեղի և Վաւրի ֆոնէն):

ԼԷՕՆԱՏՕ. Հեռացրէք սրանց: Ես այժմ կը հարցնեմ Մարգարիտին, թէ ինչպէս ծանօթացաւ այս թշուառականի հետ: (Գնաւ):

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ.

(ԲԵՆԵԴԻԿՏ ԵՒ ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԻՐԱՐՈՒ ՀԱՆԴԻՊ ԳԱՂՈՎ)

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Լսեցէք, սիրելի Մարգարիտ, մի ծառայութիւն մատուցէք ինձ. օգնեցէք ինձ, Բէատրիչէի հետ առանձին խօսակցելու:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Գորա փոխարէն ինձ համար էլ կը գրէք մի ներբող, իմ գեղեցկութիւնը գովաբանելու:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Անպիտի բարձր ոճով, Մարգարիտ, որ կենդանի մարդոց ոչ մինը, ինի նա ամենաբաջը, չը կարողանայ համարձակիլ մօտենալու, որովհետեւ ճշմարիտն ասած, դու արժանի ես:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Որ ոչ ոք չը համարձակի իմ գեղեցկութեան մօտենալ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ի՛նչ սրամտութիւն. բազէի պէս սրընթաց, ասած խօսքը չափշտակումէ յական թօթափել:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Իսկ ձերը գիպչումէ այնպէս գուլ, ինչպէս սուսերամարտի բթածալը պողովատիկը. նա հարուածումէ, բաց վէրք չէ տալիս:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Պըտնաք է, պըտնաք, Մարգարիտ, պըտնաք չէ կարող կինմարդ վիրաւորել: Օ՛ն ուրեմն, աղաչումեմ, կանչիր Բէատրիչէն, ես զինաթափ եմ լինում քոյ առաջ:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ. Է՛հ, լաւ, երթամ կանչեմ, ես գիտեմ, նորա ոտները պատրաստ են վազելու: (Գնաւ):

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. Եթէ այդպէս է, յոյս ունիմ, որ գայ: (Էքտրա)

Սիրոյ Աստուածը երկնքում

Գիտէ ինչ կայ իմ սրտում:

Բայց և այնպէս, ափսոս որ

Ապաշնորհ եմ, ապաշնորհ:

Այսինքն, ի հարկէ, երգելու մէջ. իսկ գալով սիրելուն... Ոչ Լէանդր, աննման լուզորդը, ոչ Տրոյիլուս, որ Պանդարոսին զէնքի կոչեց և ոչ այդ կոկիկ տարփածունների ամբողջ լէզիոնը, որոց անունները այժմ այնպէս թեթեւ սահումեն անհամ ոտանաւորների կրկէսում, ոչ մինը դոցանից երբէք այնքան խոր չէ խորասուզուել սիրոյ ովկիանոսի մէջ, որպէս ես ողորմելիս: Բայց իրաւ է, ես այդ չեմ կարող ոտանաւորով ապացուցանել. ես փորձեցի. ես ուրիշ չանդ չեմ գտնում կոյս բառին, բայց միայն բոյս, մի շատ անհամ չանդ. բարկութիւն չանդին՝ դատարկութիւն, շատ անտաշ է դուրս գալիս. թառանց—բառանջ, մի անխելք բան, բոլորն էլ անմիտ վերջաւորութիւններ. ոչ, ես միանգամայն տաղաչափութեան աստղի տակ չեմ ծնուած և չը գիտեմ զարգարուն խօսքերով սէր՝ գրաւել: (Բէռնէնէ Գլէն է): Սիրուն Բէատրիչէ, իրան է, եկար նորա համար, որ քեզ կանչեցի:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Այո, սինիօր, և ես կերթամ, երբ կասէք գնա:

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. Ուրեմն մինչ այն չը պիտի երթաք:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. «Երթաք» ասացիք, ուրեմն մնաք բարեաւ: Բայց, չառաջ քան գնալս, ասացէք ինձ, ինչո՞ւ համար եկայ: Ասացէք տեսնեմ, ինչ խօսեցաք Կլաւդիօի հետ:

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. Կծու խօսքեր, ոչ այլ ինչ. ուստի, թոյլ տուր քեզ համբուրել:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Կծու խօսքը բերանը կծուացնումէ, կծու բերնում շունչն էլ կծու է, կծու շունչը առողջութեան

վնաս է. հետեւաբար ես կերթամ առանց համբուրուելու:

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. Դու խօսքի իմաստը ալանդակումես, այնքան աշխոյժ է քոյ կատակը. բայց լսիր պատմեմ քեզ: Կլաւդիօն ընդունեց իմ հրաւերը և ես շուտով առիթ կունենամ նրան լաւ ճանաչելու. իսկ եթէ նա դրժէ իւր խօսքը, հրապարակաւ կանուանեմ նրան երկչոտ: Այժմ այն ասա ինձ՝ իմ վատ ձիրքերից որին սիրահարեցար նախ և առաջ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Բոլորին ի միասին, որովհետեւ նոքա կազմուեան արատների մի այնպիսի բարեկարգ հանրապետութիւն, որ ոչ մի լաւ յատկութեան թոյլ չեն տալիս իւրեանց մէջ խառնուել: Իսկ դուք իմ գեղեցիկ յատկութիւններից որի համար սիրոյ համբերող եղաք:

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. Սիրոյ համբերել. սիրուն դարձուած. անտառակոյս, սիրոյ համբերող եմ, որովհետեւ ականաց կամօք պիտի սիրեմ քեզ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Իցի՞ թէ ընդդէմ սրտիդ. ամիս, խեղճ սրտիկ. եթէ դուք իմ պատճառով հակառակէք նրան, ես էլ, ի սէր ձեր անձին, պիտի դիմադրեմ նրան, վասն զի ես երբէք չեմ կարող սիրել այն, որ բարեկամս ատումէ: ԲԵՆԵՂԻԿՏ. Ես և դու այնքան խելօք ենք, որ չենք կարող խաղաղ կերպով իրարու սէր խոստովանել:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ձեր խօսքերը հերքումեն ձեր ասածը. հարկաւոր խելացի մարդկանցից և ոչ մէկը իւր անձը կը գովէ:

ԲԵՆԵՂԻԿՏ. Դա շատ հին, մաշուած խօսք է, Բէատրիչէ, որ գուցէ, երբեմն, մի արժէք ունեցել է, քանի որ բարի մարդիք կաշին: Ով մեր այժմեան դարում մեռնելուց չառաջ իւր տապանադիրը ինքը չէ գրում, այնպիսեւ չիշատակը այնքան կը տեւէ, որքան զանգակը կը հնչուի և աչրին կուլայ:

ԲԵՆՏՐԻՉԷ. Այսինքն:

ԲԵՆՆԵՂԻԿՏ. Հարցնում էլ էք: Այսինքն՝ մի ժամի չափ զանգահարութիւն և կէս ժամի չափ սուգ: Ուստի խելացի մարդոց համար միակ ելքն է (եթէ պարոն խալթը—իւր խղճմտանքը, իրեն չէ արգելում) իւր սեփական արժանաւորութեանց փողահարը լինել, ինչպէս ես այժմ ինձ համար: Այսչափ գովասանք իմ անձիս համար բաւական է (իսկ թէ գովեստի արժանի եմ՝ ես ինքս կը հաստատեմ): Այժմ ասացէք, ինչպէս է ձեր քեռաղջկան առողջութիւնը:

ԲԵՆՏՐԻՉԷ. Զատ վատ:

ԲԵՆՆԵՂԻԿՏ. Իսկ ձերը:

ԲԵՆՏՐԻՉԷ. Նոյնպէս շատ վատ:

ԲԵՆՆԵՂԻԿՏ. Աղօթեցէք, սիրեցէք ինձ և ջանք արէք առողջանալու: Այժմ ես ձեզ մնաս բարեաւ պիտի ասեմ, որովհետեւ մէկը շտապաւ աչստեղ է գալի: (Ուրախ է):

ՈՒՐՍՈՒԿԱ. Օրիորդ, եկէք ձեր քեռու մօտ. ներսը մեծ աղմուկ է: Քննել գտել են, որ օրիորդ հերօն, չարաչար զրպարտուած է, իշխանը և Կլաւդիօն սաստիկ խաբուած, իսկ Դօն Ժուան, այդ ամեն չարեաց յօրինողը, փախել անլայտացել է: Զո՛ւտ եկէք, շո՛ւտ:

ԲԵՆՏՐԻՉԷ. Կը փափաղիք այս նոր համբաւները լսել, սինիօր:

ԲԵՆՆԵՂԻԿՏ. Ես կը փափաղիմ քոյ սրտում ապրել, քոյ զրրկում մեռնել, քոյ աչքերի մէջ թաղուել: Բայց ի վերայ այս ամենայնի, երթանք քոյ քեռուն: (Հրաշխ է):

ԵՐՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ.

(ԴՕՆ ՊԵՐԲՕ, ԿԼԱՒԻՕ, ՀԱՆԴԻՍԱԿԱՆՔ ԵՐԱԺԻՂՏՆԵՐՈՎ ՈՒ ՋԱՆԵՐՈՎ):

ԿԼԱՒԻՕ. Այս է Լէօնատօի տոհմական դամբարանը:

ԾԱՌԱՅ. Այո, ողորմած Տէր:

ԿԼԱՒԻՕ. (Կարգաւ ի Լէօն):

Զրպարտութեամբ սիրտը կոտրած,

Հերօ կուսին է այս տապան,

Ուր Հանգչումէ անգարթ քնով,

Գլխին պտակ կոչս հարսնութեան:

Փոխան երկրի սուղ վաշելից,

Մահուամբ երկնից լուսով պատած,

Կեանքը թողլով նախատալից,

Մահուան չաւերթ դիմեց փառաց:

(Կարգաւ ի Լէօն):

Կախուիլը նորա շիրմին վերայ,

Նըրան լալու, երբ ես մեռած:

Օ՛ն, ձայնակցեցէք, երգեցէք հանգստեան մաղթանքը:

Տ Ա Ղ:

Թողութիւն տուր մեզ, գիշերի դախոյ,

Որք մահացուցինք աղախինը քոյ:

Տրխուր ու տրտում հոգւոյ հանելով,

Զըջումենք նորա շիրմին չորս քով:

Կէս գիշեր մեզ հասիլը,

Մեր ողբին ձայնակցիլը.

Աւաղ մեզ, եղճկ մեզ.

Գերեզմանք, բացուեցէք,

Ողւոյ դասք դուրս ելէք:

Աւաղ մեզ, եղճկ մեզ:

ԿԼԱԻԴԻՑ, հանգիստ ոսկերացրդ. ամենայն տարի
 թող այս հանդէսը այստեղ կատարի:
 ԴՕՆ ՊԵՂԻՐՕ. Մարեցէք ջահերըդ. իջնումէ ցողը.
 Գալը դէպ անտառ վազումէ, և նոր
 Քնից զարթումէ լուսոյ տուողը.
 Փեքոսի կառքով գալիս է նոր օր:
 Զնորհակալ ենք ձեզնից. թողեցէք մեզ ու երթա՛ք
 բարեալ:
 ԿԼԱԻԴԻՑ. Երթա՛ք բարեալ, բարեկամք, գնացէ՛ք ձեր գոր-
 ծին: (Ջահերըդ փռահէ՛ն):
 ԴՕՆ ՊԵՂԻՐՕ. Երթանք, զարդարուինք նոր հանդիսի հա-
 մար, ու յետոյ գնանք Լէօնատօին:
 ԿԼԱԻԴԻՑ. Եւ երանի՛ թէ չիմէն այս անգամ աւելի եր-
 ջանկացնէ մեզ քան այսօր, որ ցաւօք ու տրտմու-
 թեամբ անցուցինք: (Ահա՛ք փռահէ՛ն):

ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԵՍԵՐԱՆ

(ԱԷՕՆԱՏՕ, ԱՆՏՕՆԻՑ, ԲԵՆԵԴԻԿՏ, ԲԷԱՏՐԻՉԷ, ՌԻՐՍՈՒԼԱ,
 ԱԲԵՂԱՅ և ՀԷՐՕ ՆԵՐՍ ԵՆ ՄՏՆՈՒՄ):

ԱԲԵՂԱՅ. Չէի՞ ասում ձեզ, որ նա անմեղ է:
 ԼԷՕՆԱՏՕ. Ինչպէս նաև Կլաւդիօն և իշխանը, որք մեղա-
 դրումէին նրան, հիմնուելով այն մոլորութեան վե-
 րայ, որի մասին մենք այժմ խօսում էինք: Բայց և
 այնպէս, Մարգարիտը մի փոքր խճճուած է այդ յան-
 ցանքի մէջ, թէև յակամայից, ինչպէս դատաքննու-
 թեան ընթացքը ցոյց տուաւ:
 ԱՆՏՕՆԻՑ. Ես ուրախ եմ, որ ամեն բան յաջող է վերջա-
 նում:
 ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ես ևս. այսպէս, իմ խօսքը ինձ հարկադրում
 էր երկտասարդ Կլաւդիօից համար պահանջել:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Յո՛ւ ուրեմն, դատրիկ, և դուք, միւս տիկնայք,
 քաշուեցէ՛ք զրացի սենեակը և երբ մարդ ուղարկեմ,
 եկէ՛ք զիմակաւորուած: Իշխանը և Կլաւդիօն այժմ
 պիտի այցելեն ինձ: Դու, եղբայրս, զիտես քոյ պաշ-
 տօնը: Դու եղբօրդ աղջկայ հացը պիտի լինիս և
 նրան Կլաւդիօի հետ ամուսնացնես: (Դու՛ս փռահէ՛ն):
 ԱՆՏՕՆԻՑ. Այդ պաշտօնը ես կը կատարեմ լուրջ ու ան-
 վերդով զէմքով:
 ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ես էլ, հայր սուրբ, ձեզ պիտի մի փոքր նե-
 դութիւն տամ:
 ԱԲԵՂԱՅ. Ի՞նչ բանի համար, սինիօր:
 ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ասպելոյ կամ արձակելոյ, երկուսից մէկը: Պա-
 րոն Լէօնատօ, բանն այդտեղ է հասել, հոգիս. ձեր
 եղբօր աղջիկը քաղցր աչքով է նայում ինձ:
 ԼԷՕՆԱՏՕ. Ճշմարիտն ասած, այդ աչքերը իմ աղջիկն է փոխ
 տուել նրան:
 ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Եւ ես կը պատասխանեմ սիրաբորբոք աչ-
 քերով:
 ԼԷՕՆԱՏՕ. Սիրաբորբոք աչքերը դուք ինձնից, Կլաւդիօից
 և իշխանից էք առել: Բայց ի՞նչ էք կամենում:
 ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Պատասխանը, տէր, խորհրդաւոր է թուում
 ինձ. իմ կամքը ցանկանումէ, որ ձեր բարի կամքը
 մեր երկուսի կամքին դաշնակցի և այսօր մեզ սուրբ
 պսակի կապերով կապէ: Դորա համար, ազնիւ տէր,
 ձեր համաձայնութիւնը պիտի տաք:
 ԼԷՕՆԱՏՕ. Ուրախութեամբ տալիս եմ իմ այոն:
 ԱԲԵՂԱՅ. Եւ ես իմ աջակցութիւնը: Ահա գալիս են իշ-
 խանը և Կլաւդիօն:
 (Դու՛ Պեղիւ, Կլաւդիօ և հանդիսացեալ փռահէ՛ն):
 ԴՕՆ ՊԵՂԻՐՕ. Ողջոյն այս ամբողջ պատուաւոր ակմբին:
 ԼԷՕՆԱՏՕ. Ողջոյն ձեզ, թանկագին իշխան. ողջոյն, Կլաւ-
 դիօ. մենք ձեզ ենք սպասում: Դուք տակաւին հաս-

տանտ էք ձեր վճռին՝ եղբորս զաւակին հետ ամուսնանալ:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Ես հաստատ պիտի մնամ խօսքիս, եթէ այդ աղջիկը նեղրոսի նման սև անգամ լինի:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ներս հրաւիրէ նրանց, եղբայր, քահանան պատրաստ է: (Անոնք գնում են):

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Ահ, բարի լոյս, Բենեդիկտ, ինչպէս էք: Այդ ինչ է ձեր գէմքը, փետրվար ամսի նման ցուրտ, պղտոր ու ամպոտ:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Կարծեմ նա մտաբերումէ կատաղի եզր: Չայն մի հանիր, կոտորներիդ ոսկէ բոժոժներ կը կախեմ և ամբողջ Եւրոպան քեզ կեցցէներ պիտի գոռաց, ինչպէս երբեմն Եւրոպան Դիոսին ուրախացաւ, մինչդեռ սա եզի կերպարանքով սիրոյ տրիտուր վճարեց նրան:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Դիոս, իբրև եզ, բառանջումէր մի շատ գրաւիչ մոճ. դորան նման մէկը զրաւեց ձեր հօր կովը, թողնելով այդ ազնիւ կենդանուն մի հորթ, կերպարանքով ու բառանջքով ձիւղ ձեզ նման:

(Անոնք գնում են, հետը հետոյ գնում են):

ԿԼԱԻԴԻՍ. Այդ ես ձեզ կը վճարեմ. դեռ այստեղ ուրիշ հաշիւ ունիմ: Ո՞ր տիկնոջ պիտի դիմեմ:

ԱՆՏՕՆԻՍ. Ահա, սա է, ընդունեցէք իմ ձեռքից:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Ուրեմն իմս է նա. բայցէք ձեր երեսը, իմ սիրուն:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Ո՛չ տակաւին, մինչև իւր ձեռքը չառնես և այս քահանայի առաջ իրեն հաւատարիմ լինել չեղդուիս:

ԿԼԱԻԴԻՍ. Տուէք ինձ ձեր ձեռքը, այս պատուարժան արեղալի ներկայութեամբ. եթէ դուք ինձ ցանկանումէք, ես ձեր ամուսինը կը լինիմ:

ՀԵՐՕ. Մինչդեռ ապրումէի, ձեր առաջին կինն էի. մինչդեռ ինձ սիրումէիք, դուք իմ առաջին ամուսինն էիք: (Հանում է գնում):

ԿԼԱԻԴԻՍ. Մի նոր հերօ:

ՀԵՐՕ. Անտարակիցս: Անարգուած մեռաւ հերօն, բայց ես տարումեմ և անարատ եմ, վկայ է կեանքս:

ԴՕՆ ՊԵԴՐՈ. Առաջուան հերօն, հերօն, որ մեռաւ:

ԼԷՕՆԱՏՕ. Նա կենդանացաւ, երբ զրպարտանքը մեռաւ:

ԱԲԵՂԱՅ. Այս բոլոր հիացման պատճառը ես կը բացազրեմ: Երբ սրբազան խորհուրդը կաւարտուի, այնուհետև կը պատմեմ մահուան ամեն պարագաները: Առ այժմ ընդունեցէք այս հրաշքը իբրև մի սովորական բան, ու երթանք ամենքս մատուռը:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Համբերէ, Աբեղայ, կեցիր, մի շտապիր: Ո՞վ է այստեղ Բէատրիչէ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Նորա տեղ ես եմ այստեղ. ինչ էք ուզում ինձնից:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Չէք սիրում ինձ:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ոչ աւելի, քան ներելի է:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ուրեմն ձեր քեռին, իշխանը և Կաւղիօն խափուել են. նոքա երգսւեցան, թէ դուք ինձ սիրումէք:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Իսկ դուք չէք սիրում ինձ:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Ոչ աւելի, քան ներելի է:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ուրեմն քեռաղջիկս, Ուրսուլան և Մարգարիտը չարաչար խաբուած են. նոքա երգուեցան, թէ դուք ինձ սիրումէք:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Նոքա երգվումէին, թէ դուք իմ սիրուց գրեթէ հիւանդ էք:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Նոքա երգվումէին, թէ դուք իմ սիրուց կլեսամահ էք:

ԲԵՆԵԴԻԿՏ. Իհ, թողնենք այդ, ուրեմն դուք ինձ չէք սիրում:

ԲԷԱՏՐԻՉԷ. Ո՛չ, խոստովանումեմ, լոկ բարեկամական համակրանք էր զգացածս:

12013

